

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

vyznamenáný medailí Za upevňování přátelství ve zbraní 1. stupně a Pamětní medailí k 30. výročí Slovenského národního povstání, Květnového povstání českého lidu, osvobození Československa Sovětskou armádou

VOJENSKÁ MYSL

TŘICÁTÝ SEDMÝ ROČNÍK

4

Ke zvyšování účinnosti ideově výchovné práce

Mezi úkoly, které uložil ČSLA XVII. sjezd KSČ, zaujímá přední místo požadavek „posílit účinnost a intenzitu ideově politického působení na příslušníky armády“. (Celoarmádní stranický aktiv k rozpracování a realizaci závěrů XVII. sjezdu KSČ v ČSLA. Praha, NV 1986, s. 11.)

Pro velitele, politické pracovníky, techniky i odborné náčelníky, politické orgány, stranické a svazácké organizace to znamená, aby věnovali soustavnou pozornost dosažení vysokého morálně politického stavu příslušníků naší armády.

Je žádoucí, aby se významným nástrojem v tomto úsilí stala především realizace cílů a úkolů nové Směrnice pro ideologickou práci v ČSLA, požadující „utvářet a upevňovat u všech jejích příslušníků marxisticko-leninský světový názor, komunistické přesvědčení, socialistické vlastenectví, proletářský a socialistický internacionalismus, nesmířitelnost k nepřítelům socialismu a s buržoazní ideologií; vychovávat je v třídně a politicky uvědomělé obránce a budovatele socialistické vlasti, pevně semknuté kolem Komunistické strany Československa, jejího ústředního výboru, rozhodlané bránit svou vlast a socialismus“. (Směrnice pro ideologickou práci v ČSLA, Všeob-sm-15, s. 3.)

Rostoucí požadavky KSČ a velení ČSLA na účinnost výchovy k marxisticko-leninskému světovému názoru, socialistickému vlastenectví, socialistickému a proletářskému internacionalismu v socialistické armádě, jsou objektivně podmiňovány jejich

místem a úlohou v třídně rozděleném světě i dynamicky se rozvíjejícími procesy vědeckotechnického rozvoje, které ovlivňují řešení otázky obrany socialismu. Z nich vyplývá, že vojenská služba v socialistické armádě je samotnou svou podstatou službou vlasteneckou a internacionální. Jako zvláštní druh společensky prospěšné činnosti rozvíjení k ochraně socialistických vymožeností pracujícího lidu má vysoce užitečnou hodnotu.

Základním předpokladem účinnosti výchovy k socialistickému vlastenectví, socialistickému a proletářskému internacionalismu je správné pochopení podstaty těchto principů, jako nedílné součásti marxisticko-leninské ideologie. Pouze na tomto základě je možné správně pochopit a realizovat dialektickou jednotu marxisticko-leninského světového názoru, socialistického vlastenectví a internacionalismu jako základních kvalit osobnosti příslušníka velitelského sboru i vojáka socialistické armády.

Z podstaty marxisticko-leninské ideologie vyplývá, že principy socialistického vlastenectví, socialistického a proletářského internacionalismu jsou dialekticky spjaté. Teoreticko-metodologický základ této dialektické jednoty zdůvodnili zakladatelé marxismu-leninismu. Odhalené zákonitosti společenského vývoje umožnily vědecky objasnit historickou úlohu dělnické třídy ve společenském vývoji a z ní vyplývajících jednotu národních a internacionálních zájmů založenou na pochopení jejich třídní podstaty.

V ideové výchově respektující uvedené principy je proto žádoucí, zvláště ve vztahu k její účinnosti, usilovat o její maximální spojení se životem a praxí štábů i vojsk. Znamená to především formovat takové morálně politické vlastnosti příslušníků ČSLA, které vyjadřují jejich vztah ke komunismu, socialistické vlasti, Sovětskému svazu a zemím socialismu, pracujícím lidem vůbec.

Tyto vlastnosti by se měly promítnout do vnitřní připravenosti a pohotovosti jednat v zájmu socialistické vlasti a socialismu. Odráží se v připravenosti bránit socialismus se zbraní v ruce a být nesmířitelným vůči všem a všemu, co ohrožuje jeho zájmy.

Z hlediska cílevědomého formování těchto morálně politických vlastností je významné poznání, že otázky světového nároku, tedy to, jaké ideje se stávají pro osobnost podněcující a stimulující silou, mají prořadit význam.

Význam marxisticko-leninského světového názoru pro formování vlasteneckého a internacionálního uvědomování příslušníků ČSLA vyplývá z jeho obsahu, struktury a funkcí. „Marxisticko-leninský světový názor je ucelenou soustavou sociálních, ekonomických a politických názorů, vědeckých poznatků o přírodě a společnosti. Důsledně vychází z materialistické filozofie, z dialektického a historického materialismu. Jeho nedílnou součástí je systém estetických a etických norem. Proto marxismus-leninismus vytváří pevnou bázi pro společenskou praxi. Ukazuje, jak mají lidé jednat, aby jejich poznání objektivní reality i praktická činnost byly v souladu s pokrokovými tendencemi společenského vývoje, jehož nositelem je dělnická třída vedená komunistickou stranou.“ (Sborník vybraných dokumentů orgánů KSČ k ideologické a ideové výchovné práci. Praha, Svoboda 1979, s. 53.)

Tato charakteristika marxisticko-leninského světového názoru ukazuje, že jeho obsahem je objektivní svět ve své podstatě a celku včetně člověka. V tomto významu je nutné vědecký světový názor, který je součástí individuálního vědomí člověka, chápat jako revoluční životní postoj člověka k okolnímu světu.

Správné pochopení a ztotožnění se se sociálními hodnotami marxismu-leninismu umožňuje každému příslušníku ČSLA, aby si uvědomil své sociální postavení, smysl svého života, požadavky, které na něho klade socialistická společnost i armáda.

Současně marxisticko-leninský světový názor vystupuje ve vědomí každého člově-

ka v metodologické funkci myšlení, chování a činnosti, stává se mu návodem pro přetváření skutečnosti v souladu s ideály marxisticko-leninské ideologie.

V praxi ideové výchovné práce nám tedy jde o to, aby světónázorová orientace představovala základní motivační zdroj formování příslušníků ČSLA, zdroj pro utváření jejich požadovaných osobnostních kvalit, nutných k úspěšnému vykonávání funkce a překonávání všech obtíží spojených s výkonem vojenské služby.

Na nové vyšší kvalitě nabývá marxisticko-leninský světový názor v **komunistickém přesvědčení**. To umožňuje každému vojákovi, praporečkovi, či důstojníkovi zaujmout aktivní světónázorové postoje k životním, vojenským, etickým a dalším otázkám, správně se orientovat a jednat nejen v každodenních podmínkách společenského života, ale i náročných podmínkách bojové činnosti. Stává se tak jeho psychickou kvalitou, ideovým kompasem jeho činnosti.

Tvoří určující stránku v motivační struktuře, která podněcuje vojáky k takové činnosti, která je v souladu s potřebami a zájmy socialismu a vede je ke splnění vlastenecké a internacionální povinnosti.

Do popředí vystupuje úkol rozšiřovat prostřednictvím celého systému ideologické práce v ČSLA (především základních forem politické přípravy, které skýtají největší prostor) **světónázorové a politické vědomosti**, jejichž jádro tvoří uspořádaný systém poznatků marxismu-leninismu. Zvláště pro důstojníky a ostatní vojáky z povolání je důležité osvojovat si především **poznatky a znalosti marxisticko-leninského učení o válce a armádě**, chápat společensko-historický charakter a typy válek soudobé epochy, z pozic KSČ hodnotit sociální podstatu a poslání armád protikladných společenských systémů; chápat úlohu ČSLA v současné etapě výstavby a obrany rozvinuté socialistické společnosti a její odpovědnosti ve Varšavské smlouvě; znát názory na podstatu revoluce ve vojenství, vztah člověka a techniky, růst významu morálně politického a psychologického faktoru, vojenské kázně a úkolů bojové pohotovosti.

Nezbytným prvkem ucelené struktury světónázorových a politických vědomostí je i **ovládání stranických a vojenskopolitických dokumentů**, bez nichž nelze současnou vojenskopolitickou linii strany a její brannou politiku pochopit.

Ovládnutí obsahu revoluční teorie a marxisticko-leninské metodologie se uskutečňuje v **jednotě s ovládnutím potřebných**

poznatků soudobé vojenské vědy, technických znalostí a se zvyšováním všeobecného vzdělání. Spolu s vědomostí je nutné docenit, že předpokladem světónázorové a politické vyspělosti je individuální ztotožnění se s hodnotovou pozicí dělnické třídy a zformování samostatné světónázorové a politické hodnotové orientace.

Vzájemný vztah světónázorové výchovy a výchovy socialistického vlastenectví, proletářského a socialistického internacionalismu byl v popředí pozornosti celostátní ideologické konference k 30. výročí vzniku Varšavské smlouvy. Tam byl na adresu velitelského sboru ČSLA a stranických organizací vznesen požadavek, aby „mobilizovali takovou duchovní sílu, v níž se odráží dějinná úloha marxisticko-leninského světového názoru, ztotožnění se s politikou strany, kvalitativní hodnoty lidí, jejich socialistické vlastenectví a internacionalismus, uvědomění kázeň, soudružství, kolektivismus“. (Příloha Obrany lidu z 26. 4. 1985, s. 2.)

Výchova vojáků k socialistickému vlastenectví a internacionalismu vyplývá především z toho, že obě tyto kategorie patří k základům naší ideologie a politiky naší strany, promítají se do její vnitřní i zahraniční politické činnosti, a proto je důležité, aby je chápal a dobře jim porozuměl každý příslušník armády. Na druhé straně, jako významné kvality osobnosti vojáka determinují: společensky prospěšné zaměření jeho činnosti, vztah k vojenské službě a úkolům, které každodenně plní.

Projevy socialistického vlastenectví a internacionalismu se tak promítají do všech činností vojáků, jejich politických, vojenských, pracovních i mravních postojů, ovlivňují základní rysy zaměření jejich charakteru a vůle.

Tento proces však není bezproblémový. Přes skutečnost, že na úseku ideové výchovného působení bylo uděláno nemálo, existují ještě mnohé nedostatky. Jak zdůraznil ministr národní obrany ČSSR armádní generál M. Václavík, „vedle vyhraněné pozitivních postojů příslušníků armády setkáváme se u některých vojáků s vlnným poměrem k hodnotám socialismu, s nedostatečnou hrđostí na revoluční přeměny, které pod vedením KSČ dosáhla naše společnost v poválečném období, s nedoceněním naší revoluční historie, s představami, které o ní vštěpovali minulým generacím po desetiletí představitelé buržoazie“. (Příloha Obrany lidu z 26. 4. 1985, s. 2.)

Základem výchovy vojáků k socialistickému vlastenectví a socialistickému inter-

nacionalismu je formování jejich marxisticko-leninského světového názoru a komunistického přesvědčení. Bez hlubokého osvojení si a pochopení světónázorových otázek není možné formovat ani tuto významnou a složitou morálně politickou vlastnost.

Realizovat cílevědomou vlasteneckou a internacionální výchovu příslušníků ČSLA a zvyšovat její účinnost vyžaduje:

- prohlubovat a rozvíjet vlastenecké a internacionální uvědomění vojáků,
- vychovávat u vojáků soustavu vlasteneckých a internacionálních citů,
- zapojovat příslušníky armády do aktivní politické, vojenské a společenské činnosti, jako základu pro projevování vlasteneckých a internacionálních postojů a vytvářet k tomu vhodné podmínky.

Obsahové zaměření světónázorové, vlastenecké a internacionální výchovy pro současnou etapu rozvoje ideové výchovné práce v armádě vymezuje Směrnice pro ideologickou práci v Československé lidové armádě (Všeob-sm-15, s. 3 až 6), která požaduje:

1. Vyzbrojovat příslušníky ČSLA teorií marxismu-leninismu, znalostmi politiky KSČ, vést je k ztotožnění se s nimi a mobilizovat je k úspěšnému splnění úkolů, vytyčených pro armádu XVII. sjezdem KSČ.
2. Upevňovat u příslušníků armády činnost socialistického vlastenectví, proletářský a socialistický internacionalismus a třídní nenávisť k nepřítelům socialismu.

K tomu je nutné.

— pěstovat lásku k socialistické vlasti, hrđost na historické úspěchy, kterých bylo pod vedením KSČ v pevném svazku s bratrskými socialistickými zeměmi dosaženo při její výstavbě a obraně, na výsledky, kterých bylo dosaženo při plnění závěrů XVII. sjezdu KSČ.

— dbát, aby se socialistické vlastenectví pojilo s vědomím proletářského a socialistického internacionalismu, s city třídní solidarity s pracujícími bratrskými zemí socialistického společenství, především SSSR, aby vyúsťovalo v aktivní životní postoj, čestnou a odpovědnou službu věci socialismu a jeho spolehlivé obrany,

— upevňovat jednotu, city přátelství a bratrství mezi příslušníky národů ČSSR, prohlubovat poznání jejich historie a kulturního dědictví, vědomí sounáležitosti a socialistické státnosti.

— rozvíjet výchovu vojáků na revolučních a bojových tradicích pracujícího lidu, KSČ a ČSLA,

— upevňovat vědomí, že bezpečnost ČSSR a její další rozvoj jsou možné jen v těsném spojení se zeměmi socialistického společenství v čele se Sovětským svazem, posilovat třídní bratrství s armádami členských států Varšavské smlouvy, zejména Sovětskou armádou,

— objasňovat protiklad mezi socialismem a kapitalismem, odhalovat vykořisťovatelský, protilidový, protihumánní charakter buržoazní společnosti a buržoazní morálky, agresivitu a snahu imperialismu podřizovat si národy a jeho útoky proti socialismu.

3. Formovat politické, mravní a morálně bojové kvality příslušníků ČSLA, nutné pro plnění bojových úkolů.

4. Vést boj proti buržoazní ideologii a nepřátelské propagandě, proti pravicovému oportunismu, revizionismu a všem negativním jevům ve vědomí a jednání příslušníků armády.

5. Podílet se na formování branně vlasteneckého a internacionálního vědomí obyvatel, především mládeže, a na popularizaci ČSLA ve společnosti.

Zvyšovat účinnost ideové výchovné práce ve vztahu ke světónázorové, vlastenecké a internacionální výchově současně předpokládá respektovat skutečnost, že její nedílnou součástí je i **výchova k nesmiřitelnosti a nenávisti vůči imperialistickému nepříteli.**

Při rozvíjení této výchovy jde především o objasňování skutečnosti, že rozvinutou socialistickou společností budujeme za úporného boje dvou nesmiřitelných ideologií, který ze strany imperialismu stále více přerůstá v psychologickou válku a ideologickou diverzi. Proti působení těchto negativních vlivů není imunní ani část příslušníků ČSLA, neboť středem útoků nepřátelské propagandy a ideové diverzní činnosti je také ČSLA. K tomu, aby velitelé, političtí pracovníci a stranické organizace mohli této nepřátelské činnosti účinně čelit, je zapotřebí, aby znali zaměření ideové diverzního působení nepřátel socialismu, dokázali objasňovat způsoby pronikání do vojsk, uměli na ně reagovat především ofenzívností naší ideové výchovné práce.

V současné době je nutné, aby vojenští vychovatelé zvyšovali svou informovanost o celkové podstatě antikomunistických teorií, osvojovali si poznání o útocích proti KSČ, vládě ČSSR, jejích politice, přežívajících nacionalistických a dalších buržoazních přežitcích a čelili i nedostatečné informovanosti některých jedinců.

Předpokladem účinnosti je i **vhodná volba metod a prostředků ideové výchovného působení.**

Pro velitele a politické pracovníky platí především přiměřenost při volbě metod a prostředků ideové výchovného působení, trpělivost při dosahování stanovených cílů, schopnost využívat kladných rysů osobnosti vojáků. Znamená to opřít se o ně a rozvíjet je. Důležitá je i součinnost a akční jednota výchovných a dalších sociálních činitelů, jednota a proporcionálnost mezi rozumovým a citovým působením. Významným aspektem je objektivnost a pravdivost, která je naší zbraní a mravním postulátem.

Kritériem účinnosti našeho ideového působení je především schopnost příslušníků armády vyvozovat správné závěry pro výkon své vojenské služby, chování i politické postoje.

Účinnost našeho ideové výchovného působení nelze ponechat živelnosti ani náhodě. Souvisí přímo s politickou prací velitelů, náčelníků, příslušníků štábů a politických pracovníků u vojsk, především s posilováním schopnosti včas informovat o vnitřní a zahraniční politice ČSSR a jejích spojenců, rozvíjet schopnost hodnotit společenské jevy z vyhraněné třídních pozic a aktivně obhajovat základní hodnoty socialismu. Současně je vysoce aktuálním úkolem upevňovat politickou bdělost a odolnost vůči nepřátelské propagandě, jejím dezinformacím vytvářeným zvláště v současnosti především v otázkách války, míru a armády.

Z těchto skutečností vyplývá, že proces zvyšování účinnosti ideové výchovné práce při upevňování marxisticko-leninského světového názoru, socialistického vlastenectví, proletářského a socialistického internacionalismu je nedílnou součástí systému ideologické práce v ČSLA. Probíhá v dialektické jednotě všech komponentů. Zabezpečit toto jednotné působení v praxi je prvotním úkolem všech vojenských vychovatelů.

Zamyšlení nad přípravou vědeckých kádrů v ČSLA

Současné požadavky na účinné využití vědy při výstavbě a obraně rozvinuté socialistické společnosti, na soustředění jejích sil na klíčové vědeckotechnické a sociálně ekonomické problémy vyplývající z potřeb společenské praxe i prohloubení stranického přístupu k rozvoji vědy a k uplatňování všech jejích společenských funkcí, kladené 8. zasedáním ÚV KSČ z roku 1983 a XVII. sjezdem KSČ, zvýrazňují potřebu dalšího růstu ideově politické a odborné kvalifikace tvůrčích pracovníků v ČSLA.

Nezbytnou prvotní podmínkou plného využití vědy v ČSLA je pochopení a přiznání jejího významu v bojeschopnosti ozbrojených sil. Proto účinnost využívání vědeckých kádrů je nutno považovat za úkol, který nemůže řešit jen samotná věda, ale především řídicí orgány ČSLA.

Výchova vědeckých pracovníků a využití jejich tvůrčích schopností je významným prostředkem revolučních změn ve vědě a v rozvoji progresivních směrů vojenství. Proto k rychlejšímu uplatnění vědeckých poznatků ve vojenské praxi již nestačí mít vysoce kvalifikované kádry pouze ve vědě, ale vyžaduje to i vysokou teoretickou připravenost a odbornou zdatnost samotných uživatelů výsledků vědeckého poznání.

Otázkám výchovy kvalifikovaných vědeckých pracovníků je v ČSLA věnována značná pozornost. Uplatňování přijatých opatření (RMNO č. 024/1986) však není často důsledné. Ne vždy a všude je počet a roz-

místění vědeckých pracovníků, zejména v preferovaných oblastech vojenské vědy, optimální. To platí i o kvalitě a efektivnosti výchovy vědeckých pracovníků v ČSLA i celoživotního rozvíjení jejich tvůrčí způsobilosti.

Uznávaná zásada, že efektivnost lidské činnosti má být hodnocena především podle míry použitelnosti v praxi, platí také při posuzování společenského užítu vědecké práce. Kdybychom posuzovali účinnost přípravy vědeckých kádrů v ČSLA pouze podle počtu nositelů vědeckých hodností, mohli bychom být vcelku spokojeni. Za poslední čtyři roky vzrostl počet kandidátů věd z 618 na 930 a počet doktorů věd z 12 na 27.

Kromě počtu nositelů vědeckých hodností je třeba posuzovat jejich rozložení v jednotlivých vědních oblastech, fyzický věk, rozmístění na jednotlivých pracovištích a stupních velení a také, jak již bylo řečeno, přínos jejich vědecké přípravy pro potřeby ČSLA, především pro zvýšení její bojeschopnosti.

Nejvíce kandidátů věd je v současné době v oblasti vojenských věd — 413. Ve společenských vědách dosáhlo vědecké hodnosti CSc. 177, v technických vědách 147, v přírodních vědách 64, ve vědách pedagogických a psychologických 53 a v ostatních 125 příslušníků armády.

Přítom nejvíce nových nositelů vědecké hodnosti CSc. přibývalo v posledních čtyřech

letech v oblasti vojenských věd, nejméně ve vědách přírodních.

Takový trend růstu nových nositelů vědeckých hodností a jejich oborové rozložení je vcelku uspokojivé.

Při hledání odpovědi na otázku, máme-li v ČSLA dost nebo málo nositelů vědeckých hodností, bychom neměli posuzovat jenom

vztah mezi plánovanými a skutečnými počty, protože plánovaný počet je výsledkem subjektivní činnosti samotných plánovačů. Objektivnějším ukazatelem dostatečnosti nositelů vědeckých hodností na vojenských školách je srovnání jejich počtů se školami řízenými MŠ ČSR a SSR. Celkový počet vědeckopedagogických pracovníků je vyjádřen v % v tabulce.

Tabulka

	Civilní vysoké školy	Vojenské vysoké školy
Profesorů	7,5	3,1
Docentů	22	16,9
DrSc.	4,6	1,2
CSc.	46	34,6

Jak je vidět, významnější rozdíly jsou u profesorů a DrSc.

Kromě počtů, místa služby a odborného zaměření nositelů vědeckých hodností nabývá v současné době na významu v ČSLA jejich fyzický věk, který u CSc. činí 45 a u DrSc. 55 let. Přestože za poslední čtyři roky se průměrný věk kandidátů věd o tři roky snížil, je třeba přiznat, že vědecké kádry ČSLA jsou staré. To způsobí, že v nejbližších 4–5 letech odejde mimo činnou službu asi 300 nositelů vědeckých titulů, a to těch nejzkušenějších. Již v současné době hrozí nebezpečí, že některá školící pracoviště nebudou schopna plnit své funkce. Proto je třeba žádosti mladých důstojníků o jejich přijetí do vědecké přípravy posuzovat nejen s ohledem na současnou potřebu vojsk, ale přihlížet k dlouhodobým kádrovým potřebám vědeckých pedagogických a výzkumných pracovišť.

Počet ani věk nositelů vědeckých hodností není ovšem jediným ani rozhodujícím kritériem při hledání odpovědi na otázku, zda můžeme být se stavem přípravy vědeckých kádrů armády spokojeni. Studijní práce největšího počtu vědeckých aspirantů nepřinese ozbrojeným silám užitek, když se její výsledky zalozí do knihoven, když poslouží jenom k samotnému získání titulu. Bohužel tak tomu je až příliš často. Budoucí kandidát věd pracuje několik let na tématu, které armáda nepotřebuje, o které není zájem, protože není přínosem ani pro přípravu vojsk, ani pro zvýšení bojeschop-

nosti armády. Vina je málokdy na samotném aspirantu. Častěji je na školiteli a také na příslušné odborné centrální složce, která ví — nebo měla by vědět — že vzniká nová kandidátská nebo doktorská práce a měla by mít již při jejím zadání jasnou představu o tom, jak bude práce v praxi využita, jak přispěje ke zvýšení bojeschopnosti ozbrojených sil. Zejména doktorská práce by měla být na „zakázku“, měly by vycházet z naléhavých potřeb zvyšování bojeschopnosti ČSLA.

Každý příslušník ČSLA, který studuje vědeckou aspiranturu, si během studia vytvoří rozsáhlé informační zázemí, zaměří se na určitou oblast vojenství a je velmi neschopný, většinou dokonce nemožný, po získání vědecké hodnosti jeho zájem změnit, přeorientovat. Necháme-li na vůli samotného aspiranta nebo na rozhodnutí školitele, kam bude jeho studijní úsilí zaměřeno, nemůžeme se pak divit, že volil podle svého osobního zájmu, podle svých představ, které se nemusí kryt s potřebami odborných složek velení armády. Je tedy jejich malý vliv onou rozhodující příčinou promarnění několikaleté práce desítek a stovek příslušníků armády.

Cestami k nápravě jsou cítělavedomě usměrňovaná volba témat disertačních kandidátských a doktorských prací, správný výběr školitelů, účast důstojníků a generálů z vojskové praxe na obhajobách a závažná povinnost školícího pracoviště, školitele i kandidáta prokázat ještě před za-

hájením práce její využitelnost v praxi, pokud téma nebylo zadáno přímo náčelníkem odborné složky MNO, HPS nebo GŠ ČSLA.

Nezbytnost navrhovaného opatření by vyvstala, kdyby se prokázalo, kolik ze zpracovaných a úspěšně obhájených kandidátských a doktorských prací bylo ihned po obhajobě založeno a kolik jich v současné době jako nepotřebných leží v knihovnách a naopak, kolik významných námětů „nevědeckých“ pracovníků bylo v praxi využito ke zvýšení bojeschopnosti ČSLA.

Nízké sepětí vědecké fronty s praxí vojsk nepříznivě ovlivňuje také skutečnost, že absolutní většina nositelů vědeckých hodností se kumuluje ve vojenských vysokých školách, jenom necelá čtvrtina pracuje ve výzkumných ústavech a nejméně jich je na těchto stupních armádního řízení, které zaměřenost vědecké práce, včetně činnosti školících pracovišť, mohou účinně ovlivňovat.

Z celkového počtu nositelů vědeckých hodností jich ve vojenských vysokých školách pracuje téměř 70 %, ve vědeckých a výzkumných zařízeních necelá čtvrtina, na vyšších štábech pouze 0,4 % a na centrálních složkách necelých 5 %.

Jednou z příčin takového stavu je i způsob současné finanční motivace nositelů vědeckých hodností. Zatímco na vojenských školách jsou tito za získání vědecké hodnosti honorováni, při jejich zařazení na centrální složce, která vojenské školy a vědeckovýzkumné ústavy řídí, tomu tak není. Přefazení nositele vědecké hodnosti ze školy na centrálu ho tedy finančně poškozují. Nepomůže slovy proklamovat nutnost posilování vědeckosti řízení, když praktická finanční politika působí opačným směrem.

Je třeba si uvědomit, že doktor technických nebo vojenských věd, zařazený na MNO, třebaže vědecky nepracuje, může velmi účinně vstupovat do přípravy podkladů k rozhodování o rozvoji vědecké práce v ČSLA. Stejně tak kandidát technických věd příslušného zaměření, pracující ve velkém armádním opravárenském závodě, může do jeho práce vnášet velmi užitečná a potřebná stanoviska a názory.

Jestliže na otázku, kdo je zodpovědný za realizaci výzkumu, odpovídá akademik Karel Juliš „všichni“ (Hospodářské noviny ze 4. 10. 1985), tak stejnou odpověď musíme dát i na otázku, kdo je v ČSLA zodpovědný za úroveň vědecké práce, za její využitelnost pro další zvyšování bojeschopnosti ozbrojených sil.

Ke kádrové a personální práci v oblasti mírového doplňování ozbrojených sil

(Pokračování z VM č. 3/1987)

Možnosti a efektivnost rozmísťování branců do ozbrojených sil jsou ovlivňovány zdrojovými možnostmi branecké populace, objektivními požadavky ozbrojených sil a množstvím a kvalitou informací o brancích — jinými slovy, úrovní poznání osobnosti branců. Jako nejslabší článek se v současnosti ukazuje informační systém o brancích.

Přístup k poznávání osobnosti brance není komplexní a navíc je nerovnoměrný. Některé stránky jeho osobnosti jsou poznávány na základě objektivních údajů (lékařské posouzení schopnosti k výkonu vojenské činné služby) a jiné pouze na základě subjektivních a neověřených údajů (charakteristiky zpracovávané národními výbory a zaměstnavateli). Informační úroveň charakteristik na brance je značně rozdílná. Jejich společným jmenovatelem je skutečnost, že zpravidla neposkytují nejdůležitější informace (a to jak pro pracovníky MVS k ovlivnění výběru branců a jejich optimálnímu zařazení do ozbrojených sil, tak i pro velitele, kteří dostanou tyto brance jako vojáky ke svým jednotkám). Zvláště citelně chybí informace o morálně politickém profilu brance, jeho schopnostech a dovednostech a v neposlední řadě o důležitých vlivech a skutečnostech, které působily, působí a popřípadě mohou působit v průběhu vojenské služby, což je zvláště důležité pro velitele jednotek a politické pracovníky k prevenci kázeňských přestupků a mimořádných událostí.

Hodnota charakteristik závisí na celkové úrovni zpracovatele, na tom zda hodnocení brance zná a jaký má k němu nebo jeho okolí vztah, na jeho zkušenostech z posuzování lidí, na vztahu hodnotitele k organizaci, pro kterou zpracovává hodnocení apod. Řada výzkumů potvrzuje známý psychologický poznatek, že v soudech jednoho člověka o druhém se v mnohém projevuje osobnost samotného hodnotitele. Charakteristiky bývají zpracovávány většinou

formálně a v některých případech dokonce chybí. Vyskytují se případy, že poskytují údaje o rodičích, avšak o branci neříkají v podstatě nic. Na jejich zpracování působí vedle subjektivních faktorů i faktory objektivní, jako např. rozšiřující se koncentrace obyvatelstva do velkých sídlišť městského typu a rostoucí migrace. To má za následek, že se lidé v těchto velkých městských aglomeracích většinou navzájem blíže neznají, což rovněž negativně ovlivňuje úroveň získávaných informací především od MNV.

Na základě stručné analýzy systému mírového doplňování ozbrojených sil, zaměřené na účinnost poznávání osobnosti brance, je možné konstatovat, že **dosavadní způsob získávání informací o osobnosti branců, založený na charakteristikách zhotovovaných širokou škálou nejrozličnějších zpracovatelů, neumožňuje komplexní poznání jejich osobnosti. Tato skutečnost ve svých důsledcích negativně ovlivňuje proces doplňování ozbrojených sil CSSR branci a v současnosti znemožňuje jeho další zkvalitňování. Negativní vlivy má i na život vojsk.**

Současná praxe mírového doplňování, vzrůstající požadavky druhů vojsk na způsobilost branců k výkonu určitých vojenských specializací a výsledky rozborů mimořádných událostí, vážných kázeňských přestupků a případů narušování vztahů mezi vojáky potvrzují, že **v nejbližší budoucnosti nebude zřejmě možné řešit rozmísťování branců do ozbrojených sil pouze jejich prostým výběrem spočívajícím (kromě posouzení zdravotní způsobilosti) pouze na informacích z písemných charakteristik. Bude nutné soustavně a systematicky zpracovávat metodiky výběru branců včetně posuzování jejich psychofyziologické způsobilosti pro výkon konkrétní speciální vojenské odbornosti, a to v přímé závislosti na kvalitativních změnách ve výzbroji ČSLA.**

Nutnost hledání možností řešení tohoto složitého úkolu je násobena i požadavkem stanoveným v materiálech 258. zasedání Kolegia MNO: „Pro lepší poznávání kvalit vojáků poskytovat útvarům informace o povoláních s důrazem na soudně trestané a

ty, kteří mají sklony k požívání alkoholu a toxikomanii.“ V jeho usnesení je uloženo: „Dále zlepšovat výběr do poddůstojnických škol z hlediska politických, morálních a odborných předpokladů, zdravotní klasifikace a vztahu k vojenské službě.“

Možnosti zkvalitnění procesu poznávání osobnosti branců

Rozpracování metodik poznávání a výběru branců k jejich racionálnímu rozdělování do ozbrojených sil předpokládá řešení několika vzájemně spjatých problémů. Za prvé je nutné znát, jaké požadavky klade příslušná vojenská odbornost (ČVO, popř. čísla některých funkcí) na jejího vykonavatele, čili mít k dispozici profesioqramy nebo odborné analýzy činnosti. Za druhé je potřebné objektivně poznat brance — zjistit, jak splňují objektivní požadavky, které klade příslušná vojenská odbornost na vojáka. Za třetí je nutné mít k dispozici výpočetní techniku pro kvantifikaci zjištěných výsledků a operativní rychlé využití těchto objektivizovaných informací o brancích. V této souvislosti se ukazují i velké možnosti využití výpočetní techniky pro automatizaci systému mírového doplňování ozbrojených sil ČSSR.

Vzhledem k rostoucím požadavkům na způsobilost branců k výkonu některých vojenských odborností a k situaci ve zdrojích branecké populace by bylo vhodné:

1. Posunout výběr branců do kvalitativně vyšší roviny — pojmut jej jako racionální rozdělování branců i vojáků, podle jejich schopností zvládnout nároky určité vojenské odbornosti. Souběžně s tím bude třeba koncipovat, ověřovat a zavádět nové metody práce velitelů s těmi vojáky, kteří nemají dostatečně rozvinuty všechny požadované schopnosti pro danou funkci. To znamená hledat efektivní metody přípravy těch vojáků, které má velitel jednotky k dispozici.

2. Posuzování psychofyzilogické způsobilosti v průběhu odvodního řízení chápat jako součást celkového posuzování schopnosti brance k výkonu vojenské činné služby.

3. V rámci posuzování psychofyzilogické způsobilosti branců rozlišovat dvě základní roviny. První by měla zahrnovat celkové posouzení psychické způsobilosti, a to u všech branců (základní psychodiagnostické vyšetření). Druhá rovina by měla představovat zjišťování přítomnosti a úrovně speciálních schopností, nutných k výkonu vysoce náročných vojenských odborností.

Podrobit braneckou populaci základnímu psychodiagnostickému vyšetření by nevyžadovalo žádné zákonné úpravy, ba naopak je možné plně využít stanovení branného zákona, které předpokládá jeho provádění. „Odvodní povinnost obsahuje povinnost dovést se k zápisu a odvodu (§ 15), popřípadě k přezkoušení (§ 18), a **podrobit se předepsanému řízení, počítaje v to potřebné lékařské, popřípadě i nemocniční vyšetření, jakož i vyšetření zvláštních osobních schopností a vlastností dotyčné osoby (výběrové vyšetření).**“ (Branný zákon, Praha, MNO 1979, § 10, odst. 2, s. 11.)

V dalším se budu zabývat pouze problematikou základního psychodiagnostického vyšetření. Z technické stránky půjde o to, aby výše uvedeným cílům byly přizpůsobeny i metody poznávání osobnosti branců, které musí zabezpečovat jejich co nejvěrostrannější a nejúplnější poznání, evidenci získaných poznatků a jejich využití ke zkvalitnění mírového doplňování ozbrojených sil a individuální výchovné práce vojenských vychovatelů. Vycházím z předpokladu, že kvalita poznání osobnosti vojáka na jedné straně podmiňuje kvalitu a účinnost výchovného procesu a na druhé straně je určena množstvím a kvalitou informací. Informace o brancích jsou předurčené pro využití ve dvou odlišných, avšak vzájemně spjatých rovinách. První tvoří místní vojenské správy a druhou vojenské jednotky.

Po odborné stránce půjde o to, aby byly v procesu poznávání osobnosti brance respektovány metodologické principy marxisticko-leninské psychologie, jež jsou ovlivňovány mnohými závažnými okolnostmi:

1. Současným stavem rozpracovanosti základních teoretických problémů osobnosti adolescenta a dospělého člověka v psychologii osobnosti vůbec a ve vojenské psychologii zvlášť.

2. Nedostatkem vhodných, prověřených a standardizovaných psychodiagnostických metod, pomocí nichž by bylo možné diagnostikovat individuální psychické zvláštnosti osobnosti. Tato skutečnost způsobuje, že se v některých výzkumech používají i nevhodné a neproověřené zahraniční metody.

3. První dva problémy ovlivňují i šířku možností postižení osobnosti brance psychodiagnostickými metodami. Ty je nutné vybrat podle těch znaků a vlastností osobnosti, které jsou považovány za nejdůležitější a zároveň podle toho, zda k jejich diagnostikování jsou k dispozici vhodné metodiky.

Při zavádění psychodiagnostických metod do procesu poznávání osobnosti brance je z metodologického hlediska důležité vyřešení tří základních problémů:

- vybrat ty vlastnosti a rysy osobnosti brance, které jsou pro poznání struktury jeho osobnosti důležité pro místní vojenské správy i velitele jednotek,

- rozhodnout kdy a kde poznávat brance,

- vybrat adekvátní metody poznávání jeho osobnosti.

Řešení těchto problémů bude obsahem projektu výzkumu. Podívejme se však blíže na problémy psychodiagnostiky.

Vývoj psychodiagnostiky a názorů na ni by mohl být řešen v samostatné práci. Přes

řadu kritických hlasů se psychodiagnostika rozvíjí v celém světě i u nás.

Marxisticko-leninská psychologie nesníží psychodiagnostiku na aplikovanou disciplínu psychologie, ani neredukuje její úlohu na zjišťování individuálních rozdílů. Jejím cílem je nejen popis zkoumané osobnosti v jejích jedinečných psychologických zvláštěnostech, ale také postihování příčinných souvislostí v jejím vývoji. Psychodiagnostika je komplexní proces, který má řadu složek: studium anamnestických údajů, volbu adekvátních metod, jejich užití, hodnocení záznamů, prověřování a interpretaci výsledků, případnou diferenciaci diagnózu a závěry s možnou prognózou i navrženými opatřeními. Je možné ji chápat jako souhrn teoreticky zdůvodněných a přiměřených vyšetření k postižení struktury i dynamiky psychických zvláštěností jedinců a jejich interakcí se sociální skutečností. Je tedy zřejmé, že psychodiagnostika je, respektive by měla být záležitostí celé psychologie. V prvé řadě obecně marxisticko-leninské psychologické teorie a samozřejmě i metodologie a až potom jednotlivých psychologických disciplín či spíše úseků lidské činnosti.

Poznávání osobnosti brance je první etapou procesu poznávání osobnosti vojáka, který podstatně ovlivňuje účinnost jeho výchovy. Kvalitní poznatky o osobnosti branců potřebují místní vojenské správy k optimálnímu rozdělení brancecké populace do ozbrojených sil a zároveň velitelé jednotek spolu s politickými pracovníky k zvýšení účinnosti individuální výchovné práce. Tato první etapa je v současné praxi dosud nedoceněna.

Dosavadní informační systém o brancích, ve kterém je jejich osobnost poznávána nekomplexně a nerovnoměrně, neposkytuje ty nejdůležitější informace (a to jak pro pracovníky MVS, tak i pro velitele a politické pracovníky) o morálním politickém profilu brance, jeho schopnostech a dovednostech a v neposlední řadě o důležitých vlivech a skutečnostech, které působily, působí a popřípadě mohou působit v průběhu vojenské služby, což je zvláště důležité pro vojenské vychovatele k prevenci vážných kázeňských přestupků a mimořádných událostí. Tyto skutečnosti negativně ovlivňují proces mírového doplňování ozbrojených sil ČSSR i účinnost výchovné práce u jednotek a útvarů.

Jednou z cest zkvalitnění poznávání osobnosti branců je použití a zavedení

psychodiagnostických metod do průběhu odvodního řízení. Toto opatření nepřepokládá žádné zákonné úpravy. Při jeho realizaci je možné opřít se o příslušné ustanovení branného zákona. Souběžně s tím je možné předpokládat, že zkvalitnění informačního toku o brancích může být i jedním z předpokladů zvyšování uvědomělé vojenské kázně a výchovné práce s vojáky.

Komplexní poznání osobnosti brance pro potřeby mírového doplňování ozbrojených sil ČSSR je jedním z úkolů, který by měla vojenská psychologie pro potřeby praxe řešit. Cílem by mělo být optimální rozmístění branců do ozbrojených sil s ohledem na jejich politické, odborné, zdravotní a osobnostní předpoklady a vyřazení jedinců neschopných k výkonu vojenské činné služby.

Vyzbrojování ČSLA nejmodernější bojovou technikou a současná praktická činnost vojsk zaměřená k upevňování nepřetržité bojové a mobilizační pohotovosti klade objektivně vyšší požadavky na výběr, přípravu, výchovu a rozmísťování lidí, kteří ji mají obsluhovat. Předpokladem pro splnění těchto náročných požadavků je zkvalitnění procesu poznávání jejich osobnosti s využitím psychodiagnostických prostředků.

VYTVÁŘENÍ REÁLNÝCH PODMÍNEK PRO VÝCHOVNÝ A VÝCVIKOVÝ PROCES

Při řešení problému dalšího zvyšování úrovně výchovného a výcvikového procesu musíme vycházet především ze závěrů XVII. sjezdu KSČ, celoarmádního stranického aktivu a úkolů vytyčených ve výcvikových dokumentech. Dále z podnětů a metodologického přístupu k provádění analýzy v duchu 4. zasedání ÚV KSČ, které hodnotilo přístupy k rozpracování a uskutečňování sjezdové linie na urychlení ekonomického a sociálního rozvoje naší společnosti. Důraz byl položen na důsledné prosazování vyšší náročnosti, tvůrčí iniciativy a na konkrétní činy, aktivně uskutečňované ve všech stranických orgánech a organizacích, ve státních a společenských institucích. Jen v tomto přístupu je záruka urychlené realizace usnesení XVII. sjezdu KSČ.

V souladu s těmito požadavky, které plně platí pro ČSLA, je naší povinností vytyčovat si podle funkčního zařazení náročné cíle, hledat účinnější formy a metody práce pro kvalitní plnění úkolů bojové a mobilizační pohotovosti, výchovy a výcviku vojsk, zvyšování úrovně velení a řízení i hospodárné využívání finančních a materiálních prostředků.

Realizace těchto požadavků je závislá především na odstranění extenzivních přístupů, navykklých šablon a rutiny v práci. Rozhodujícím předpokladem růstu kvality veškeré naší činnosti je zvýšení úrovně řídicí a organizační práce. Zejména ta musí odpovídat novým nárokům a požadavkům.

Zvláštní pozornost vyžaduje zkvalitnění systému plánování v podmínkách ČSLA, tzn. dodržení zásad stanovených vydanými pomůckami a předpisy, odstranění z plánovacího procesu živelnosti a vytýčování nereálných úkolů. Za všech okolností je nutné zvažovat možnosti i podmínky podřízených stupňů velení a jednotlivých pracovišť. Opačný přístup k vydávání úkolů má negativní vliv na podřízené, stejně tak jako příliš obecná, nekonkrétní formulace úkolů. Vždy musí být jasné, na co velitel nebo náčelník klade hlavní důraz a čeho se má dosáhnout. Každý funkcionář by měl opatření, která nařizuje podřízeným, pečlivě zvažovat a uplatňovat při jejich volbě kvalitativními přístupy. Jestliže převládají kvantitativní hlediska, není zpravidla zřejmý cíl, ani obsah těchto opatření. Důležitou povinností nadřízených je jednoznačné stanovení odpovědnosti, času, místa provedení a vyčlenění nezbytných prostředků k zabezpečení úkolů. Všechna opatření by měla být na každém stupni pečlivě promyšlena a v kolektivu hlavních funkcionářů posuzována, aby nedocházelo k dodatečným zásahům do plánů podřízených velitelských stupňů a tím k narušování jejich činnosti. Pokud je dodatečný zásah do plánu nezbytný, je nutné, aby si velitel nebo náčelník, který se k němu rozhodl, uvědomil, jaké dopady bude mít na činnost podřízených, především z hlediska organizace přípravy a vykonání zaměstnání (tzn. i zvýšení nároků na vojáky z povolání a v základní službě), využití učebně výcvikové základny, přidělení výzbroje a techniky, materiálního a zdravotnického zabezpečení apod. Rovněž však svévolné změny nebo zrušení úkolů podřízenými nelze trpět a připouštět tak, aby přestaly být plány účinným nástrojem řízení, výchovy a výcviku vojsk.

Stejně pečlivě jako výcvikové úkoly je zapotřebí plánovat **kontrolní činnost**. Zkušenosti potvrzují, že hlavní pozornost vyžaduje její centralizace a zaměření na hlavní úkoly. Jestliže se daří ji koordinovat, odstraňují se nežádoucí duplity, zvyšuje se účinnost pomoci na místě a efektivněji se pracuje s výsledky.

K dosažení výraznějšího pokroku v řídicí činnosti štábů a vojsk jsou vytvářeny předpoklady velením ČSLA, které přijalo zásadní opatření k zdokonalení a sjednocení celého systému plánování. Důležité je, aby nové požadavky a zkušenosti pronikly na všechny stupně velení a byly využity k zdokonalení a sjednocení této činnosti v celé armádě.

Zvláštní pozornost vyžaduje **upřesňování úkolů na daný měsíc**. Jednotlivými stupni velení musí být posuzováno komplexně, v návaznosti na roční plány. Kromě možnosti podřízených je nezbytné mít na zřeteli stav výcviku a výchovy vojsk, využívání vyčleněných prostředků a materiálně výcvikové základny. V žádném případě není možné, aby si při této příležitosti nadřízené stupně velení ulehčovaly plnění úkolů přenášením odpovědnosti na podřízené bez ohledu na jejich zatížení.

Počet funkcionářů, kteří mají právo upřesňovat úkoly nižším velitelům a štábům, musí být minimální. Nelze připustit, aby úkoly stanovovali a upřesňovali různí odborní funkcionáři, kteří nemají celkový přehled o činnosti štábů a vojsk ani příslušnou pravomoc. Praxe ukazuje, že pokud tomu tak není, je v rozhodovacím procesu oslabováno koncepční a tvůrčí myšlení, perspektivnost, předvídání, plánovitost a cílevědomost. Kromě toho větší rozsah upřesňování a změn odvádí pozornost řady funkcionářů od plnění hlavních úkolů, rozměňuje jejich úsilí, způsobuje organizační problémy a ztěžuje sladění činnosti. Proto při přípravě a zpracování plánů je nutné uplatňovat promyšlený a kom-

plexní přístup, zvažovat všechny souvislosti a možnosti podřízených štábů a vojsk. Na žádném stupni velení nemůže převažovat při tvorbě plánu subjektivní rozhodování a snaha po realizaci okamžitého nápadu bez objektivního posouzení jeho možných negativních dopadů na podřízené velitele, štáby a vojska.

Vžitý způsob a metodiku práce velitelů a štábů svazků i útvarů při upřesňování plánů na měsíc je třeba v souladu s požadavky velení ČSLA přehodnotit a vytvářet odpovídající podmínky pro kvalitní, plánovitě plnění stanovených úkolů a jejich komplexní zabezpečení zejména z hlediska: určení odpovědnosti za přípravu, uskutečnění a vyhodnocení každého úkolu; času, rozsahu, místa provedení, technického a týlového zabezpečení; přípravy lidí, zbraní, techniky a učebně výcvikové základny, aby úkol byl splněn v určené lhůtě kvalitně a vyčleněné prostředky byly efektivně využity; zabezpečení chodu života útvarů, jejich bojové a mobilizační pohotovosti a souběžného plnění výcvikových a jiných úkolů; respektování dosaženého stupně připravenosti ve výchovném i výcvikovém procesu.

Hlavním východiskem pro upřesnění měsíčního plánu je vyhodnocení plnění úkolů za uplynulý měsíc velitelem, které musí být konkrétní, diferencované a stručné. Současně je třeba stanovit opatření ke splnění úkolů, jež nebyly provedeny nebo se při nich vyskytly vážné nedostatky. Významnou úlohu má vyhodnocení reálného přidělování učebně výcvikové základny, zabezpečení výcviku výzbrojí a technikou i zhodnocení podílu hlavních funkcionářů na dosažených výsledcích.

Praktické zkušenosti potvrzují, že nejúčinnější metodou práce např. velitele a štábu svazku se jeví: stanovení velitelem hlavních úkolů na příští měsíc s uvedením opatření, která k jejich splnění vykonat ve stranickopolitické práci, bojové a mobilizační pohotovosti, v přípravě velitelů, štábů, vojsk apod. U rozhodujících nebo složitějších úkolů objasnit postup jejich provedení, technického, materiálního a ostatního zabezpečení. Současně rozhodnout jakým způsobem, kdy a komu poskytnout pomoc, kde a s jakým zaměřením uskutečnit kontroly.

Této činnosti musí předcházet konkrétní součinnost mezi hlavními funkcionáři organizovaná náčelníkem štábu, při které se sladí zájmy a potřeby jednotlivých odborností z hlediska času, místa, vyčlenění sil, prostředků apod. Je účelné, v hlavních rysech upřesnit také požadavky na součinnost při zpracovatelských úkolech na cvičení atd. V závěru připraví náčelník štábu návrh upřesnění úkolů pro štáb divize a podřízené útvarů.

Po upřesnění úkolů na příští měsíc musí být každému z hlavních funkcionářů jasné, za který úkol (opatření) nese osobní odpovědnost.

Pro upřesnění úkolů podřízeným útvarům, které se provádí na štábu svazku nebo u určeného útvaru za účasti všech velitelů útvarů a jejich ZVP, připraví náčelník štábu písemné a grafické upřesnění úkolů. Na tomto shromáždění velitel svazku stručně vyhodnotí splnění úkolů, určí hlavní úkoly na další měsíc, objasní způsob jejich plnění, včetně technického, materiálního a ostatního zabezpečení. Tohoto shromáždění může velitel svazku využít i k řešení jiných, vážných problémů. Výsledným dokumentem plánovacího procesu je plán hlavních opatření na příslušný měsíc.

Měsíční plánování je složitý a náročný proces, pro který je nezbytné na jednotlivých velitelských stupních vyhradit v plánech dostatek času. Nadřízené štáby musí tuto skutečnost vzít v úvahu a vytvářet pro zkvalitnění úrovně plánování podmínky na všech stupních velení.

Konkrétněji a podrobněji je třeba na jednotlivé měsíce plánovat u útvarů. Je nutné, aby velitelé jasně vytyčovali úkoly, podrobně si ujasňovali obsah a metody zaměstnání, v plánech vyhradovali dobu na jejich přípravu a nezbytnou časovou zálohu. Nadřízené štáby mohou kladně ovlivnit úroveň měsíčního plánování reálným přidělováním učebně výcvikové základny tak, aby byly vytvořeny podmínky k plnění úkolů, včetně přesunů, přípravy na zaměstnání, techniky a výzbroje.

Každý stupeň velení by si měl uvědomovat, že nižší kvalita plánování může mít zejména v útvarech negativní vliv na úroveň kázně a organizovanosti života, výcviku a výchovy vojáků. Zvláště na stupni útvaru je důležité, aby velitelé cílevědomě rozdělovali odpovědnost za přípravu a zabezpečení úkolů na své zástupce a funkcionáře štábu tak, aby celý kolektiv velitelsství měl přímý vliv na řízení činnosti jednotek a služeb, aby každý jednotlivec měl osobní zájem na dosažení co nejlepších výsledků. Praktické zkušenosti potvrzují, že jen při organizované činnosti podřízených se vztahy v kolektivech upevňují a je v krátké době dosahováno lepších výsledků. Naopak neorganizovanost a nekonkrétní stanovování úkolů způsobuje nekvalitní práci, v řadě případů činnost v době osobního volna, o sobotách, nedělích a svátečních dnech, což záporně ovlivňuje morální a politický stav a vztah vojáků k vojenské službě.

Obdobnou metodiku upřesňování plánu lze volit i na úrovni pluk — prapor. Podrobněji by měla být objasňována metoda plnění úkolů a způsob jejich všestranného zabezpečení. Je důležité, aby velitel konkrétně stanovil, kde a jaká zaměstnání budou probíhat, s jakou technikou a materiálem. Kdo nařízená zaměstnání bude řídit, kým a jaká technika se k tomuto účelu vyčlení, kdo ji připraví, převezme a po skončení zaměstnání předá. Podrobně je nutné řešit rovněž přípravu a využití výcvikové základny. Ukazuje se, že u útvaru se musí plánovat činnost po dnech a některé úkoly po hodinách. Plánování na stupni útvaru klade náročné požadavky na organizační způsobilost i osobní přípravu velitele a náčelníka štábu, na jejich schopnost prosadit pochopení a splnění úkolů jednotkami v nezkreslené podobě.

Jakýkoli zásah do připravovaného nebo již uskutečňovaného plánu má za následek zejména u útvarů řetězovou reakci dalších změn, které se negativně projeví na úrovni výcvikového a výchovného procesu.

V této souvislosti je na místě připomenout, že v souladu s požadavky na zvýšení kvality veškeré činnosti štábů a vojsk vyžaduje pozornost obsahové zaměření jednotlivých zaměstnání, zvláště taktických cvičení, jejich příprava a časové možnosti provedení. Pokud je to možné z hlediska charakteru a náplně zaměstnání, je účelné některá spojit s taktickými cvičeními i jinými opatřeními. Příkladem jsou v tomto směru nácviky bojové a mobilizační pohotovosti. V případě, že navazují na jiné úkoly, mohou být komplexnější, s využitím maximálního počtu osob, výzbroje a techniky, která je daleko efektivněji využívána než při samostatném nácviku. Jestliže při plánování úkolů není přihlíženo k jejich obsahu, jsou plánovány formálně a ve stanovených časových lhůtách je není možné v plném rozsahu splnit. Nepromyšlený přístup vede

k povrchnímu zvládnutí jednotlivých úkonů i činnosti u jednotek, skupin, při obsluze výzbroje i bojové techniky a dlouhodobě se může záporně projevovat v celkové úrovni plnění plánovaných úkolů.

Vytváření reálných podmínek pro výchovný a výcvikový proces vyžaduje zvyšovat úroveň řízení z nadřazených stupňů velení, zejména vytváření podmínek podřízeným pro splnění stanovených úkolů. Z vyšších stupňů velení nesmí docházet k zásahům, které se ve svých důsledcích negativně odrážejí v činnosti štábů a vojsk. K efektivnějšímu využití daných možností by napomohla účinnější práce s vojáky z povolání, zvláště u jednotek, zvyšování jejich odborné a politické připravenosti.

Zkušenosti funkcionářů, příslušníků štábů a velitelé jednotek mohou komplexním přístupem k plánování a provádění bojové a politické přípravy podstatnou měrou přispět k zvýšení její úrovně. To však vyžaduje řešit úkoly ve všech souvislostech, aby nevznikaly dodatečné a doplňkové požadavky a v důsledku toho organizační a obsahové změny s příslušnými dopady na podřízené štáby a vojska. Nároky, kladené zvláště na příslušníky velitelství svazů, vyžadují zvyšovat jejich připravenost a schopnost hluboké analýzy problémů, na základě podrobné znalosti situace podřízených štábů a vojsk. Každý funkcionář a pracovník vyššího štábu má odpovídající podíl odpovědnosti za přesné, kvalitní a včasné splnění úkolů v oblasti své funkční působnosti.

Plnění náročných úkolů vyžaduje zdokonalovat úroveň organizátorské a řídicí práce, překonávat rutinu i návyky, které nejsou v souladu se současnými požadavky. Jednou z důležitých podmínek zkvalitnění velení a řízení je zvýšení úrovně plánování, kontrolní činnosti a poskytování účinné pomoci podřízeným.

Současně s tím je nutné upevňovat autoritu plánů, zvyšovat jejich koncepčnost, realnost, stabilitu a sladěnost mezi jednotlivými stupni velení.

Zvýšené nároky na kvalitu činnosti štábů a vojsk potřebují plnou zainteresovanost především vojáků z povolání. Každý musí chápat význam současných požadavků stranických orgánů i velení ČSLA a být přesvědčen o jejich objektivní nutnosti.

K ŘÍZENÍ OPERAČNÍCH CVIČENÍ

Příprava a řízení operačních cvičení je stále náročnější a vyžaduje vysokou profesionální připravenost všech, kteří se na těchto úkolech podílejí. Úroveň konkrétního řízení cvičení je závislá na teoretických a praktických zkušenostech jednotlivců a kolektivů, tj. velitelů i štábů, kteří musí plnit náročné úkoly v přípravě a vedení operace (boje). Vyvrcholením operační přípravy v našich podmínkách jsou zpravidla frontová, nebo spojenecká operační cvičení. V článku se zmíním o některých zkušenostech z činnosti ředitelství cvičení a rozhodčí služby.

Povinnosti orgánů řízení (ředitelství cvičení a rozhodčí služby) a metody jejich práce v přípravě a průběhu cvičení

Ředitelství cvičení (ŘC) je orgánem řídicího cvičení a podle jeho pokynů usměrňuje činnost rozhodčí služby (RS). Vůči cvičícím plní úlohu nepřítele, nadřízeného štábu i sousedů. Pro frontové cvičení zpravidla bývá ve složení:

- řídicí cvičení,
- zástupci řídicího cvičení (náčelník štábu ŘC, zástupce pro politické věci, letectvo, vyzbrojování a technické zabezpečení, reálnou činnost vojsk a pro týl).

Každý ze zástupců má pro výkon funkce orgán velení. Bezprostředně řídicímu cvičení podléhá také oddělení nebo skupina rozboru. Náčelník štábu ŘC má pro výkon funkce svůj štáb, do kterého patří všechna ostatní oddělení a skupiny, jež tvoří ředitelství cvičení. Hlavní z nich jsou:

- oddělení rozehry „červených“ a „modrých“,
- organizační oddělení,

- oddělení reálného spojení,
- skupina likvidace škod,
- skupina zkušebních úkolů,
- operační skupina k rozhodčí službě u spojeneckých vojsk,
- skupina zvláštních úkolů,
- 8. oddělení,
- skupina topograficko-geodetického zabezpečení,
- správa štábu,
- pomocník náčelníka štábu ŘC pro REB a pro automatizaci velení.

V přípravě cvičení a v jeho průběhu ŘC rozpracovává potřebné materiály a vytváří při cvičení situace, které se maximálně přibližují dynamické a složité bojové činnosti. Učí velitele a štáby správným návykům a metodám práce v poli, odpovídajícímu hodnocení ztrát a stanovení bojeschopnosti vojsk po jaderných úderech, vede je k iniciativě a smělému rozhodování a k nejúčelnějšímu využívání všech druhů vojsk a bojových prostředků ke splnění úkolů. Kontroluje práci cvičících štábů, jejich bojové, materiálně technické a zdravotnické zabezpečení. Odpovídá za plnění úkolů značkovými vojsky. Na základě reálného rozhodnutí velitelů a kvality práce cvičících štábů vytváří poučné a složité situace a vydává rozhodčí službě pokyny pro další rozehrání operační (bojové) činnosti. Sleduje zkušební úkoly a ověřuje nové způsoby organizace a vedení operací (boje) za použití konvenčních i jaderných zbraní a rovněž způsoby využití výzbroje, bojové techniky a ochranných zařízení. Připravuje rozbor cvičení a podklady k zevšeobecnění poznatků ze cvičení a k odstranění zjištěných nedostatků.

Štáb ŘC rozpracovává dokumentaci k přípravě řízení a uskutečnění cvičení, organizuje rekognoskaci, dohovory i součinnost se zabezpečujícími útvary (jednotkami) a orgány lidové správy. V duchu zámyslu cvičení rozpracovává rozehrání jaderných úderů a ztrát, zabezpečuje přípravu funkcionářů ředitelství cvičení a rozhodčí služby k plnění úkolů.

V průběhu cvičení shromažďuje a vyhodnocuje zprávy o operační (taktické) situaci, stavu bojeschopnosti vojsk a svazků, analyzuje rozhodnutí cvičících velitelů a připravuje podklady a návrhy pro rozehrání, použití jaderných zbraní a ztrát. Kontroluje plnění bojových úkolů vydaných vojskům, vyhodnocení účinků jaderných úderů a provádí předběžné výpočty ztrát po jaderném napadení. Zabezpečuje předání nařízení a rozkazů řídicího cvičení určeným funkcionářům ředitelství, rozhodčí službě i cvičícím a prověřuje jejich plnění. Organizuje reálné spojení mezi ŘC a místy velení cvičících, kontrolu rádiového spojení, rádiové dezinformace a rušení. Sleduje dodržování opatření utajeného velení a využití prostředků automatizace a mechanizace velení při řešení operačně taktických úloh. Zkoumá zkušební úkoly a vyhodnocuje jejich plnění, připravuje materiály pro rozbor cvičení a organizuje jeho uskutečnění. Zabezpečuje likvidaci škod vzniklých činností cvičících štábů a vojsk.

To jsou všeobecné povinnosti ředitelství cvičení stanovené v řádech a předpisech. V dalším se budu podrobněji zabývat realizací těchto úkolů.

Ministr národní obrany při rozboru cvičení Palcát-86 hovořil o tom, že na nedostatech v přípravě a průběhu tohoto cvičení se v některých případech svým způsobem podílelo i ředitelství cvičení a rozhodčí služba. Také v této oblasti přetrvává stereotyp. Nové požadavky na vedení operací zvyšují nároky na cvičící, ale i na orgány řízení. Zkušenosti svědčí o tom, že musíme rozhodněji řešit existující, v mnohém již překonané struktury rozhodčí služby, účelně zařazovat generály a důstojníky do funkcí při cvičeních a zásadně změnit metody teoretické a praktické přípravy. Je účelné, aby kromě této přípravy rozhodčí služba sledovala u cvičící armády např. celou přípravu štábu na cvičení. Kontrolou štábních nácviků i dalších zaměstnání, které jsou zaměřeny na cvičení, by měli příslušní funkcionáři RS poznat slabé a silné stránky jednotlivců i celého štábu. Na základě toho pak aktivně ovlivňovat rozehru cvičení, aby učební úkoly stanovené cvičícím byly splněny. Tyto požadavky můžeme ale realizovat jen tehdy, budeme-li dobře na výkon funkce při cvičení připraveni. Praxe svědčí o tom, že naprosto nestačí jeden, dva ani tři dny organizované přípravy ředitelství cvičení a rozhodčí služby bezprostředně před ním. Porovnejme tuto dobu s přípravou cvičících. Chceme-li, aby vykonali několik štábních nebo komplexních štábních nácviků, určujeme jim úkoly samostatného studia a velitelské přípravy, takže organizovaná doba jejich přípravy je minimálně 10 až 12 i více dní. To potvrzuje, že je reálný požadavek aktivní účasti funkcionářů ŘC a RS při zpracování cvičení, aby pronikli do hloubky řešených problémů ještě před organizovanou přípravou. Vznikne-li taková situace, kdy se nemohou někteří funkcionáři na přípravě této akce podílet, pak je nutné ji organizovat jinak. Byly takové případy, kdy jsme tyto funkcionáře připravovali 10 až 14 dní před cvičením a bylo to účelné, protože do zahájení cvičení stačili řadu věcí prostudovat a jejich připravenost byla dobrá.

S řízením operačních cvičení máme určité zkušenosti. Přesto ale hovoříme o tom, že ředitelství cvičení jsou neúměrně velká. Pravda je, že i při plnění značného množství náročných úkolů musíme hledat způsoby, jak splnit úkoly kvalitněji i za cenu rázného snížení počtů ředitelství cvičení. Např. se ukazuje vhodné spojit oddělení rozehry „červených“ a „modrých“ v jeden celek, s jedním náčelníkem, což zefektivní práci a současně sníží počty pracovníků. Jsou ale i další pracoviště, kde takové možnosti existují. To vyžaduje přesně určit úkoly, které musí každé pracoviště ředitelství cvičení splnit a podle toho stanovit počty osob (a ne opačně). Zatím je často praxe taková, že jsou do aparátu ŘC určováni pracovníci, aniž by bylo předem známo co budou konkrétně dělat.

K práci ředitelství cvičení při řízení cvičících stran

Rozehru činnosti stran uskutečňujeme k splnění učebních cílů a úkolů stanovených pro cvičení za důsledného respektování rozhodnutí cvičících velitelů. Hlavním podkladem pro rozehru cvičení je situace vojsk (zpravidla k 16.00 hodině toho dne, ve kterém se rozehra koná), rozhodnutí velitele frontu a velitelů armád na příští den.

Na základě analýzy rozhodnutí velitelů a bojeschopnosti vojsk v souladu s učebními cíli a úkoly stanoví řídící cvičení rozehru na následující jeden až dva dny vyjádřenou graficky čarami, kterých vojska dosáhnou po šesti, někdy i dvanácti hodinách vedení operace (boje). V souladu s rozehrou vševojskové

situace je připravována také rozehra jaderných úderů, použití chemických zbraní a ztrát. Kromě toho k dynamické rozehře cvičení musí řídící vytvořit podmínky pro práci rozhodčí služby, seznámit ji se všemi potřebnými údaji, aby další rozehra byla v souladu se zámyslem cvičení a při plném respektování rozhodnutí cvičících velitelů. Konkrétně to vyžaduje, aby každý rozhodčí měl svou činnost podrobně promyšlenou. Např. při velitelsko-štabních cvičeních bez značkových vojsk mohou rozhodčí ponechat mnohem širší volnost cvičícím při rozhodování a konkrétní rozehrou ztrát, rozrušením terénu, jeho neprůchodnosti vlivem požárů apod., usměrňovat rozhodnutí velitele ke splnění cílů cvičení. Jiná situace bude u svazku nebo útvaru, který v rámci operačního cvičení má vyvedena vojska. V takovém případě je zpravidla jejich činnost omezena na výcvikové prostory a v souladu s tím je zapotřebí usměrňovat i činnost rozhodčí služby.

Orientační čáry dotyku, předpokládaný manévr druhých sledů a záloh „modrých“ s legendou předkládáme rozhodčím na průsvitce a jsou základním podkladem pro rozehru, kterou rozhodčí služba uskuteční na jednotlivých velitelských stupních. V některých případech je upřesňována i rozehra důležitých konkrétních objektů „modrých“ a příslušní funkcionáři upřesňují reálnou činnost značkových vojsk.

Rozehru situací „modrých“ včetně použití jaderných zbraní v průběhu operace řídí centrálně oddělení pro rozehru „modrých“ ředitelství cvičení. Konkrétní situací cvičícím štabům rozehrává formou zpravodajských informací ve funkci nadřízeného štabu, vysíláním zpráv vzdušného průzkumu a v některých případech rozehrou náletové situace v síti výstrahy PVOS. K rozehře situace „modrých“ v pásmech průzkumu cvičících využíváme rozhodčí služby u zpravodajských a průzkumných orgánů příslušného stupně.

Situaci „červených“ rozehrává na základě stavu vlastních vojsk, rozhodnutí cvičících velitelů a pokynů řídicího koncová rozhodčí služba u vševojskových svazků a útvarů a rozhodčí u odborných náčelníků. Jaderné údery „červených“ na „modré“ jsou rozehrávány v souladu s rozhodnutím a činností cvičících velitelů. Jaderné údery na vojska „červených“ a ztráty rozehráváme direktivně podle příslušného plánu rozehry a v souladu se zámyslem cvičení.

Situaci za necvičící svazky (útvary), včetně jaderných úderů, ztráty a stav bojeschopnosti rozehrává koncová rozhodčí služba na VS velitelům armád podle pokynů hlavních rozhodčích. U všech ostatních, kde není koncová rozhodčí služba, předává situaci vojsk rozhodčí u velitele (náčelníka).

Hlavní rozhodčí u velitele frontu odpovídá rovněž za rozehru jaderných úderů, ztrát a hodnocení bojeschopnosti vojsk „červené“ a „modré“ strany.

Štáb frontu (armády) je informován o situaci vojsk hlášeními cvičících štabů svazů (svazků) v časových lhůtách, stanovených velitelem frontu (armády).

Pravidelnou rozehru cvičení s ŘC a RS uskutečňuje řídicí cvičení. Kvalitu této práce podmiňuje pravidelná a hluboce promyšlená příprava. Základním požadavkem je, aby byla sladěna s plánem řídicího cvičení a prováděna v souladu s metodikou práce cvičících štabů. Možný harmonogram práce ŘC a RS při rozehře frontového cvičení v průběhu operace — viz **obr.**

		H O D I N Y												
		10	12	14	16	18	20	22	24	02	04	06	08	10
ŘEDITELSTVÍ CVIČENÍ	PŘÍPRAVA ROZEHRY													
	SOUSTŘEDĚNÍ SITUACE VOJSK A ROZHODNUTÍ CVIČÍCÍCH VELITELŮ NA PŘÍŠTÍ DEN													
	SCHVÁLENÍ ROZEHRY ŘÍDÍCÍM CVIČENÍ													
	SEJMUTÍ A ROZMNOŽENÍ OLEŤ													
	ROZEHRA CVIČENÍ S ROZHODČÍ SLUŽBOU VČETNĚ DOBORNÉ ROZEHRY													
	PŘEDÁNÍ OLEŤ A PÍSEMNÝCH DOKUMENTŮ ROZHODČÍM													
ROZEHRA PODLE PLÁNU PROVEDENÍ CVIČENÍ														
ROZHODČÍ SLUŽBA	ROZEHRA SITUACE K 16.00													
	SLEDOVÁNÍ ČINNOSTI VELITELE A ŠTÁBU													
	PŘEDÁNÍ ZÁMYSLU VELITELŮ ARMÁD POJÍTKEM NA ŘC													
	SEJMUTÍ OLEŤ S ROZHODNUTÍM VELITELŮ ARMÁD													
	PŘESUN NA ŘC													
	ÚČAST NA ROZEHRĚ CVIČENÍ A VYZVEDNUTÍ MATERIÁLŮ PRO ROZEHRU													
	PŘESUN KE CVIČICÍM A PŘÍPRAVA ROZEHRY													
	ROZEHRA CVIČENÍ S ROZHODČÍMI, KTERÍ SE NEZÚČASTNILI ROZEHRY NA ŘC													
	ROZEHRA CVIČENÍ PODLE PLÁNU PROVEDENÍ CVIČENÍ A POKYNŮ ŘC													

POZNÁMKA : SITUACI VOJSK K 16.00 ROZEHRÁVAT TAK, ABY V 16.00 BYLA VE ŠTÁBU ARMÁDY.

Obr.

Je pochopitelné, že tato varianta naznačuje jen možný postup ředitelství cvičení při přípravě rozehry na příští den a její realizaci rozhodčí službou. Vzhledem k tomu, že je navržena v souladu s pravidelným, každodenním cyklem rozhodovacího procesu velitelů všech stupňů, je velmi náročná, neboť pro rozpracování rozehry rozhodčí službou zbývají převážně pozdní noční hodiny. Proto i v tomto směru je zapotřebí hledat nové metody řízení cvičení bez snížení náročnosti na splnění stanovených cílů, a to tak, aby po splnění úkolů byly vytvořeny podmínky i pro odpočinek rozhodčí služby. Např. je možné organizovat každodenní rozehru s ŘC a RS na příští den dříve. To se projevuje jako vhodné, ale bezpodmínečně musí být v souladu s rozhodovacím cyklem cvičících velitelů, protože např. bez rozhodnutí velitelů armád (při frontovém cvičení) na příští den nelze reálně rozehru uskutečnit.

Schvalování rozehry na příští den může mít tento **postup**:

- informace a návrhy za stranu „modrou“ (jak byla situace pozemních a vzdušných sil rozehrávána ke splnění cílů cvičení a jaká je situace k době rozehry),

- informace a návrhy za stranu „červenou“ (jak byla rozehrávána situace v souladu s rozhodnutím cvičících a pokynů řídicího cvičení při respektování poměrů sil a rozehry strany „modré“; tyto informace a návrhy mohou přednést náčelníci oddělení ŘC jednotlivých stran, nebo bude-li stanoven náčelník rozehry obou stran, pak přednese jednu souhrnnou zprávu,

- podle procvičovaných učebních úkolů může předložit potřebné návrhy náčelník rozehry frontového letectva, raketového vojska a dělostřelectva, protivzdušné obrany, případně další.

Na závěr této části je účelné, aby řídicí cvičení schválil výchozí situaci rozehry na příští jeden až dva dny.

V dalším náčelník oddělení rozehry „červených“ nebo hlavní rozhodčí u velitelů armád seznámí ŘC s rozhodnutím velitelů armád na příští den, poměry sil, případně s dalšími propočty.

Podle potřeby může náčelník oddělení rozehry „modrých“ navrhnout způsob rozehry této strany. Může být i takový případ, že ředitelství cvičení připraví variantu rozhodnutí a náčelník štábu ŘC ji porovná s rozhodnutími cvičících.

Při přechodu na oboustranné použití jaderných zbraní může předložit potřebné návrhy náčelník rozehry raketového vojska a dělostřelectva, při násilném přechodu široké vodní překážky náčelník rozehry ženijního vojska apod.

Na závěr vydá náčelník štábu ředitelství cvičení konkrétní pokyny pro rozehru obou stran, rozehru ztrat a způsob realizace připomínek řídicího cvičení, které vyjádřil v průběhu rozehry.

Schválenou rozehru pak dále rozpracovává **rozhodčí služba**, která je podřízena řídicímu cvičení. Je jeho výkonným orgánem a řídí se jeho pokyny. Činnost rozhodčí služby je usměrňována štábem ředitelství cvičení v souladu s nařízením řídicího cvičení.

Rozhodčí u svazů, svazků a útvarů jsou podřízeni hlavnímu rozhodčímu u velitele frontu. Příslušníci koncové rozhodčí služby jsou přímo podřízeni hlavnímu rozhodčímu příslušného stupně. Od něho obdrží pokyny pro rozehru situací, jaderných úderů a ztrát. Rozhodčí u druhů vojsk a služeb podléhají (po odbornosti) svým náčelníkům a plní jimi stanovené úkoly podle pokynů, které

vydal řídící cvičení, rozehrávají ztráty za svůj druh vojska (především na technice, materiálu a zařízení).

Hlavní rozhodčí, po oznámení řídícímu cvičení, je povinen ovlivnit činnost cvičících velitelů a štábů, jestliže je ohroženo splnění učebních cílů cvičení a v případě vážného narušení vojenské kázně a možnosti vzniku mimořádných událostí.

Rozhodčí služba je povinna zajistit na všech velitelských stupních promyšlenou a reálnou rozehru situací a splnění učebních cílů a úkolů stanovených pro cvičení. Dbá, aby cvičící přesně plnili úkoly, které vyplývají z jejich funkčního zařazení. Sleduje a hodnotí práci velitelů i štábů při shromažďování a vyhodnocování zpráv (situací), přijímání rozhodnutí a velení podřízeným, řešení otázek organizace součinnosti i všestranného zabezpečení vojsk a při organizaci odstraňování následků jaderného napadení i obnovení bojeschopnosti vojsk. Dále sleduje metodiku práce velitelů, štábů (náčelníků druhů vojsk a služeb), kvalitu, úplnost zpracovaných dokumentů, způsoby doručování bojových rozkazů a zpráv o situaci k podřízeným i sousedům a plnění povinností vůči nadřízenému štábu.

Příprava rozhodčí služby k plnění úkolů je uskutečňována formou individuální přípravy po vydání organizačního nařízení pro cvičení a dále formou společné přípravy na instruktáži ředitelství cvičení a rozhodčí služby.

Do zahájení instruktáže jsou rozhodčí povinni zvládnout organizační nařízení pro cvičení (vyvedení štábů a vojsk, povolání záloh, jejich začlenění do jednotek apod.) v rozsahu potřebném pro výkon funkce a dále předpisy i směrnice pro příslušný velitelský stupeň v oblasti zabezpečení bojové a mobilizační pohotovosti.

Je nutné, aby rozhodčí znali řády, předpisy a nejnovější poznatky z vedení operace a boje, takticko-technická data bojové techniky, její možnosti, organizací a zásady použití vlastních vojsk i vojsk „modrých“, jakož i zásady hodnocení účinků jaderných zbraní, ztrát po jaderném napadení a stanovení bojeschopnosti vojsk. Je účelné, aby byli seznámeni se směrnici pro úhradu ztrát, s metodikou práce štábů v poli, se závěry dříve provedených cvičení a dalšími dostupnými údaji.

Zvládnutí všech povinností příslušníky rozhodčí služby do zahájení cvičení a jejich dobrá materiální vybavenost kladně ovlivní jejich práci a vytvoří podmínky pro splnění učebních cílů a učebních úkolů.

Při instruktáži je rozhodčí služba seznámena se zámyslem cvičení, s konkrétními úkoly, které pro ně vyplývají z plánu provedení cvičení, plánem rozehry a dalšími dokumenty, organizací spojení a utajeného velení. V dalším si příslušníci rozhodčí služby (za řízení hlavních rozhodčích u příslušných stupňů velení) upřesňují vlastní činnost a způsob plnění úkolů v průběhu cvičení. Ujasňují si metodiku vlastní práce ve vztahu ke cvičícím a k ředitelství cvičení (metodikou rozehry situací, jaderných a chemických úderů, radiační a chemické situace, ztrát, stanovení bojeschopnosti vojsk, informace ředitelství cvičení atd.) a odpovědnost za rozehru situací a přípravu podřízených rozhodčích.

Hlavní rozhodčí a určené příslušníky rozhodčí služby od frontu a armád se zpravidla v průběhu cvičení zúčastňují rozehry konané na ředitelství cvičení.

Po skončení této roze hry hlavní rozhodčí seznámí rozhodčí službu u svazů s určenými čarami roze hry, způsobem roze hry jaderných úderů i ztrát a rozpracuje situaci na vlastním stupni velení v souladu s učebními cíli cvičení a rozhodnutím velitele. Hlavní rozhodčí určí kromě toho dílčí mezičáry roze hry ke stanovené době podle tabulky hlášení divize — armáda. Současně stanoví rozhodčím u cvičících svazků a koncovým rozhodčím u armády, kteří představují necvičící svazky, způsob roze hry situací svazků prvního sledu vlastních vojsk a „modrých“, rozsah i způsob roze hry ztrát obou stran.

Je účelné, aby pomocníky hlavních rozhodčích na jednotlivých stupních velení byli určováni kvalitně připravení vševojskoví operátoři.

Rozhodčí u náčelníků druhů vojsk a služeb připravují na základě vševojskové roze hry roze hru odpovídajících situací, jaderných úderů a ztrát pro svazky a útvary po odbornostech a zabezpečují její předání rozhodčí službě u svazků a útvarů. Dále (po své odbornosti) zabezpečují u vševojskových útvarů a svazků roze hru ztrát svého druhu bojové techniky, materiálu (včetně stanovení stupně jejího poškození nebo zničení), která musí odpovídat upřesnění ŘC. Roze hru na jednotlivých velitelských stupních schvalují hlavní rozhodčí.

Práce každého rozhodčího je zpravidla završována zpracováním podkladů do rozboru cvičení, které by měly obsahovat objektivní zhodnocení kladů, nedostatků a jejich příčin za celé cvičení. K tomu je nezbytné, aby byl každý rozhodčí na funkci nejen odborně teoreticky připraven, ale aby měl praktické zkušenosti z funkce, u které rozhodčího vykonával. Stále bude platit zásada, že výsledek cvičení je zpravidla takový, jak je cvičení připraveno a řízeno.

KE ZPRACOVÁNÍ VŠEVOJSKOVÝCH TAKTICKÝCH CVIČENÍ

Vševojsková taktická cvičení jsou v současné době organizována a uskutečňována podle nového návrhu předpisu, jehož platnost se předpokládá v tomto roce. Oproti dosavadnímu Všeob-P-33 v něm došlo k některým změnám jak v rozsahu zpracovávaných dokumentů, tak i v jejich obsahu.

V článku se budu zabývat některými poznatky ze zpracování vševojskových taktických cvičení, přičemž se zaměřím na ty dokumenty, u nichž došlo k nejpodstatnějším změnám, a to z hlediska vševojskových zpracovatelů (důstojníků operačního oddělení nebo operační skupiny). Pro zvýšení názornosti a konkrétnosti vycházím ze zpracování **plukovního taktického cvičení**, i když obdobné lze aplikovat i pro divizní stupeň.

Pod pojmem „**příprava taktického cvičení**“ rozumíme plánování, tj. zpracování všech potřebných dokumentů, přípravu příslušníků ředitelství cvičení a rozhodčí služby, přípravu vojsk a prostoru cvičení.

K organizaci a řízení taktického cvičení **zpracováváme**:

- zámysl cvičení s textovou částí,
- organizační nařízení pro jednotky vyváděné na cvičení,
- taktický námět,
- předběžná bojová nařízení, bojové rozkazy a nařízení vojskům cvičících stran,
- plány zástupců a pomocníků řídicího cvičení a rozhodčí služby,
- plán reálného rádiového rušení,
- plán značkování činnosti nepřítele,
- plán imitace,
- plán politické práce.

Protože v návrhu předpisu není stanovena forma dokumentů, uvádím i možný návrh některých z nich, jak se již v praxi osvědčily.

Přípravu cvičení uskutečňujeme podle **kalendářního plánu**, který zpracovává NS ředitelství cvičení a schvaluje velitel — řídicí cvičení. Jeho možná varianta — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Opatření	Provede, řídí	Měsíc				Měsíc			
		1	2	3	4	1	2	3	4
Zpracování dokumentů	náčelník operační skupiny								
Rekognoskace prostoru cvičení	náčelník operační skupiny								
Příprava ŘC, RS, cvičících	velitel, NŠ								
Materiální zabezpečení	ZT								
Příprava prostoru cvičení	ZV, NŽS								
Kontrolní prohlídka cvičících	velitel, NŠ								

Jednotlivé body mohou být dále zpracovány podle potřeby na dílčí úkoly a opatření. Zpracování cvičení **zahajuje** řídící cvičení stanovením a upřesněním **východních údajů pro cvičení**. Tyto údaje mu vyplynou na základě ujasnění tématu cvičení, které stanoví příslušný velitelský stupeň na výcvikový rok.

Při **ujasňování tématu** je nutné, aby velitel správně pochopil jeho taktický obsah a stanovil v jakých podmínkách má být cvičení zahájeno, jaké druhy boje a hlavní úkoly má zahrnovat a jakým způsobem je nutné cvičení ukončit. Zároveň si ujasní, zda cvičení bude probíhat za použití nebo bez použití jaderných zbraní a u jednostranných cvičení rozhodne o straně „modré“. Potom je třeba určit hlavní druhy boje, které obsahuje téma, popřípadě důležité situace, jež mají být procvičeny a vyplývají z tématu.

Na základě toho velitel stanoví (upřesní) náčelníkovi štábu (případně náčelníkovi operačního oddělení nebo náčelníkovi operační skupiny) tyto údaje:

- téma cvičení a dobu jeho provedení,
- cíle cvičení,
- období cvičení, učební a zkušební úkoly,
- složení stran a přibíraných (posilových) útvarů (jednotek),
- dobu a prostor cvičení,
- složení ředitelství cvičení a rozhodčí služby,
- spotřebu materiálu a kilometrů,
- základní otázky zámyslu cvičení.

Při stanovení **učebních cílů** řídící cvičení vychází z tématu cvičení, stupně vycvičenosti cvičících, požadavků rozkazu MNO na výcvikový rok a organizačně metodické směrnice pro pozemní vojsko, úkolů bojové přípravy. Je účelné pro každou stranu stanovit zvláštní cíle, které se diferencují pro jednotlivé kategorie cvičících (nejčastěji pro velitele a štáby a pro jednotky). Přitom je vhodné tyto cíle určovat např. takto: „prohloubit“, „upevnit“, „zdokonalit“, „prověřit“ a méně často „procvičit“. Je to proto, že tento cíl lze splnit, aniž z něj vyplývá konkrétní kvalita.

Období cvičení obsahuje zpravidla samostatný (ukončený) cyklus boje nebo jeho organizace (např. organizace útoku pluku po přesunu z hloubky, průlom nepřátelské obrany a rozvíjení útoku do hloubky, násilný přechod vodní překážky z chodu atd.).

Učební osnovy stanoví velitel v jednotlivých obdobích tak, aby každý z nich odrážel nejdůležitější moment v činnosti velitelů, štábů a vojsk, a aby jimi byly naplněny vytyčené učební cíle. Většinu učebních úkolů tvoří konkrétní situace (činnost) cvičících

(např. přijetí rozhodnutí velitelem pluku, organizace součinnosti v terénu nebo přesun pluku na čáru zasazení, odražení nepřátelské protizteče apod.).

Zkušební úkoly jsou uváděny především při zkušebních cvičeních, ale jednotlivé zkušební úkoly je možné stanovit i při taktických cvičeních. Půjde zejména o ověření některých důležitých nebo nově navrhovaných ustanovení řádů a předpisů, prototypů zbraní a techniky, jakož i o ověření nové organizace vojsk nebo metody práce velitelů a štábů.

Ke sledování zkušebních úkolů určujeme výzkumnou skupinu složenou z několika nejlépe připravených důstojníků štábu, druhů vojsk a služeb i z příslušníků vojenských vysokých škol.

V základních otázkách zámyslu cvičení, kde je převážná část tématu zaměřena na útok, může např. uvést:

- způsob zahájení a ukončení cvičení (v jaké taktické situaci),
- formu zasazení cvičícího pluku do boje a na jakém směru,
- předpokládané tempo útoku,
- důležité situace (popřípadě i v jakém prostoru, zejména z hlediska VVP) a jak je rozpracovat (např. přechod vodního toku z chodu, vyslání PO, ničení bitevních vrtulníků, odražení protizteče, přechod do obrany atd.),
- podmínky cvičení (zda celý jeho průběh bude za použití jaderných zbraní nebo jiných ZHN apod.).

Splnit toto ustanovení předpisu je velmi důležité i proto, že prakticky se předchází tomu, aby řídicí cvičení neovlivňoval zámysl až v době, kdy je v podstatě již rozpracován.

Kromě toho je nutné, aby velitel určil, které otázky z rozkazu MNO je třeba do cvičení zapracovat a v jakém rozsahu.

Základním dokumentem pro řízení taktického cvičení je **zámysl**. Je zpracováván na mapě; pro plukovní taktické cvičení nejčastěji v měřítku 1 : 50 000 a pro divizní taktické cvičení 1 : 100 000. Schvaluje ho nadřízený velitel (pro plukovní taktické cvičení velitel armády) 2–3 týdny před jeho zahájením a podepisuje řídicí cvičení (velitel divize) a náčelník štábu.

Obsah tohoto dokumentu můžeme rozdělit na grafickou (taktický zámysl) a textovou část (včetně tabulek).

Grafická část zámyslu obsahuje:

- výchozí situaci (stav a rozmístění vojsk nadřízeného svazku),
- bojové úkoly nadřízených svazků cvičících stran v době zahájení cvičení a zámysly jejich velitelů,
- nové bojové úkoly nadřízených svazků a zámysly jejich velitelů při přechodu od jednoho druhu boje k druhému (např. přechod z útoku do obrany),
- bojové úkoly cvičících útvarů a sousedů bez uvedení předpokládaných rozhodnutí jejich velitelů,
- prostory (úseky) rozehry činnosti stran,
- předpokládaná situace stran k začátku každého období cvičení.

Na mapě zámyslu je možné **slovně a v tabulkách** uvést:

- téma, učební cíle a dobu konání cvičení,
- složení vojsk vyváděných na cvičení,
- normy provozu techniky, spotřeby munice a imitačních prostředků,
- období cvičení, dobu jejich trvání a učební úkoly,
- legendu.

Před zahájením práce na mapě (příprava zámyslu cvičení) je možné, aby si méně zkušený zpracovatel sestavil na čistý list papíru tzv. **schéma zámyslu**. Domnívám se, že jeho obsah bude v podstatě totožný s grafickou částí zámyslu s tím, že zde není zapotřebí zakreslovat prostory rozehry činnosti stran. Na druhé straně je vhodné roz-

kreslit hlavní situace, které mají být procvičovány (v nich uvést předpokládanou sestavu vojsk obou stran anebo alespoň čáru, na kterou vyjdou v době řešení dané situace). Tyto situace se mohou v některých případech shodovat s obdobími cvičení.

Potom zpracovatel přenechá schéma zámyslu na mapu. Před tím si ještě může (podle potřeby) nechat od řídícího cvičení posoudit a schválit hlavní otázky takto připravovaného zámyslu.

V případě útočné tematiky je nutné při přenášení na mapu pečlivě a promyšleně stanovit zejména přední okraj obrany (čáry jednotek v dotyku), čáru zasazení, směry vedení protiztečí a čáry rozvinutí k nim, úseky násilného přechodu vodní překážky, výchozí prostor pro cvičení, osy pochodu a místa velení.

Výchozí situace je taktická (operačně taktická) situace vytvořená k době zahájení cvičení. Musí zabezpečovat takticky (operačně) zdůvodněné zahájení cvičení, splnění učebních úkolů s důrazem na první období a plynulý přechod k plnění úkolů v dalších obdobích, včetně neplnění stanovených cílů.

Většinou obsahuje charakter boje (činnosti) stran, rozmístění a situaci vojsk obou stran k začátku cvičení o jeden nebo dva stupně výše než cvičící útvar. Ve výchozí situaci zakreslujeme rozmístění, složení a situace cvičících vojsk (včetně číslování), účinky oboustranného použití ZHN, dělostřelectva, letectva a rovněž chemickou a radiální situaci.

Při taktických cvičeních je zpravidla zvolena výchozí situace cvičícího útvaru tak, aby zaujal prostor soustředění, výchozí prostor nebo alespoň prostor rozmístění ve druhém sledu a cvičení je zahajováno organizací boje a zasazením pluku. Je vhodné, aby tento prostor byl totožný s výchozím prostorem pro cvičení.

Bojové úkoly stran v době zahájení cvičení a **zámysl nadřízeného velitele svazku**, v jehož úloze vystupuje velitel — řídící cvičení, a bojové úkoly cvičících stanovíme v souladu s požadavky řádů a konkrétní vytvořené výchozí situace. Přitom rozkreslujeme především údaje, které se týkají cvičícího pluku nebo bezprostředně ovlivňují jeho činnost. Bojové úkoly jsou určovány do celé hloubky cvičení a upřesňovány v jeho průběhu. V předpisu je uvedeno, že předpokládána rozhodnutí cvičících do zámyslu cvičení nezakreslujeme, aby cvičící nebyli předem ovlivňováni a vedení k „autorskému řešení“. Zpracovatel však musí mnohdy o možných optimálních variantách řešení a činnosti cvičících uvažovat (zejména při rozehře boje).

Při stanovení bojového úkolu je vhodné především vyznačit:

- za útoku — útočné pásmo, čáru zasazení, členění bojového úkolu (bližší, následující a další úkol), směry útoku, místa velení atd.,
- v obraně — obranné rájony (úseky, pásmo), rozhraní, rozmístění druhých sledů i záloh a jejich použití ve variantách, místa velení apod.

V dalším zakreslíme **nové bojové úkoly** nadřízeného svazku obou stran a zámysl jejich velitelů v případě, že cvičící přechází v průběhu boje z útoku do obrany nebo z obrany do útoku.

Potom vyznačíme reálně zaujímané **výchozí prostory** cvičících vojsk, včetně doby jejich zaujetí. Konkrétně uvedeme zejména prostory míst velení a podle potřeby i sestavu jednotek.

Pro vlastní průběh cvičení v zámyslu zakreslíme **prostory (úseky) rozehry boje** obou stran a použití ZHN. Např. pro průlom nepřátelské obrany, odrážení protizteče, násilný přechod vodní překážky, přechod do obrany apod. Na mapu vyznačíme tyto prostory zpravidla černě a v nich stanovíme čáry, kterých mají cvičící dosáhnout. Tyto čáry jsou v průběhu cvičení upřesňovány podle rozhodnutí a činnosti cvičících. Sestavu pluku, kromě míst velení, nerozkreslujeme (nebo ji jen naznačíme bez podrobností), protože cvičení probíhá podle rozhodnutí cvičících.

Naopak je nutné uvést všechny údaje o necvičících sousedech, prvcích nadřízeného a u jednostranných cvičení i o nepříteli, aby mohli pomocníci řídícího cvičení jejich situaci cvičícím rozehrávat.

V předpokládané situaci stran k začátku každého období jsou rozkresleny „výchozí situace“ stran pro procvičení a splnění učebních úkolů daného období. Rozkreslujeme

zpravidla celou situaci nadřízeného svazku s tím, že u cvičícího pluku uvedeme čáry (prostory), kterých by mělo být dosaženo bez podrobného rozkreslení bojové sestavy. Ostatní prvky bojové sestavy svazku vyznačíme podrobněji s důrazem na bezprostřední sousedy cvičícího pluku.

Nově je zpracovávána jako samostatný dokument — **textová část zámyslu cvičení**, která může mít toto uspořádání:

1. Složení a počty reálně vyváděných vojsk:

- na straně „červené“,
- na straně „modré“.

2. Všeobecný charakter bojové činnosti cvičících stran:

- výchozí situace stran,
- zámysl stran.

3. Základní taktické údaje cvičení:

- šířky a hloubky bojových úkolů,
- tempa útoku a rychlost pochodu,
- doba vyčleněná na organizaci boje,
- hustoty, poměry sil a prostředků.

4. Složení ředitelství cvičení a rozhodčí služby:

- ředitelství cvičení,
- rozhodčí služba.

5. Způsob zaujetí výchozího prostoru a návratu do posádky:

- zaujetí prostoru,
- návrat do posádky.

6. Doba a místo rozboru cvičení,

7. Kalendářní plán cvičení.

Složení a počty reálně vyváděných vojsk je vhodné určit po útvech (jednotkách) s upřesněním jejich organizace a počtů hlavních druhů bojové techniky (tanky, BVP apod.). Počty osob většinou nestanovíme, uvedeme např. 1. msp ve složení: 1. a 2. msp o třech rotách, v rotě 8 BVP, 3. msp o jedné rotě atd. Přitom je stanovíme zvlášť pro stranu „červenou“ a zvlášť pro „modrou“.

Ve všeobecném charakteru bojové činnosti cvičících zpravidla stručně uvádíme výchozí situaci a zámysl stran, a to nejen k začátku cvičení, ale podle potřeby i pro období cvičení. V tom případě je však možné pro druhé a další období stanovit jen „výchozí situaci“ k danému období, bez zámyslu stran.

Základní taktické (operačně taktické) údaje cvičení blíže objasňují a zdůvodňují zámysl.

Šířky a hloubky bojových úkolů, tempa útoku a rychlost pochodu uvádíme nejen z hlediska cvičícího pluku, ale i nadřízeného svazku.

Dobu věnovanou na organizaci boje rozdělujeme po obdobích, ve kterých jej plánujeme. V rámci těchto období se může dále členit na jednotlivé činnosti, např. přijetí rozhodnutí, součinnost, organizaci přesunu i útoku apod.

Možné hustoty i poměry sil uvádíme po jednotlivých obdobích a v nich např. na směr hlavního úderu, při zasazení atd. Přitom je nutné uvádět i kvalitativní poměry sil.

Do ředitelství cvičení a rozhodčí služby jsou začleněni hlavní funkcionáři a další důstojníci štábu svazku.

Ve způsobu zaujetí výchozího prostoru je možné stanovit, které útvary (jednotky) se přesunou po železnici, počet železničních převozů, nakládací a vykládací stanice, výchozí prostory; dále které jednotky (útvary) nebo jaká technika se přesune po ose, určení těchto os a dobu přesunu.

Obdobně můžeme uvést i návrat do posádky.

Kalendářní plán cvičení vlastně nahrazuje dřívější opatření uskutečňovaná velitelem, která byla uváděna v plánu cvičení a slouží k jeho řízení.

Myslím, že může obsahovat činnost ředitelství cvičení a cvičících při plnění učebních úkolů v průběhu jednotlivých období.

V praxi se osvědčila forma — viz **tabulku 2**.

Tabulka 2

I. období: Organizace útoku pluku po přesunu z hloubky
(20,00 15. 2. — 03,00 16. 2.)

Čas	Učební úkol	Opatření uskutečňovaná		Činnost cvičících	
		velitelstvím cvičení	rozhodčí službou	velitele a štábu	jednotek

Podle potřeby může být rubrika — opatření uskutečňovaná — dále členěna např. na řídícího cvičení, jeho zástupce a pomocníky atd. Obdobně je tomu i v činnosti cvičících.

Kalendářní plán je možné zpracovat i graficky. V tom případě na vodorovnou osu uvádíme čas po hodinách na celou dobu cvičení a na svislou hlavní funkcionáře ŘC, RS a cvičící vojska (velitel a štáb pluku) a hlavní cvičící jednotky (prapory, oddíly). Podle daného času pak stanovíme jejich hlavní činnost během cvičení. Tento způsob má tu výhodu, že je v určitém čase přehledně vidět, co který prvek sestavy (funkcionář) dělá a je-li jejich činnost sladěna. Je však náročnější na zpracování.

Důležitým dokumentem cvičení je **taktický námět**. Štáb jej zpracovává nejčastěji písemně a přikládá k němu buď mapu nebo průsvitku se zakreslenou výchozí situací. Písemná část zahrnuje všeobecnou a zvláštní situaci a informační údaje.

Obsah zvláštní situace a informačních údajů (dříve doplňující údaje) je v podstatě nezměnný. K úpravě však došlo ve všeobecné situaci. Zde se navíc uvádí radioelektronická i spojovací situace a také situace ženijního, speciálního technického a týlového zabezpečení.

Se zpracováním námětu s novým obsahem jsou zatím menší zkušenosti. Domnívám se, že by tyto údaje měly být stručné a mohly by obsahovat:

— **v radioelektronické situaci** — v jakých pásmech (KV a VKV) a na jakých směrech uskutečňuje nepřítel rušení, jaké radioelektronické prostředky a z kterého prostoru působí ve prospěch cvičících vojsk,

— **v radiolokační situaci** — na jakém směru vede nepřítel převážně radiolokační průzkum, jaké hlavní radiolokační prostředky působí ve prospěch vlastních vojsk a jejich cíl,

— **v situaci ženijního zabezpečení** — jaké ženijní prostředky (zátarasy), jaderné miny, minování na dálku apod. používá nepřítel v zájmovém prostoru, které ženijní čáry upravuje i buduje atd., jak jsou upraveny a udržovány cesty pro vlastní vojska, jaké jsou vybudovány průchody v ženijních zátarasech, stav odminování terénu, zřízení a udržování přepravišť (při násilném přechodu vodní překážky), ženijní opatření k mas-kování apod.,

— **v situaci speciálního technického zabezpečení** — (na taktickém stupni půjde především o technické zabezpečení) stav ošetření a oprav bojové techniky, výše zásob munice atd.,

— **v situaci týlového zabezpečení** — přísuny a stav doplnění zásob munice, PHM a normy jejich spotřeby, stav přísunových a odsunových cest, způsob ochrany, zajištění i obrany týlových útvarů apod.,

— **ve spojovací situaci** — jak je zabezpečeno spojení s nadřazeným a podřízenými ve výchozím prostoru, v jakém rozsahu je vyžadováno linkové, radiotelefonové a rádiové spojení, jak bude zabezpečeno (připraveno) při přesunu na čáru zasazení atd.

Myslím, že v této části by se neměla uvádět situace útvarů a jednotek druhů vojsk a služeb (např. rtz., rcho, spoj. atd.), protože to je součástí zvláštní situace ve stati „podrobné údaje o situaci a činnosti cvičícího útvaru“.

Plán značkování činnosti nepřítele zpracovává štáb ŘC za účasti zástupců a pomocníků řídicího cvičení na mapě. Bude potřebný zejména pro jednostranné taktické cvičení. Odpovědným funkcionářem za jeho přípravu bude zřejmě důstojník operačního oddělení (operační skupiny). Tento plán má grafickou a textovou část.

V grafické části se může uvést:

- výchozí situace cvičících vojsk (rozmístění, charakteristika činnosti),
- bojové úkoly nadřízených svazků a záměr jejich velitelů,
- předpokládaná situace vojsk k zahájení každého období cvičení,
- situace a uskupení značkovatelného nepřítele s uvedením jednotek, objektů a cílů a jejich číslování.

Hlavním podkladem pro zpracování této části je záměr cvičení.

Textová část může obsahovat:

- hlavní cíle a úkoly značkování činnosti nepřítele,
- rozpočet sil a prostředků určených ke značkování — viz **tabulku 3**,

Tabulka 3

Jednotka, skupina	Síly a prostředky							
	D	P+M	celkem	T	BVP	NA	rádiové stanice	atd.

— způsob a pořadí značkování činnosti nepřítele — viz **tabulku 4**.

Tabulka 4

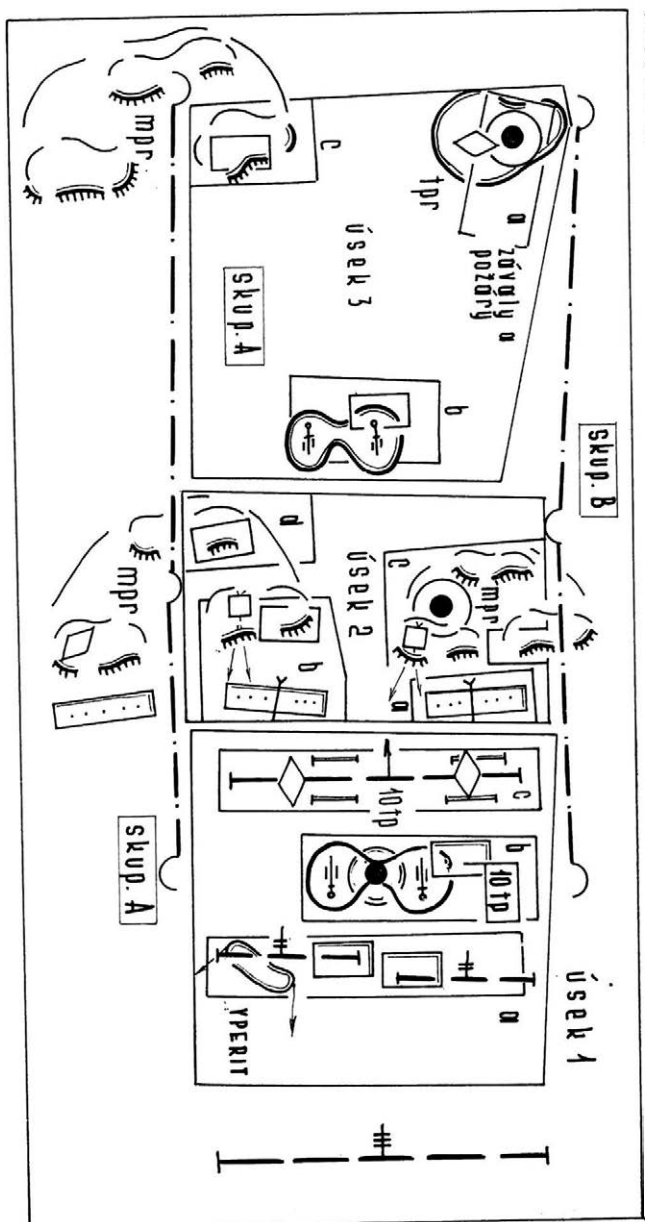
P. č.	Značuje se	Způsob značkování	Prostředky	Signál	Poznámka
1	Opěrné body čet na předním okraji	Vedení palby na jednotky prvního sledu, které se rozvíjejí	2. msč, OCP-70, V-10	Vichr	

Plán imitace zpracovává pomocník řídicího cvičení pro imitaci v součinnosti s druhů vojsk a služeb na základě zámyslu cvičení a plánu značkování, nejčastěji na mapě velkého měřítka (1:25 000) po obdobích cvičení a schvaluje jej řídicí cvičení.

Plán imitace zpravidla **obsahuje**: prostory (úseky, pole) imitace jaderných (chemických) úderů, úderů letectva, bojových vrtulníků a paleb dělostřelectva, značkování úseků jaderných min, výbušných zátarasů, pásma zamoření, prostory závalů, požárů, zátop, které vznikají v důsledku použití sil a prostředků nadřízených velitelů, rozpočet sil i prostředků pro imitaci a posloupnost jejího uskutečňování, způsob postupu vojsk přes prostory (úseky) imitace, organizaci spojení a velení imitační skupině, bezpečnostní opatření.

Celý prostor cvičení je možné rozdělit na **prostory** imitace, které jsou zpravidla totožné s prostory rozehry boje vojsk (obdobími cvičení). V těchto prostorech je účelné vytvořit úseky a v nich podle potřeby několik polí imitace. Velitel prostoru (úseku) je určován z důstojníků (praporčíků) a velitel pole imitace z poddůstojníků. Možnou grafickou část plánu imitace s vytyčením jeho úseků a polí pro období — zasazení pluku do útoku a vedení zteče — viz **obr.**

Obor.

Rozpočet sil a prostředků pro imitaci uvádíme většinou v tabulce na mapě. Možný vzor — viz **tabulku 5**.

Tabulka 5

Skupina	Osoby	Rádiové stanice	NA	Mc	atd.	Imitační prostředky				Poznámka
						V-10	Da 60	signální šrapnel	atd.	

Způsob imitace a její posloupnost — viz **tabulku 6**. (Obdobnou je vhodné zpracovat pro každý prostor.)

Tabulka 6

Prostor I. — zasazení pluku do útoku a vedení zteče

Úsek	Pole	Druh činnosti a jeho imitace	Způsob imitace	Skupina	Materiální zabezpečení	Signál
1	a	zamořený prostor OL, palba nepřátelského dělostřelectva	imitace postavení, odpálit V-10	A	olej, vytyčovací souprava, V-10	Fujavice
	b	palba dělostřelectva na VS, vedení JÚ na palebná postavení	odpálit V-10, nálož	A	imitování JÚ, V-10	Kolotoč
	c	přehradná palba nepřátelského dělostřelectva	odpálit V-10	A	V-10 20 ks	Hrom

Kvalita zpracování a sladění jednotlivých dokumentů pro taktické cvičení svým způsobem ovlivní jak přípravu příslušníků ředitelství cvičení a rozhodčích, tak i kvalitu řízení cvičení. Proto je třeba dbát, aby byly zpracovány kulturně, přehledně a zejména funkčně a přitom v souladu s předpisem.

SKÚSENOSTI Z PRÍPRAVY A VYKONANIA KOMPLEXNÝCH ŠTÁBNÝCH NÁCVIKOV

Súčasný technický pokrok hlbšie zasahuje do všetkých oblastí života. Jeho výsledky sa, tak ako nikdy predtým, zákonite odrážajú vo vojenstve. V posledných rokoch zaznamenávame búrlivý kvalitatívny rozvoj prostriedkov vedenia ozbrojeného zápasu. Mnohé armády sú vyzbrojované veľmi pohyblivými a vysoko presnými riadenými a samonavádzacími prostriedkami ničenia, ktorých efektívnosť použitia sa približuje k jadrovým zbraňam.

Kvalitatívny skok vo výzbroji ozbrojených síl nesie so sebou aj nové požiadavky na hľadanie ciest a metód prípravy veliteľov, štábov a vojsk, na velenie v operáciách aj v boji.

V týchto podmienkach hlavnú pozornosť pri organizovaní a vykonávaní operačnej prípravy venujeme zvyšovaniu bojovej a mobilizačnej pohotovosti vojsk a orgánov velenia, ich schopnosti organizovane a v krátkych časových lehotách prejsť z mierového stavu na vojnový, zamedzeniu agresie nepriateľa a v prípade začatia vojny v tesnej súčinnosti s armádami Varšavskej zmluvy na jeho zničenie.

Za základné formy praktickej prípravy veliteľov a štábov považujeme komplexné štábne nácviky, veliteľsko-štábne cvičenia na mapách a s výjazdom do terénu, ktoré sa svojim obsahom musia približovať podmienkam a úlohám, činnosti štábov na počiatku vojny a v jej priebehu. Veľký význam má účasť určených štábov na operačných a operačno taktických cvičeniach spojeneckých vojsk.

S cieľom hlbšieho a cielavedomého precvičenia úloh počas **komplexného štábneho nácviku** máme možnosť rozdeliť príslušníkov štábu okruhu na dve časti — teritoriálny štáb vojenského okruhu a poľné velenie. Takéto rozdelenie zabezpečuje tesnú súčinnosť všetkých jeho orgánov pri komplexnom riešení ich predurčených úloh. Skúsenosti potvrdzujú správnosť takého delenia v našich podmienkach, ktoré zabezpečuje dostatočne vysokú pripravenosť orgánov velenia zväzov a štábov okruhu.

V prvej časti komplexného štábneho nácviku precvičujeme úlohy bojovej pohotovosti a mobilizačného rozvinutia štábov a vojsk. Tieto úlohy spravidla plnia oba štá-

by spoločne. V ďalšej časti komplexného štábného nácviku sa precvičujú úlohy dokončenia mobilizácie a bojového stmelenia štábov. V tomto štádiu cvičenia dochádza k rozdeleniu štábu okruhu na teritoriálne a poľné velenie a každý z nich plní úlohy samostatne.

V priebehu vykonávania bojového stmelenia teritoriálny štáb plní zodpovedajúce úlohy dokončenia mobilizácie vojsk, všestranného zabezpečenia ich prechodu z mierového stavu na vojnový, zabezpečenie presunov spojeneckých a vlastných vojsk po teritóriu vojenského okruhu. Otázky mobilizácie a presunov sa riešia v súčinnosti s republikovými stranickými a štátnymi orgánmi.

Štáb poľného velenia v tomto období precvičuje úlohy riadenia mobilizácie a rozvíjania orgánov velenia, upresňuje operačnú dokumentáciu, organizuje a riadi presuny vojsk a vlastného štábu pri zaujímaní operačnej zostavy.

V tretej časti komplexného štábného nácviku plní úlohy pri začiatku agresie nepriateľa a pri vedení vojny.

Teritoriálny štáb v súčinnosti s Radou obrany SSR (ČSSR) rieši úlohy obrany a ochrany teritória, zmobilizovanie ďalších vojsk, zabezpečovanie presunov spojenec-kých a zmobilizovaných vojsk.

Poľný štáb armády rieši úlohy odrazenia agresie a vedenia obranných (útočných) operácií.

Touto metódou pripravované a vykonávané štábne nácviky zabezpečujú komplexnú prípravu štábov na plnenie úloh podľa predurčenia.

Profesionálna kvalifikácia veliteľov a štábov je rozhodujúcim predpokladom bojovej a mobilizačnej pohotovosti vojsk aj všetkých stupňov velenia, preto veliteľ okruhu **osobne rozpracúva zámysel štábného nácviku**. Rozpracovaná východisková operač-ná strategická situácia je charakteristická pre obdobie ohrozenia, tak aj pre prekva-pivé začatie vojny agresorom.

Na prípravu dokumentácie a potom aj na riadenie vlastného štábného nácviku

veliteľ okruhu určuje **skupinu 4–6 gene-rálov a dôstojníkov**. Spravidla sa skladá z najlepšie pripravených dôstojníkov ope-račného a zpravodajského oddelenia, úse-ku zástupcu veliteľa pre výzbroj a tyla.

Spracovanie dokumentov sa skončí 1,5–2 mesiace pred začiatkom nácviku. Cvičiacim štábom sa (10–12 dní) pred začatím ná-cviku doručí východisková situácia, smer-nica (nariadenie) pre plánovanie operácie (spracovanie cvičných operačných plánov) a úloh obrany a ochrany teritória.

Na základe prevzatých dokumentov ve-litelka a štáby počas 2–3 dní (do začatia) prijímajú rozhodnutia, spracúvajú základné plánovacie dokumenty a sú precvičované otázky vyšších stupňov bojovej pohoto-vosti.

Hlavné obdobie (vlastného nácviku) trvá 3–5 dní v závislosti od množstva učebných otázok.

Riadiaci zamestnania plánuje 1–1,5 dňa na upresnenie mobilizačných úloh, rozhod-nutia a spracovaných plánov operácie ako i otázok obrany a ochrany teritória.

V trvaní 2–3 dní sa vykonáva praktická činnosť (rozohra vedenia vojny a splnenie úloh za brannej pohotovosti štátu). Rozo-hru úloh a situácií riadiaci zamestnania vykonáva súbežne pre oba štáby.

Otázky rekognoskácie a organizácie sú-činnosti sa precvičujú v teréne. V tom prí-pade, keď sa precvičujú otázky velenia vojskám, štábny nácvik sa predĺži o 1–1,5 dňa.

V súlade s plánom nácviku a rozhrou situácií, riadiaci nácviku vypočúva návrhy niektorých náčelníkov druhov vojsk a roz-hodnutia veliteľov. Na základe prijatých rozhodnutí sa rozpracúva nová operačná situácia a vydávajú sa ďalšie úlohy cvi-čiacim štábom.

V priebehu štábného nácviku, počas prá-ce štábov, riadiaci zamestnania a vyčlene-ná skupina reagujú na metodiku práce ve-liteľov a štábov, robia určitú úpravu v ich činnosti a postupne zhromažďujú materiály do rozboru.

Formy a metódy prípravy veliteľov a operačných štábov zabezpečujú splnenie požiadavky RMNO ČSSR a napomáhajú zla-

denému riešeniu úloh so stranickými a štát-nymi orgánmi.

K PŘÍPRAVĚ DŮSTOJNÍKŮ OPERAČNÍHO SMĚRU

Z jednání celoarmádního stranického aktivu k rozpracování a realizaci závěrů XVII. sjezdu KSČ a na základě rozkazu ministra národní obrany ČSSR pro výcvikový rok 1986—1987 vyplývá řada kvalitativně nových úkolů. Za prvořadý je pokládán nekompromisní zápas za další zvýšení kázně a zkvalitnění řídicí i organizátorské práce. Od cílevědomého plnění tohoto úkolu se předpokládá zvýšení organizovanosti v práci, s důrazem na rovnoměrnější plnění plánů bojové a politické přípravy.

Jde především o prosazení vyšší důslednosti v práci, protože současná složitost problémů řešených štáby i veliteli vynucuje zvýšení její systematickosti a konkrétní účinnosti.

Ministr národní obrany ČSSR na celoarmádním shromáždění dne 28. srpna 1985 zdůraznil, že: „Úroveň řídicí a organizátorské práce je z velké části podmíněna promyšleným a reálným plánováním. To vyžaduje přistupovat na všech stupních velení ke zpracovávání plánů s vysokou politickou, odbornou a osobní odpovědností, na základě znalosti konkrétní situace v podřízených štábech a vojscích.“ Z toho důvodu již na vojenských vysokých školách je nutné vytvářet základní velitelské a metodické návyky u posluchačů, abychom předcházeli v praxi vojsk pouhému „přenášení“ úkolů na podřízené bez výraznějšího tvůrčího aktivního osobního podílu velitelů i příslušníků štábů v procesu velení (řízení), bez jeho diferencovaného ovlivňování nebo konkrétního upřesňování.

Myslím, že při posuzování účinnosti řídicí a organizační práce velitelů i štábů by mělo jít převážně o hlubší zkoumání úrovně plnění funkčních povinností a o vymezení osobní odpovědnosti za stav u podřízených vojsk nebo štábů. Pro kvalitní plnění funkčních povinností nestačí kladný přístup k úkolům, snaha a aktivita. Tyto povinnosti navíc vyžadují cítělvedomý výběr příslušníků jednotlivých orgánů velení do funkcí, jejich kvalifikační systematickou přípravu a výchovu.

Na základě rozkazu MNO č. 015 ze dne 18. 7. 1986 byla přijata řada opatření ke zvýšení úrovně přípravy důstojníků ČSLA pro výkon funkcí vševojskového operačního směru a zkvalitnění kádrové práce s nimi. V souvislosti s tím bude již ve 3. a 4. ročníku Vysoké vojenské školy pozemního vojska [tj. v roce 1987 až 1988] výuka zaměřena mimo jiné na štábní práci. **Počínaje školním rokem 1987—1988 je plánováno zahájit výuku ve „dvoměsíčním kursu pro důstojníky operačního směru stupňů divize a pluku“ na Vojenské akademii Antonína Zápotockého (VA AZ) v Brně. V tomto kursu budou školeni důstojníci, předurčení pro funkce v operačních skupinách divizí a ve štábech pluků, kteří z různých příčin neabsolvovali postgraduální studium.** Dále do zahájení uvedeného školního roku dochází k úpravě učebních programů tříletého postgraduálního studia velitelско-štábního směru na VA AZ tak, aby mohl být v posledním roce studia diferencovaně připravován velitelský a štábní směr. Na studia štábního nebo velitelského směru budou zařazováni ti posluchači, kteří při výkonu funkcí u vojsk i v průběhu studia prokázali předpoklady pro výkon štábních nebo velitelských funkcí.

Za nejaktuálnější lze pokládat připravovaný **dvoměsíční kurs pro důstojníky operačního směru stupňů divize a pluku**, který má být zahájen v září roku 1987. V kursu budou připravováni tříděně uvědoměli, politicky, morálně a odborně vyspělí důstojníci, absolventi Vysoké vojenské školy pozemního vojska, kteří budou zastávat nebo již vykonávají velitelské a štábní funkce u motostřeleckých (tankových) divizí (pluků).

Učební programy stanovují, že absolvent kursu musí dokázat prakticky uplatňovat vojenskou politiku KSČ v ČSLA, znát a umět pracovat v procesech přípravy boje. Rozsah metodických a štábních návyků absolventů — viz **tabulku 1**.

Na výuce se budou podílet především společenskovední a operačně taktické katedry VA AZ. Předpokládaná skladba, rozsah předmětů a rozpočet hodin — viz **tabulku 2**.

K získání praktických metodických návyků ve štábní práci předpokládáme organizovat devět dvouhodinových štábních nácviků a nácviků ve velení. Jejich zaměření bude spočívat v :

- zpracovávání bojových dokumentů pomocí formalizované bojové dokumentace,
- přípravě propočtů kvantitativního a kvalitativního poměru sil i hustot pomocí harmonogramů tabulek a výpočetní techniky POTAS (počítač taktického stupně, který využívá operačně taktické úlohy DIVKOT),
- přípravě propočtů vyvedení, pochodu a zasazení pluku i divize s použitím pravítka pochodu nebo mikropočítače POTAS,
- zpracování plánové tabulky součinnosti,

Tabulka 1

Uplatňovat	
v práci štábního pracovníka požadavky politické linie KSČ, rozpracované celoarmádním stranickým aktivem na podmínky ČSLA	
Znát	Umět
Základy vědecké organizace řídicí práce a dokázat je aplikovat v procesech přípravy vojsk.	Pracovat ve funkci důstojníka operačního směru v procesech přípravy boje.
Zásady metodiky bojové přípravy a umět je prakticky využívat v práci štábu.	Osobně zabezpečovat úkoly v průběhu boje při velení vojskům.
Taktiku pluku a divize k řešení úkolů v oblasti velení vojskům pro organizaci boje.	Správně se orientovat v práci štábu a naplňovat metodiku práce (po stránce funkčních povinností) v reálném čase.
Principy mobilizační přípravy pro praktickou práci štábu pluku a divize i zásady uvádění vojsk do bojové pohotovosti.	Prakticky aplikovat a realizovat metody velení vojskům.
Pracovní postupy při zpracování bojových dokumentů a plnění obsahu metodiky práce velitele i štábu pluku a divize v boji.	Samostatně na základě pokynů velitele (NŠ, NOSK) zpracovávat bojové dokumenty pluku a divize.
	Zpracovávat dokumentaci k provádění štábních nácviků, nácviků ve velení, velitelsko-štábních cvičení a cvičení s vojsky.

- upřesňování metodiky práce velitele a štábu v poli na základě časového rozpočtu,
- kreslení informací o bojové situaci na mapu apod.

V celém objemu kursu jsou převážně zastoupena praktická zaměstnání. Z 240 hodin připadá na teorii 72 a na praktická zaměstnání 156 hodin. Nejdůležitějším opatřením bude samostatná příprava. V průběhu kursu posluchači zpracují a na jeho závěr obhájí kontrolní práce (jako součást zkoušky), které mohou řešit ve vazbě na potřeby vlastního útvaru nebo svazku.

Přístup k přípravě kursu již nyní vytváří příznivé podmínky k dosažení požadované samostatnosti a tvořivosti posluchačů. Pozitivně působí proti šablonovitosti, jednostrannosti a průměrnosti. Může napomoci rychlému zvládnutí vědeckotechnických poznatků ve vojenskopraktické činnosti, vytváření podmínek pro zkvalitňování pracovních postupů při realizaci obsahu jednotlivých úkolů metodiky práce velitele a štábu pluku nebo divize v poli. Tím účinněji působit i na praktické dovedné uplatňování metod velení příslušníky štábů v procesech organizace boje, které vyžadují samostatnost a tvořivost ve všech štábních pracích.

Tabulka 2

Název předmětu	Katedra (pracoviště)	Počet hodin		
			teorie	praktické zam.
Marxisticko-leninská příprava – část 1 (marxismus-leninismus) – část 2 (SPP, vojenská psychologie)	Katedra M-L Katedra SPP, voj. ped. a psychologie	12	18	6
		12		
Organizace mírové služby – část 1 (ochrana utajovaných skutečností) – část 2 (mobilizační příprava)	8. oddělení Katedra velení vojskům	2	8	4
		10		
Metodika bojové přípravy	Katedra všeobecné taktiky, Katedra týlu	36	8	34
		6		
Všeobecná taktika a cizí armády (NSR, USA)	Katedra všeobecné taktiky, Katedra vojenského zpravodajství	36	18	22
		4		
Velení vojskům a štábní služba	Katedra velení vojskům	110	20	90
Zkouška	Katedra velení vojskům	6	–	–
Záloha	Katedra velení vojskům	6	–	–

Stanoveným cílům pro přípravu důstojníků operačního směru odpovídá i nově vybudovaná, soudobá učebně výcviková základna, která umožňuje ve speciálních učebnách, cvičném velitelském stanovišti a učebně velení intenzivně připravovat posluchače pro praxi u vojsk. **Proto i účastníci dvouměsíčního zdokonalovacího kursu budou moci již v průběhu studia:**

- konfrontovat získávanou teorii s praxí,
- posoudit a zhodnotit své schopnosti, získané poznatky i vědomosti, zda jsou postačující pro realizaci v praxi vojsk,
- prohlubovat a získávat metodické i štábní návyky, které jsou vyvrcholem teorie, mění ji ve zručnost, účelné pracovní postupy při plnění funkčních povinností apod.

Tradiční přednášky, cvičení a semináře bude nutné z hlediska rozkazu ministra národní obrany na výcvikový rok zakončit štábními nácviky nebo nácviky ve velení. Ve všech formách přípravy posluchačů – operátorů prohlubo-

vat problémové dialogové vyučování. Předpoklady jsou ve velkém množství učebnic, skript, pomůcek, diafonových pásem, odborných publikací, mikrofilmů, vzorů, pomůcek pro zadní projekci a televizních záznamů.

Jsmo toho názoru, že realizace rozkazu ministra národní obrany č. 015 ze dne 18. 7. 1986 v podmínkách VA AZ postupně probíhá. **Zaměřili jsme se na možnou diferenciaci posluchačů z hlediska jejich dalšího uplatnění ve velitelských nebo štábních funkcích operačních směrů.** Prohlubuje a zkvalitňuje se metoda problémového dialogového vyučování. Podstatou tohoto způsobu vyučování je zaměření procesu přípravy posluchačů na řešení rozhodujících problémů teorie i praxe ve velení vojskům, v jejich orientaci na samostatnou tvůrčí práci se studijní literaturou, s výpočetní technikou přímo na konkrétním pracovišti, v zařazené funkci, které odpovídají jasně definované funkční povinnosti velitele, náčelníka štábu, zástupců velitele, náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk i služeb a především příslušníkům vševojskového štábu.

Vytyčené úkoly budou od příslušníků vědeckopedagogického sboru VA AZ v přípravě posluchačů postgraduálního studia a dvouměsíčních kursů důstojníků operačního směru stupně pluku a divize **vyžadovat:**

- výrazné uplatňování jednotného a družného úsilí náčelníků kateder a ZO KSČ,
- zvýšení účinného vlivu na upevňování cílevědomosti posluchačů, abychom vymýtili stav, při kterém přijímaná opatření v praxi vojsk končí zpracováním plánů, jež obsahují řadu formálních, neadresných, nekonkrétních, časově nevymezených, nekontrolovatelných akcí,
- vedení posluchačů k důslednému bezpodmínečnému plnění povinností v zařazených funkcích z hlediska zpracovávání metodik práce,
- dosažení komplexnosti v práci náčelníků kursu, aby organizační opatření dokázali účelně spojit s provozem a ošetřováním techniky,
- organizování všestranného zabezpečení v dialektické jednotě všech jeho částí: bojového, speciálně technického a týlového zabezpečení,
- zdokonalení přípravy posluchačů z hlediska formulace pokynů a časových rozpočtů, které se mohou pozitivně odrazit v celkovém režimu útvaru, skupiny, svazku,
- cílevědomou podporu racionalizace práce, optimalizace pracovních postupů, formalizace a typizace metodických přístupů ve štábních činnostech apod. ve styku s posluchači.

Nedostatečná připravenost důstojníků operačního směru, především vševojskových specializací, vyžaduje mimořádné úkoly na jejich přípravu ve vojenských vysokých školách. **Rozvoj tvořivého myšlení těchto důstojníků, rozšíření jejich metodických a štábních návyků k řešení problematiky velení vojskům má trvalý charakter. Rozhodujícím požadavkem proto zůstává jejich všestranná bezprostřední připravenost na výkon funkcí ve štábech.** „Za rozhodující však považujeme,“ uvedl náčelník hlavní politické správy ČSLA na celoarmádním stranickém aktivu, „utváření vysoké osobní odpovědnosti za obranu socialistické vlasti a socialismu, pevného a trvale pozitivního vztahu k vojenské

službě, jako životnímu povolání s odhodláním sloužit v těch místech a na funkcích, kde to nejvíc vyžadují zájmy vlasti.“ (Příloha Obrany lidu ze dne 29. 5. 1986.)

Předložený návrh programu je zapotřebí posuzovat jako předběžný (zkušební) a po získání zkušeností a vyhodnocení poznatků bude dále zdokonalován. Autoři žádají čtenáře, aby připomínkami a požadavky obohatili připravovaný první běh tohoto kursu.

MOŽNÉ ÚLOHY A SPÔSOB POUŽITIA ZÁLOŽNÉHO VELITEĽSTVA ARMÁDY

Podstatné kvalitatívne zmeny prostriedkov a spôsobov vedenia boja zaradili problematiku zdokonaľovania velenia vojskám k najdôležitejším otázkam vojenskej teórie a praxe. Stav velenia je jedným z hlavných ukazovateľov bojovej pohotovosti a bojaskopnosti vojsk.

Miesta velenia sú podľa názorov predstaviteľov NATO vzhľadom na svoju dôležitosť jedným z hlavných cieľov pre použitie raketových jadrových zbraní, prieskumných palebných systémov, vysoko presných zbraní, prostriedkov REB, diverzných a špeciálnych odriadov. Ich cieľom je týmto prostriedkami vyradiť, alebo aspoň narušiť systém spojenia a velenia vojskám.

Aj pri dodržaní efektívnych opatrení na ochranu miest velenia, treba na všetkých stupňoch velenia predvídať ich obnovu alebo doplnenie. Čím rýchlejšie činnosť miest velenia obnovíme, alebo vytvoríme nové prvky velenia, tým väčšia bude záruka, že úsilie vojsk daného stupňa bude usmerené na splnenie stanoveného cieľa.

Na stupni frontu je preto možné vytvárať špecifický prvok, záložné veliteľstvo armády (ďalej len ZVA), ktoré má zabezpečiť nepretržitosť a pevnosť velenia frontu. Toto veliteľstvo môže byť použité pri narušení velenia vojskám u niektorej z armád v priebehu operácie, na doplnenie velenia frontu, alebo na plnenie ďalších úloh.

Miesto a možné úlohy ZVA v útočnej operácii frontu

Zložitosť a mnohotvárnosť súčasných operácií, rýchlo sa meniace situácie na fronte predovšetkým v dôsledku obojstranného použitia zbraní hromadného ničenia, to všetko poskytuje široké možnosti pre použitie ZVA.

ZVA ako špecifický prvok v systéme velenia vojskám v rámci útočnej operácie frontu, môže podľa nášho názoru mať aj špecifické úlohy. Praktické poznatky z rôznych operačných cvičení potvrdzujú, že ZVA svojou organizačnou štruktúrou a technickými zabezpečením by mohlo plniť za určitých podmienok a predpokladov tieto úlohy:

- prevziať velenie vojskám vševojskovej armády (prvého alebo druhého sledu frontu) za vyradené veliteľské stanovište armády,

- veliť uskupeniu síl, ktoré je vyčlenené na zničenie operačného výsadku nepriateľa, vysadeného v tyle operačnej zostavy frontu,

- veliť vojskám, ktoré sú vyčlenené na zničenie obkľúčeného uskupenia nepriateľa,

- veliť silám, ktoré zabezpečujú odkryté boky operačnej zostavy frontu na samostatnom smere,

- veliť zväzkom a útvarom, ktoré sú vyčlenené na prikrýtie štátnej hranice s niektorým štátom v priebehu začatia útočnej operácie frontu,

- veliť OMS frontu.

Rozhodnutie o použití záložného veliteľstva armády musí vychádzať z hlbkej analýzy situácie a predvídania jej ďalšieho vývoja veliteľom a štábom frontu.

O prevzatí velenia vojskám vševojskovej armády za vyradené VS armády a o zasaďení ZVA rozhoduje veliteľ frontu na základe zhodnotenia situácie napadnutého veliteľského stanovišťa armády, prieskumu a prijatia záveru, že tento štáb armády je vyradený ako orgán velenia a nie je schopný riadiť armádnu operáciu.

K tomuto rozhodnutiu môže podľa situácie a času veliteľ frontu povolať veliteľa ZVA s hlavnými funkcionármi na VS frontu, upresniť im úlohu a spôsob jej vykonania.

Súčasne operačná skupina štábu frontu organizuje odstránenie následkov po napadnutí štábu armády, upresňuje situáciu v priestore napadnutia, navrhuje najvhodnejší priestor pre rozvinutie nového VS armády a pripravuje potrebné prostriedky (predovšetkým spojovacie) pre ZVA.

Som toho názoru, že operačná skupina štábu frontu by mala dočasne veliť vojskám armády, a to buď zo ZVS, PVS, VzMV alebo TVS armády. Táto činnosť je nevyhnutným článkom pri prevzatí velenia ZVA, inak by sa čas na splnenie tejto úlohy (bez činnosti skupiny štábu frontu) podstatne predlžil.

V prípade, že daná situácia nebude výhodná pre povolanie veliteľa ZVA a jeho hlavných funkcionárov na VS frontu na upresnenie úlohy, môže byť táto úloha odovzdaná s potrebnými informáciami predstaviteľom frontu priamo v priestore rozvinutia nového VS armády. Tento spôsob sa javí časovo najefektívnejší.

Situácia pri zachovaní niektorého z ďalších prvkov velenia armády (ZVS, TVS) zvyšuje počiatkovú činnosť ZVA pri prevzatí velenia, lebo v prvom období môže predsunutá operačná skupina ZVA začať hneď svoju činnosť buď zo záložného alebo tylového veliteľského stanovišťa. Do príchodu ZVA do nariadeného priestoru bude hlavnou úlohou predsunutej operačnej skupiny ZVA získať maximum najnovších a hodnoverných informácií potrebných pre prijatie rozhodnutia veliteľa ZVA (alebo pre upresnenie už skôr vydaného rozhodnutia).

Jedným z rozhodujúcich faktorov úspešnej obnovy velenia bude čas, potrebný na vydanie nariadenia veliteľa frontu na prevzatie velenia ZVA až do konkrétneho prevzatia velenia vojskám týmto štábom. Vzhľadom na požiadavky nepretržitosti velenia vojskám by tento časový interval mal byť čo najkratší. Jeho dĺžka môže byť závislá od:

- vzdialenosti veliteľského stanovišťa ZVA od priestoru nového veliteľského stanovišťa armády,

- stavu prostriedkov spojenia vyradeného veliteľského stanovišťa armády alebo času potrebného na presun záložných prostriedkov spojenia, vyčlenených zo zálohy veliteľa frontu,

- úrovne pripravenosti ZVA vstúpiť do konkrétneho systému velenia vojskám, vrátane možnosti získania potrebných informácií o situácii v rámci armády,

- možnosti ďalšieho zásahu nepriateľom na nové veliteľské stanovište armády.

Hlavným v tejto situácii je včasné rozhodnutie veliteľa frontu o nevyhnutnosti organizácie velenia zasadením ZVA a situácie, kedy zväzky armády plnia úspešne vydané úlohy pôvodným veliteľom armády.

V prípade, že situácia vyžaduje zásadné rozhodnutie veliteľa ZVA, bude treba počítať, že praktické prevzatie velenia vojskám armády môže byť zakončené doručením upresňujúcich alebo nových úloh podriadeným vojskám. Myslím, že potrebný čas pre vykonanie všetkých nevyhnutných opatrení v skrátených lehotách a za pomoci štábu frontu, môže dosahovať 8–10 hodín.

Úloha velenia uskupeniu síl vyčlenených na zničenie operačného výsadbku v tle operačnej zostavy frontu môže byť podľa situácie časovo obmedzená na 2 až 3 dni a môže ju ZVA úspešne plniť za predpokladu, že bude mať k dispozícii spojovací útvar (jednotku). Myslím, že môže byť plnená vyčlenenými silami (zálohami) frontu (armády). Úlohou ZVA bude zabezpečiť velenie vyčleneným silám frontu až do zničenia operačného výsadbku nepriateľa.

Po splnení tejto úlohy by malo ZVA zabezpečiť sústredenie vyčlenených vojsk na likvidáciu, riešiť obnovenie ich bojaskopnosti a odovzdať ich späť do operačnej zostavy frontu (armády).

Ničenie obkľúčeného nepriateľa môže byť vykonávané buď dočasne vyčlenenými silami vševojskových armád frontu, frontovými zálohami, alebo aj v podmienkach, keď sa na obkľúčení uskupenia nepriateľa zúčastňujú zväzky a útvary dvoch vyšších zväzov. V tomto prípade by bolo hlavnou úlohou ZVA zabezpečovať velenie všetkým vyčleneným silám až do úplného zničenia obkľúčeného nepriateľa.

Som toho názoru, že zabezpečenie odkrývaných bokov operačnej zostavy frontu na samostatnom smere by plnilo ZVA formou vedenia samostatnej operácie. Pre jej splnenie bude treba organizovať v súvislosti s vývojom situácie rôznorodú činnosť vojsk. Touto úlohou môže byť poverené ZVA v prípade odpútania zväzkov prvého sledu od hlavného uskupenia (úderného) a ich úlohy by už priamo nesúviseli s hlavnou úlohou na operačných smeroch armád.

Velenie zväzkom a útvarom, ktoré sú vyčlenené na prikrytie štátnej hranice s niektorým štátom v priebehu začatia útočnej operácie frontu v danej situácii by mohli byť ZVA dočasne podriadené sily a prostriedky, predurčené na plnenie úlohy. Koordinácia úsilia týchto vyčlenených síl a prostriedkov, vrátane síl teritória, by bola hlavnou náplňou činnosti ZVA.

V prípade, že úlohu OMS budú plniť zväzky zo zálohy veliteľa frontu a útvary druhov vojsk a služieb, podľa mojej mienky bude treba pre **zabezpečenie velenia tejto skupiny** a splnenie stanovenej úlohy ZVA vybaviť spojovacím útvarom. Úlohou záložného veliteľstva armády bude sústrediť vyčlenené sily do OMS, spĺňať bojovú činnosť a zabezpečiť velenie týmto

Predpoklady pre rýchle prevzatie velenia za vyradený štáb armády

Zvláštnosti podmienok z hľadiska systému velenia majú svoj zákonitý odraz na štýl a metódu práce ZVA v období doručenia úlohy pre prevzatie velenia vojskám armády za vyradené veliteľské stanovište a do istej miery sa môžu negatívne odrážať v činnosti veliteľa a štábu po prevzatí velenia.

Predovšetkým to bude systematické zabezpečovanie informácií zo štábu frontu, ktoré budú mať rozhodujúci vplyv na rozhodovací proces ZVA. Tieto informácie môžu zisťovať styčná skupina ZVA na veliteľskom a tylovom veliteľskom stanovišti frontu.

Skúsenosti potvrdzujú, že skupina by mohla mať toto **zloženie**:

na VS frontu:

- jeden z vedúcich funkcionárov (zástupca veliteľa, zástupca NŠ, zástupca NOO),
- jeden až dvaja dôstojníci operačného oddelenia,
- jeden dôstojník zpravodajského a politického oddelenia, oddelenia RVD, VPVO, ŽV, CHV, skupiny BVL a automatizácie velenia,
- jeden dôstojník spojovacieho oddelenia so spojovacími prostriedkami (pre spojenie so ZVA).

Podľa môjho názoru by bolo vhodné skupinu vybaviť vrtuľníkom (Mi-8 alebo Mi-4), dvoma štábnymi autobusmi, jedným ŠA typu Porost, jedným terénnym vozidlom a potrebnými spojovacími prostriedkami.

na TVS frontu:

- jeden z hlavných funkcionárov štábu tyla a VTZ,
- jeden až dvaja dôstojníci štábu tyla,
- po jednom dôstojníkovi z tankovej a automobilovej služby, raketového a delostreleckého vyzbrojovania a skupiny automatizácie velenia. Táto skupina by mohla byť vybavená dvoma osobnými terénnymi

silám až do splnenia úlohy, prípadne organizovať obnovu ich bojascapnosti.

Uvedené možné varianty použitia ZVA na plnenie čiastkových operačných úloh však nesmú byť plnené na úkor hlavnej úlohy — prevzatie velenia vojskám armády za vyradené veliteľské stanovište vŕvojskovej armády.

vozidlami a spojovacími prostriedkami pre spojenie so ZVA.

Hlavnými úlohami a povinnosťami styčnej skupiny môžu byť:

1. Do obdobia použitia ZVA na plnenie predurčenej úlohy:

- hlásiť na VS ZVA úlohy a nariadenia vydávané veliteľom frontu vŕvojskovým armádám prvého a druhého sledu,
- odovzdávať vyhodnotené správy o nepriateľovi v rámci frontu,
- informovať o vývoji situácie, o spojovacej sústave a stave spojenia, o rozhodnutiach veliteľov armád a o riešení otázok súčinnosti medzi armádami.

2. Pri stanovení konkrétnej úlohy ZVA veliteľom frontu:

- zabezpečiť rýchle odovzdanie rozkazu veliteľa frontu pre splnenie stanovenej úlohy na VS ZVA,
- zabezpečiť komplexnú informovanosť štábu ZVA po všetkých odbornostiach o vzniknutej situácii a opatreniach vykonávaných štábom frontu, vrátane zabezpečenia potrebnej dokumentácie pre velenie.

Na základe získaných informácií je však treba, aby na ZVA prebiehal trvale proces komplexnej analýzy získaných informácií a boli prijímané konkrétne závery s predvídaním situácie v rámci úloh jednotlivých armád. Táto špecifická metóda práce ZVA má svoje zdôvodnenie hlavne v tom, že je zabezpečená a centrálna riadená komplexnou znalosťou situácie na fronte v celom štábe, že si jednotlivé zložky štábu môžu priebežne pripravovať potrebné prehľady, výpočty a podklady pre riešenie situácie.

Podceňovanie tejto systematickej činnosti by mohlo mať za následok, že v období rozhodnutia veliteľa frontu na plnenie úlohy ZVA, by tento štáb nebol schopný v krátkych časových normách úlohu zabezpečiť.

Možná metodika činnosti veliteľa a štábu ZVA pre zabezpečenie prevzatia velenia za vyradený štáb armády

Postup práce veliteľa a štábu ZVA pri plnení rôznych funkcií vo velení podriade-

ným vojskám bude v každom konkrétnom prípade závisieť od charakteru prevzatia

úlohy, úrovne pripravenosti dôstojníkov štábu, stupňa vybavenosti štábu technickými prostriedkami velenia a od ďalších podmienok bojovej situácie. Pritom bude treba zachovávať aj niektoré všeobecné princípy, ktoré ovplyvňujú úroveň systému velenia vojskám.

Vychádzajúc z uvedených všeobecných zásad a požiadaviek na orgány velenia, je nevyhnutné realizovať aj možnú metodiku činnosti veliteľa a štábu ZVA pre zabezpečenie splnenia hlavnej úlohy — prevzatie velenia vojskám armády za vyradený štáb armády.

Metodika práce ZVA musí vychádzať a nadväzovať predovšetkým na metodiku práce veliteľa a štábu frontu. Tiež by mala byť v hlavných črtách zladená s metodikou práce veliteľov a štábov armád, ktoré môže ZVA v prípade vyradenia nahradiť.

Rýchlosť a plynulosť vstupu tohto veliteľstva do systému frontového velenia vojskám bude závisieť aj od jeho účelnej a premyslenej činnosti v období prijatia úlohy na prevzatie velenia za vyradený štáb armády.

Pre zabezpečenie plnej informácie o situácii na fronte a úlohách jednotlivých vševojskových armád, musí ZVA pracovať v informačnom systéme frontu ako rovnocenný prvok armádneho velenia už v období prípravy frontovej operácie.

Vzhľadom na to, že je nevyhnutné, aby bolo pripravené prevziať velenie za ktorúkoľvek vševojskovú armádu, je v tomto štábe treba mať ďaleko viac a rozsiahlejších informácií než u jednotlivých armád. Myslím, že ich úroveň by sa mohla rovnať informáciám štábu frontu. Preto považujem za účelné rozmiestňovať ZVA v bezpečnej vzdialenosti od veliteľského stanovišťa frontu, pri zachovaní možnosti vhodného zapojenia do spojovacej sústavy frontu.

Ako som už uviedol, pre zabezpečenie systematickej informácie treba vyčleniť zo ZVA styčnú skupinu na veliteľské stanovište frontu. Pre činnosť tejto skupiny by mal štáb frontu vytvoriť podmienky, ktoré by umožnili efektívnu prácu, ale súčasne aby prívlemlí nezaťažovali jednotlivé zložky štábu frontu. Umiestnenie tejto skupiny v blízkosti operačnej správy frontu a usmernenie jej činnosti oddelením smerov, je pravdepodobne optimálnym riešením.

Vlastná činnosť ZVA v tomto období by bola zameraná na štúdium a vyhodnocovanie získaných informácií a prípravu na prevzatie velenia za niektorý štáb armády, alebo plnenie dočasnej operačnej úlohy. Bola by to prakticky periodická činnosť

v období prípravy podkladov pre rozhodnutie veliteľa armády bez konečného riešenia — spracovania rozhodnutia a jeho vydania.

Takáto činnosť umožní organizovaný režim práce a vytvorí optimálne podmienky pre rýchly a organizovaný prechod ZVA na plnenie ďalších úloh prevzatia velenia za vyradený štáb armády.

Okrem uvedených informácií a cyklickej činnosti podľa môjho názoru bude potrebné počítať s tým, že veliteľ frontu, alebo jeho náčelník štábu by povolával podľa situácie a riešených úloh veliteľa ZVA na veliteľské stanovište frontu, kde by upresňoval predvídaný vývoj situácie na fronte, ktorý by zodpovedal zasadeniu ZVA na plnenie konkrétnej úlohy.

Činnosť veliteľa a štábu po prijatí nariadenia veliteľa frontu na prevzatie velenia za vyradený štáb armády môže byť vzhľadom na špecifiku danej úlohy členená na tieto základné **obdobia**:

- ujasnenie úlohy (na základe operačnej smernice veliteľa frontu), zhodnotenie situácie v pásme armády, kde sa preberá velenie a vydanie rozhodnutia pre presun štábu do priestoru nového veliteľského stanovišťa armády a ďalšej činnosti,

- presun a jeho zabezpečenie,
- obnovenie systému velenia,
- prijatie rozhodnutia, alebo upresnenie úloh vojskám armády.

Prijatie rozhodnutia pre prevzatie velenia a presun do priestoru nového VS môže mať tento sled činnosti:

- ujasnenie úlohy, zhodnotenie situácie, vydanie pokynov pre prípravu štábu, príprava návrhov náčelníkov s dôrazom na NZO, NSV, NT-ZV, NOO, NS (a ostatní náčelníci podľa potreby),
- prednesenie návrhov náčelníkov oddelení.

Táto činnosť by nemala byť dlhšia ako 60 minút. Informácie by mohli byť zamerané:

1. Náčelníka zpravodajského oddelenia na:

- možný zámysel činnosti nepriateľa a jeho časové možnosti,
- návrh obnovenia velenia prostriedkom prieskumu.

2. Náčelníka spojovacieho vojska na:

- rozsah narušenia spojenia,
- možnosti a stav spojovacích prostriedkov,
- spôsob prevzatia spojovacích prostriedkov a obnovenia systému spojenia.

3. Náčelníka tyla — zástupcu veliteľa na:

- spôsob obnovenia systému materiálu.

neho zásobovania a návrh na doplnenie zásob,

— spôsob obnovenia velenia tylu,

4. Náčelníka operačného oddelenia na:

— bojaskopnosť vlastných vojsk, ich možnosti a stav v plnení úloh,

— organizáciu a časovú kalkuláciu presunu do nového priestoru veliteľského stanovišta, jeho zabezpečenie.

5. Náčelníka štábu na:

— návrh organizácie velenia, spôsobu upresnenia situácie a prevzatia vojsk.

Na jednom KŠN sme riešili otázky prevzatia velenia za vyradené veliteľstvo prvosledovej vševojskovej armády po hromadnom jadrovom údere nepriateľa, ktorým boli vyradené veliteľské a tylové veliteľské stanovišťa v čase, kedy armáda časťou svojich síl plnila bližšiu úlohu frontu. Veliteľovi ZVA bolo nariadené presunúť sa do zostavy prvosledovej armády s využitím vrtuľníkov (na vzdialenosť 450 km), prevziať velenie od ZVS armády a operačnej skupiny frontu. Podriadené zabezpečovacie útvary (prevádzkový a spojovací prápor) odovzdáť do zostavy frontu a v priestore vytvorenia nového VS armády prevziať spoj. rds, spoj. tyla, MRPz NZO armády a provpr. V ďalšom riadiť odstraňovanie následkov po jadrovom údere nepriateľa, upresniť úlohy armáde na zabezpečenie zasadenia druhého sledu frontu, kryť pravý bok úderného uskupenia frontu pred protiúderom nepriateľa, v súčinnosti s pravým susedom ho zastaviť, obkľúčiť a po jeho zničení prejsť do druhého sledu frontu.

Rozhodnutie veliteľa ZVA obsahovalo miesto nového VS a TVS, organizáciu, lehoty a spôsob preletu, čas pohotovosti na novom VS, organizáciu prevzatia podriadených vojsk s lehotami prevzatia, spôsob zabezpečenia preletu, cieľ bojovej činnosti a úlohy vojsk do obnovenia systému velenia.

Na základe rozhodnutia veliteľa ZVA náčelník štábu vydal **upresňujúce pokyny** pre činnosť:

— rekognoskačnej skupiny (miesto nového VS a TVS, spôsob prepravy rekognoskačnej skupiny a jej zloženie, spôsob zabezpečenia regulácie v priestore nového VS a TVS, čas pohotovosti na novom VS a TVS),

— smerových dôstojníkov (ku ktorým

zväzkom, ktorého dôstojníka vyslať, spôsob zistenia stavu u podriadených zväzkov, odovzdanie nariadenia pre činnosť a začlenenie do systému velenia podriadených zväzkov, kedy a kde podávať hlásenie),

— náčelníka AHO (miesto a čas odovzdania vlastného provpr, miesto prevzatia nového provpr, osu presunu na VS, TVS, čas pohotovosti VS a TVS),

— náčelníka spojovacieho vojska (miesto a čas odovzdania vlastného spojpr, miesto prevzatia pridelených spojovacích útvarov a jednotiek, presun spojovacích útvarov na miesta velenia).

Veliteľ ZVA sa rozhodol na prevzatie velenia vojskám armády prepraviť príslušníkov veliteľstva pridelenými šiestimi vrtuľníkmi (Mi-6) v letovej zostave:

— rekognoskačná skupina [náčelník ZNOO, 2 dôstojníci ZO, OVPVO, 5 dôstojníkov SO, 3 dôstojníci VTZ, 7 dôstojníkov tyla, po 1 dôstojníkovi PO, ORVD, OŽV, OCHV, KO, AHO, 8. odd.]. Dovedna 27 osôb a jeden vrtuľník Mi-6.

— predsunutý sled veliteľa armády (veliteľ — veliteľ armády, náčelník oddelení a zložiek ZVA s dôstojníkmi oddelení). Dovedna 58 osôb a dva vrtuľníky Mi-6.

— hlavná časť VS a TVS (veliteľ — NŠ 1. ZV, zástupcovia náčelníkov oddelení a zložiek ZVA so zostávajúcimi dôstojníkmi oddelení). Dovedna 94 osôb a dva vrtuľníky na VS armády, jeden vrtuľník na TVS armády.

Harmonogram činnosti a časový sled veliteľa a štábu ZVA pri preberaní velenia armády bude závislý od konkrétnej situácie, avšak orientačne by nemal, ako potvrdzujú skúsenosti z cvičenia, prekročiť tieto normy:

— do 2 hodín prijať rozhodnutie pre presun ZVA na prevzatie velenia,

— do 3—4 hodín vykonať presun na nové miesto velenia predsunutým sledom veliteľa ZVA,

— do 5—6 hodín získať prehľad o situácii vojsk,

— za 7—8 hodín prijať zámysel pre plánovanú činnosť,

— za 9—10 hodín skončiť prevzatie velenia.

Ďalšia činnosť štábu ZVA bude podľa môjho názoru prebiehať podľa platných metódik pre prácu štábov v poli.

Rozhodujúcim pre rýchle prevzatie velenia a zabezpečenie jeho nepretržitosti sú informácie o situácii, všestranná pripravenosť dôstojníkov predurčených do ZVA plniť úlohy a vhodná organizačná štruktúra tohto veliteľstva. Preto si myslím, že do zostavy ZVA treba začleňovať také zabezpečovacie útvary a jednotky, najmä spojovacie, ktoré by umožňovali zo záložného veliteľstva armády vytvoriť miesta velenia rovnocenné súčasným miestam velenia vševojskových armád.

DISTRIBUOVANÉ BÁZE DAT — PERSPEKTIVNÍ PROSTŘEDEK AUTOMATIZACE

Velení vojskům v soudobých operacích je charakterizováno růstem rozsahu a složitosti plněných úkolů na jedné straně a neustálým zkracováním času, vymezeného na jejich plnění na straně druhé.

Z dosavadního vývoje operace a boje je významný prudký růst dynamiky boje. S tím souvisí i větší variabilita vývoje situace a růst požadavků na komplexní hodnocení situace, množství propočtů a informační potřeby vůbec.

Lze předpokládat, že rychlé změny ve vývoji operace a boje budou pokračovat v důsledku zdokonalování technických prostředků průzkumu (a tedy i jeho výslednosti) a zvyšování účinnosti prostředků palebného ničení (hlavně dostřelu, přesnosti, pohotovosti k palbě a zvyšování účinku munice v cíli apod.). Již dnes jsou výhodné podmínky pro vytváření průzkumných palebných a průzkumných úderných kompletů. Tato skutečnost, spolu se zdokonalováním bojových vlastností letectva, vytváří možnost věst kombinovný pozemní a vzdušný boj.

Nové způsoby vedení operací a boje budou klást vyšší nároky na velení a vynucovat si vyšší integraci, zejména mezi vševojskovým podsystémem a podsystémem raketového vojska a dělostřelectva a letectva. Úloha štábů v těchto podmínkách podstatně vzrůstá. Ty si vyžadují nové metody a způsoby práce orgánů velení v procesu velení vojskům.

Stále rostoucí úlohu při zkvalitňování práce štábů má zavádění prostředků automatizace, tvůrčí a dovedný způsob jejich využívání.

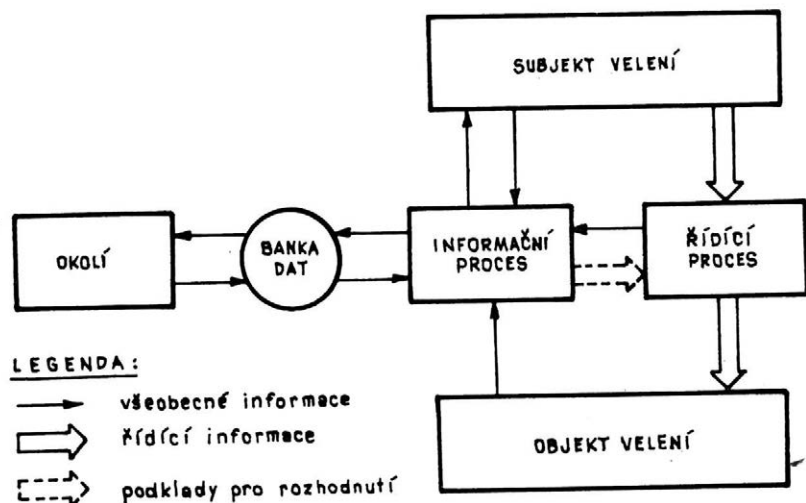
Místo, úloha a perspektivy vývoje bank dat v informačním zabezpečení procesu velení

Vývoj automatizace, který v ČSLA probíhá více než 20 let, se do začátku sedmdesátých let vyznačoval tvorbou prvotních autonomních úloh. Další období je charakterizováno snahou o integraci, a to uvnitř řešených problémových oblastí a v rámci jednotlivých podsystémů velení.

Rozvoj automatizace v současné době jde a v dalším období bude probíhat několika směry. Půjde zřejmě jak o nové typy operačně taktických úloh, včetně matematických modelů operace a boje, tak i o nové zdokonalené technické prostředky (výpočetní, spojovací, terminálové, zobrazovací a další), které umožní rozvíjet i rozsah informačních funkcí, plněných prostřednictvím sítě výpočetní techniky. Lze tedy předpokládat, že tento směr povede k postupné tvorbě a zdokonalování automatizovaného informačního systému polního systému velení vojskům, který je nezbytné zavádět i z hlediska principiálního řešení otázek pohybu, uchování a zpracování informací, resp. zvýšení operativnosti informační činnosti orgánů velení.

Jádrum každého automatizovaného informačního systému je banka dat (místo a úloha banky dat v procesu velení je znázorněna na obr. 1).

integruje informační potřeby daného pod-systému, poskytují tudíž větší informační možnosti a lze předpokládat jejich další růst.

Obr. 1

Zavedením převozných počítačů MOMI na pohyblivá polní místa velení svazů byl učiněn krok k nové kvalitě využívání výpočetní techniky. Vlastnosti těchto počítačů umožnily integrovat oddělené úlohy a efektivně využívat databankovou technologii uchovávání a zpracování dat, která navíc umožňuje integrovat i celé problémové oblasti (např. vševojskové a druhů vojsk v rámci jednoho VS).

Praxe jednoznačně potvrdila výhodnost této technologie. Současný stav tvorby a využívání bank dat zhruba odpovídá technickým možnostem a je charakterizován převážně tvorbou účelových informačních komplexů, tvořených problémově orientovanou množinou úloh, soustředěných kolem jejich informační báze. Tato bývá buď ve formě databázového systému ADT, dodávaného výrobcem počítače, nebo ve formě vlastníchází dat. Uvědomíme-li si, že banky dat (BD) jsou vlastně zákonitým výsledkem vývoje automatizace, který pomáhá vytvářet vhodné předpoklady pro řešení komunikace mezi člověkem a počítačem také tím, že

Z rozboru současného stavu využívání výpočetní techniky ve velení vojskům a v souladu s perspektivními technickými možnostmi vyplývá, že banky dat, jako moderní technologie určené k uchování a zpracování informací budou dočasně sloužit v převážné míře potřebám jednotlivých oddělených komplexů úloh. Protože tento způsob využívání výpočetní techniky, resp. jeho další rozvoj, je možný jen do určité meze, pak musí nutně dojít k tomu, že v dalším období bude probíhat jak jejich horizontální, tak i vertikální integrace (základní technické podmínky jsou vytvořeny nyní). V souvislosti s tím bude zahájen ale i postupný přechod od ryze účelových k obecněji zaměřeným bankám dat. To bude zároveň znamenat rozšíření výpočetních funkcí systému i o funkce informačního zaměření.

Distribuovaná databázová technologie — nutný a efektivní prostředek pro zkvalitnění informační práce štábů.

Na počátku článku jsem ukázal na to, že jak vývoj soudobého ozbrojeného zá-

pasu, tak i automatizace procesu velení spějí ke zvětšování podílu **integrovaného úsilí podsystemů velení ve prospěch plnění jednotlivých úkolů**. S postupující integrací však nastávají problémy s **udržetím aktuálnosti**, resp. nerozporuplností údajů, uchovávaných v bázích dat jednotlivých podsystemů velení. Tato situace si tedy vynucuje, ale současně i umožňuje, použití progresivnějšího i účinnějšího prostředku uchování a zpracování dat, **distribuované báze dat (DBD — báze dat rozložená v prostředí počítačové sítě, se skládá z několika lokálních distribuovaných bází dat — LBDB a systému řízení distribuované báze dat — SRDBD)**.

Přechod na technologii DBD nelze chápat jako jednorázový akt. Je to proces, který musí být zajištěn jak ze strany uživatelského zázemí, tak i po stránce technické. Jde o postupný přechod od současných centrálních DB cestou rozšiřování spolupráce jednotlivých podsystemů velení a budování SRDBD, v souladu s potřebami a technickými možnostmi. V současné době, vezmeme-li v úvahu počítače MOMI-2 a zavedené komunikační možnosti, lze přistoupit k integraci BD v rámci jednoho velitelského stanoviště a realizaci některých funkcí DBD i mezi některými VS.

V další části článku chci ukázat na to, že přechod k DBD není pouze nutným důsledkem vývoje, ale že může být i výhodným nástrojem zkvalitnění informačního zabezpečení procesu velení. Tato skutečnost bude znázorněna na několika základních aspektech, které charakterizují rozdíly mezi centrálním a distribuovaným pojetím banky dat a předpokládané důsledky zavádění DBD na práci stábu.

1. Rozdíl z hlediska kvality uchování dat, úspor času potřebného na jejich aktualizaci a předávání dat ostatním podsystemům na operačním stupni velení

Odlišnosti mezi centrálním a distribuovaným pojetím banky dat jsou v podstatě dvě — viz **obr. 2**, kde:

— DBD je na rozdíl od centrální báze dat rozložena na více tzv. lokálních distribuovaných bází dat, geograficky od sebe vzdálených,

— systém řízení distribuované báze dat obsahuje na rozdíl od centrálního dvě vrstvy: ● SRDBD, který zabezpečuje uchování i přístup k údajům LBDB a ● SRDBD, který zabezpečuje styk a součinnost mezi jednotlivými LBDB.

Z obrázku lze vyčíst i patrné možnosti, které tato technologie uživatelům poskytuje. Poznamenávám, že i v tomto případě jsou zajištěny základní funkce BD, jako **princip autoritativního přístupu k datům** (tzn. že je znemožněn neoprávněný přístup k uchovávaným informacím), **integrita** (což znamená potřebná aktuálnost) a **konzistence**, čili nerozporuplnost uchovávaných údajů. To znamená, že při multiplicitním užití jednotlivých údajů jsou tyto identické.

Při zkoumání úspor času potřebného k aktualizaci banky dat je nutné posoudit:

- otázky získání — sběru údajů,
- způsob jejich úpravy pro zpracování na počítači,
- otázky vlastní aktualizace,
- přenos údajů mezi jednotlivými podsystemy.

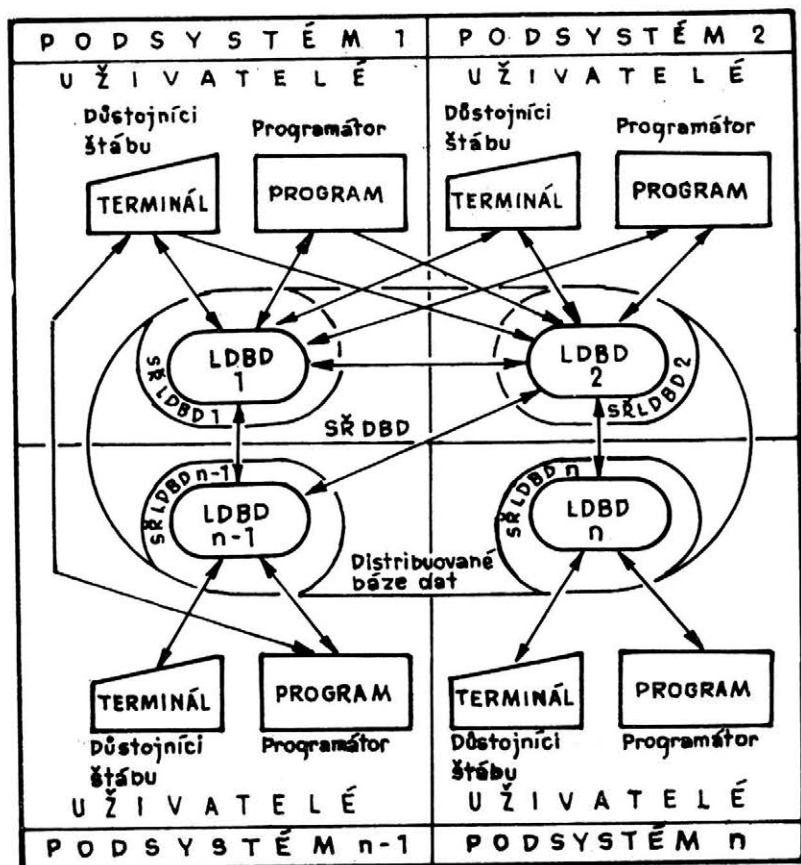
Předávání získaných údajů do bank dat v současné době není žádným způsobem automatizováno. Realizuje se převážně formou hlášení po spojovacích prostředcích. Tím je ohraničena rychlost a objem přenášených informací. Rychlost je na každém stupni velení dále omezoována z důvodu rozličné nutné manipulace s těmito informacemi.

Obdobná situace je i v otázkách přenosu údajů mezi jednotlivými podsystemy velení. Velmi často se však vyskytují mezi údaji rozpory a jejich hodnoty se sjednocují až při informaci nadřazeného a součinnostních jednáčích.

Čas trvání přípravy a vlastní aktualizace je do značné míry dán objemem dat, která je nutná připravit a aktualizovat. Příprava údajů se v současné době stále ještě z velké části uskutečňuje prostřednictvím vyplňování rozličných formulářů, jejich děrováním a pak jejich zaváděním na vnější magnetická média.

Na **obr. 3** je znázorněn vzájemný vztah údajů obsažených v jednotlivých bázích dat, vyskytujících se v současném PSV. Je vidět, že určité skupiny údajů se v současné době získávají a připravují pro aktualizaci na všech místech jejich využívání, i když mají zřetelně jedno místo vzniku. Že nejde o zanedbatelné množství ukáží na příkladu banky dat vševojskového podsystemu.

V bázi dat je v současné době uchováno při obvyklém složení armády nebo frontu do 100 objektů a ke každému z nich do 100 položek. Z nich 16 položek spadá do kompetence raketového vojska

Obr. 2

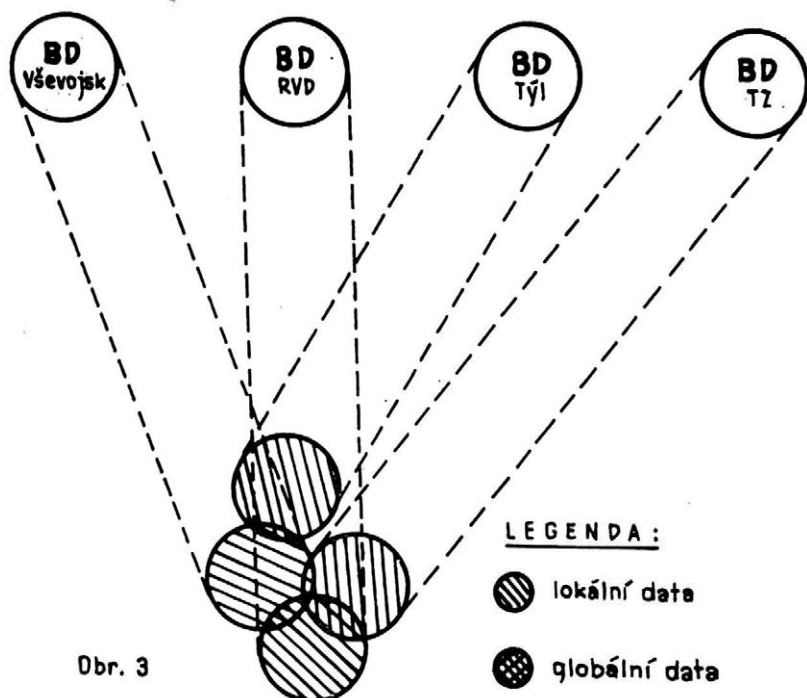
a dělostřelectva, 13 letectva frontu a 12 chemického vojska atd. Po odečtení dalších deseti, které jsou aktualizovány výpočtem některých z úloh, vychází, že při distribuovaném pojetí by důstojníci operačního oddělení a OMO obhospodařovali 50 % položek oproti dnešku.

Vezme-li se v úvahu i rozdělení báze dat ve vertikálním směru, sníží se počet objektů, které musí daný stupeň velení aktualizovat na 20 až 25 % současného stavu. Výsledné množství údajů se tímto přístupem tudíž redukuje na 10 až 20 %

současného objemu získávaných (a tedy i přenášených), připravovaných a aktualizovaných údajů.

Časové ohodnocení některých akcí a zařízení spojených s funkcí banky dat je uvedeno v tabulce 1.

Časy, které se vztahují k centrální bázi vševojskového podsystemu, shrnují výsledky pozorování, uskutečněných v rámci úkolu VV-RE-40 v letech 1982–1983 Výzkumným ústavem MNO, upřesněných o výsledky pozorování v roce 1984, kdy

Obr. 3

byl systém počítače rozšířen o místní terminálovou síť. Přípravu dat uskutečnili vždy minimálně dva kvalifikovaní pracovníci.

Otázka přenosů uvnitř sítě počítačů hraje významnou roli již v současnosti, i když je k dispozici pouze zařízení KZPD, jehož modelem umožňuje přenosovou rychlost $1200 \text{ b} \cdot \text{s}^{-1}$ (= 150 znaků). To pro představu reprezentuje 4 až 5 plně popsaných stránek textu formátu za 1 minutu. Vezmeme-li v úvahu i tu skutečnost, že přenesená data není nutné modifikovat, připravovat a zavádět do počítače, je zřejmé, že vstupem údajů do některé z LDBD dostává jejich pohyb zcela novou kvalitu.

2. Podíl uživatele a provozovatele na udržování aktuálnosti banky dat

Na obr. 4 jsou uvedeny základní povinnosti jednotlivých složek, které se podílejí na obhospodařování daného fondu.

Obsah činnosti se, jak je vidět, příliš nemění. Ke změnám dojde zejména v tom

smyslu, že SRDBD přebírá některé funkce, které dosud musel vykonávat uživatel nebo provozovatel.

3. Vliv na činnost příslušníků štábu

Zavedení distribuovaného systému může ve srovnání s dnešním stavem pro uživatele znamenat značný pozitivní přínos, ale také i některé dočasné potíže.

K přínosům patří zejména:

- zkrácení doby, potřebné pro získání celkového přehledu o situaci vojsk a zrychlení vnitřní informovanosti štábu vlivem přiblížení vstupu informací do výpočetního systému k jejich zdrojům,

- zvýšení objektivitu informací využívaných při práci štábů snížením mnohostupňovitosti jejich přenosu, tj. počtu míst, ve kterých může dojít k jejich deformaci,

- sníží se objem nutné práce důstojníků štábů, spojené s údržbou a datového fondu; může např. jít o formulaci

Tabulka 1

	Centrální BD	Distribovaná BD
Příprava podkladů pro:		
- prvotní plnění nebo aktualizaci po operačním skoku	8—10 h	10—20 %
- běžnou aktualizaci	1,5—2,3 h	
Počet aktualizací požadavků	1—3	7—10 (poroste)
Průměrný čas realizace aktualizací požadavku při:		
- prvotním plnění (operačním skoku)	45 min	20—25 %
- běžné aktualizaci	6 min	
Čas spotřebovaný na aktualizaci (z celkově spotřebovaného)	20 %	

	Rychlost přenosu [znaků . s ⁻¹]	Stran textu formátu A4 za minutu
Koncové zařízení přenosu dat (KZPD)	150	5
Dálnopis	10	0,33
Telefon ZAS (v češtině)	1,5—2	0,07

údajů, které vyjadřují změny operačního složení armády, v podřízenosti posilových prostředků, v operační sestavě apod. přitom ale štáby vůbec nejsou omezeny v čerpání údajů z banky dat, potřebných pro svou práci,

— že celý štáb může trvale pracovat na jednotných, a dle potřeby příslušnými funkcionáři ověřených, podkladech,

— včasné rozmístění a zaručení konzistence údajů ve všech podsystémech vedení,

— úspora času, ke které dojde častěji ným umožněním součinnosti bez osobního styku.

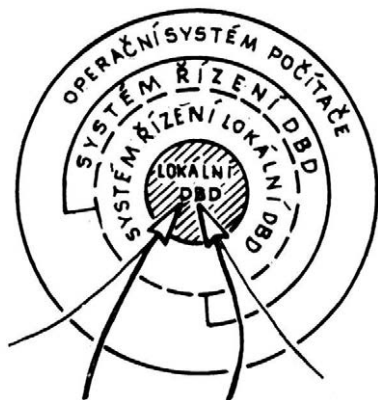
Dočasné potíže mohou vzniknout v důsledku:

— přímé zodpovědnosti za část údajů (originály) uchovávaných ve své bázi dat,

— nezbytnost jejich průběžné aktualizace.

Tyto skutečnosti se mohou ale odrazit i v metodice práce, a to vlivem vyloučení některých činností a dalšího rozšíření funkcí systému (výpočetních i informačních) může docházet k časovému posunu některých činností, dále ke změnám v pracovní náplni některých pracovníků štábu a popřípadě i ke změnám jejich potřebné odbornosti. Tyto vlivy lze dokumentovat na těchto příkladech:

— Rozsah činnosti informačního střediska (spojeného se zabezpečováním vnitřní zainteresovanosti) ve štábu se snižuje, protože část informací bude předávána prostřednictvím BD. Zájemci budou tyto informace získávat jen v případě potřeby, a to buď na vyžádání, nebo prostřednictvím nových úloh, automaticky. Tím dojde především i k omezení dispečinkového styku, což přispěje ke klidu v práci.

UŽIVATEL :

Zajišťuje aktuálnost dat,
za která nese odpovědnost
(připravuje aktualizaci
originálů dat své LDBD)

PROVOZOVATEL :

- udržuje provozuschopnost
banky dat
- zajišťuje náhradní zpracování
požadavku v případě poruchy
nebo přetížení výpočetního místa

SYSTÉM ŘÍZENÍ BÁZE DAT :

- aktualizuje LDBD (originály dat)
- rozlišuje požadavek na aktualizaci
kopií dat do míst jejich existence
- aktualizuje kopie u vzdálených LDBD (globální data)
- obnovuje aktuálnost DBD po poruše

Obr. 4

— Zdokonalením informačního zabezpečení ZVS se sníží povinnost informačního střediska a určených důstojníků jednotlivých oddělení a správ tuto informovanost zabezpečovat. I tak bude ZVS lépe trvale připraveno převzít velení.

Čas, získaný inovací systému, bude možné (a zřejmě i nezbytné) věnovat jednak na rozšíření tvůrčí činnosti příslušníků štábů, jednak na zkvalitňování vlastního systému, zejména udržování aktuálnosti jeho datové báze.

Využití technologie DBD je adekvátním prostředkem k zajištění pokračování procesu integrace informačního zabezpečení velení, charakterizovaného slučováním bank dat jednotlivých podsystémů velení v rámci jednotlivých míst velení, později i v rámci celých stupňů velení. Stimulujícím činitelem postupující integrace informačního procesu je především rozvoj potřeb velitelů a štábů, podněcovaný vývojem charakteru operace a boje a umožňovaný probíhající výstavbou technické základny pro uchování, zpracování a přenos informací.

4. Vliv DBD na množství zaváděné výpočetní techniky

I z tohoto hlediska se jeví použití technologie DBD jako výhodné. A to proto, že v důsledku přechodu k distribuovanému zpracování nemusí docházet k výraznému zvyšování počtů výpočetní techniky. DBD, která je v podstatě nástrojem integrace a racionalizace, může naopak redukovat množství výpočetní techniky na pouze potřebný počet. Tím naopak zamezí jejímu živelnému zasazování všude tam, kde se vyskytuje její momentální potřeba.

ČINNOST RVD PŘI PODPOŘE VZDUŠNÉHO VÝSADKU V ÚTOČNÉM BOJI DIVIZE

Při studiu Bojového řádu pozemního vojska ČSLA (Všeob-R-1) je možné se velmi často setkat v různých druzích bojové činnosti s použitím vzdušných výsadků. Tak např. v čl. 98 se hovoří "... vysokého tempa útoku se dosahuje ... širokým použitím taktických vzdušných výsadků (úderných výsadkových útvarů a jednotek)", nebo v čl. 105 se říká "... taktický vzdušný výsadek se používá zpravidla na směr hlavního úderu. V průběhu útoku může divize v jednom dnu postupně vysadit několik taktických vzdušných výsadků k plnění různých úkolů". Příprava a organizace vysazení vzdušného výsadku bude tedy patřit prakticky ke **každodenní** činnosti štábu divize.

V publikaci ČS/OS Pom., ev. čís. 537-OS „Použití výsadkových úderných útvarů a jednotek a vzdušných výsadků ve frontové (armádní) útočné a obranné operaci“ se uvádí "... výsadkový úderný prapor", a proto budu používat v dalším textu článku tento název.

Z toho vyplývá, že lze tedy hovořit o **dvou druzích vzdušného výsadku**, které mohou být použity v rámci divize. Jde o:

- taktický vzdušný výsadek,
- výsadkový úderný prapor přidělený k použití v rámci divize velitelem armády).

Charakteristikou činnosti obou se zabýval již plukovník doc. Ing. Zdeněk Hron, CSc. ve Vojenské mysl. č. 3/1984 a 6/1985. V návaznosti na tyto články, příslušná ustanovení Bojového řádu pozemního vojska ČSLA i uvedenou publikaci ČS/OS chci ve svém článku rozebrat některé **nové otázky podpory vzdušného výsadku RVD** v útočném boji divize.

Použití RVD k podpoře boje vzdušných výsadků podstatně ovlivňují některé odlišnosti mezi druhy výsadku. Ty vyplývají zvláště z jejich organizační struktury a tím množství dělostřelectva u vzdušného výsadku. Dále z požadované doby vedení bojové činnosti v týlu nepřítele, tím i možné hloubky vysazení a konečně z vlastního způsobu vedení bojové činnosti každého z nich.

K počtům dělostřelectva u vzdušného výsadku

Jako taktický vzdušný výsadek se obvykle používá **zesílený motostřelecký prapor** z pluku druhého sledu. V jeho sestavě je z dělostřelectva:

- minometná baterie o 6 ks 120mm lehkých minometů [LM],

- protitanková baterie o 6 ks protitankových raketových kompletů (PTRK) 9 K 111 Fagot,
- 3 ks 82mm bezzákluzových kanónů (BzK).

Vzhledem k přepravním možnostem může být výsadek ještě posílen baterií 122mm samohybných houfnic (SHH) z dělostřeleckého oddílu pluku a četou PTRK 9 P 1K3 Maljutka-P z plukovní protitankové baterie.

Více dělostřelectva bude mít **výsadkový úderný prapor**. Lze u něj počítat v praporu s minometnou baterií o 6 ks 120mm LM, s protitankovou baterií vyzbrojenou 6 ks PTRK 9 K 111 Fagot a dále s 6 ks 82mm BzK. Musíme ještě počítat s minometnými četami v každé výsadkové rotě (celkem 16 ks 82mm M 4X4) a s protitankovými četami v padákové výsadkové rotě (celkem 12 ks PTRK Mětis 3X4) nebo jiných. Může být posílen i baterií 122mm SHH nebo četou PTRK 9 P 133 Maljutka-P z některého druhosledového pluku (s tím jsou ale spojeny některé těžkosti) — viz **tabulku 1**.

Tabulka 1

Výsadková jednotka	82mm M	120mm LM	122mm SHH	C	PTRK 9 K 111 či Mětis	PTRK 9 P 133	BzK 82mm	C
Zesílený motostřelecký prapor		6	6	12	6	3	3	12
Výsadkový úderný prapor	16	6	6	28	6+12	3	6	27

Z tohoto lze hodnotit, že z hlediska dělostřelectva, minometů a protitankových prostředků je **výsadkový úderný prapor silnější**.

Vydáme-li u **protitankových prostředků** z koeficientu bojové efektivity při přímé střelbě na pozemní obrněné cíle dle Pom 1/9-174 (Metodika operačních propočtů při plánování palebného ničení nepřítelů v operacích), pak je schopen zničit — viz **tabulku 2**.

Tabulka 2

	Tanky typu M1 Abrams, Leopard-2, Challenger	Tanky typu M60 A1, BVP, OT, SHPTK
Zesílený motostřelecký prapor	14/10	25/15
Výsadkový úderný prapor	31/21	54/31

Poznámka: v čitateli jsou hodnoty bez rušení a ve jmenovateli s rušením.

Při výpočtu bojových možností **dělostřelectva pro nepřímou střelbu** bereme za základ 1 palebný průměr munice, vezený u výsadku a normy spotřeby střel k umlčení nepřítelů na střední dálky střelby pro konkrétní zbraňové systémy na různé druhy cílů.

Pak má k dispozici:

122mm SHH 480 granátů (6X80),

120mm LM 480 mm (6X80),

82mm M 1920 min (16×120) a pak může umlčet např.:

— **dělostřelectvo zesíleného motostřeleckého praporu:**

- 5 nekrytých rozmístěných čet,
- 2 čtyři nekrytých tažených (vezených) minometů v palebných postaveních,
- 1 velitelské stanoviště praporu v nekrytých automobilech,

— **dělostřelectvo výsadkového úderného praporu:**

- 8 nekrytých rozmístěných čet,
- 1 četů krytých (vezených) minometů v palebném postavení,
- 1 skupinu rádiových stanic na automobilech.

Bojové možnosti v konkrétní situaci lze pak sestavit kombinacemi různých typů cílů a spotřeb uvedených zbraňových systémů na ně.

Ke zvýšení bojových možností při organizaci bojové činnosti vzdušného výsadku lze pro organické i posilové prostředky výsadku, ale i dělostřelectvo, které se bude bezprostředně podílet na ničení a umičování nepřítele v pásmu průletu výsadku a při jeho vysazení, stanovit **zvýšené pohyblivé zásoby munice**. Munice pro dělostřelectvo do prostoru vysazení může být dopravena dodatečným vzdušným přísunem, pro podpůrné dělostřelecké jednotky bude ale potřebné zvýšit počet dopravních prostředků.

Ze srovnání síly jednotlivých vysazovaných jednotek (výsadkový úderný prapor je asi dvakrát silnější) vyplývá i **hloubka vysazení** vzdušného výsadku a tím **možnost jeho podpory** prostředky RVD. U taktického vzdušného výsadku se předpokládá vysazení do hloubky 20 až 30 km, u výsadkového úderného praporu až do hloubky 40 až 50 km a někdy i více.

Z hloubky vysazení, jak jsem uvedl, vyplývají i možnosti podpory jednotlivými zbraňovými systémy RVD. Armádní raketová brigáda bude mít možnost působit ve prospěch vzdušného výsadku v obou případech a v plném rozsahu. Zcela jiná situace ale může nastat u oddílů vojskových raket. Zatím co ve prospěch taktického vzdušného výsadku bude působit v plném rozsahu, u výsadkového úderného praporu může jeho možnost být částečně omezena hloubkou ničení, tj. asi 50 km od sestavy nepřítele. To tedy znamená, že při podpoře činnosti výsadkového úderného praporu může oddíl vojskových raket v jeho prospěch působit v plném rozsahu vždy při průletu, v dalším někdy až po vyjití na dostřel.

Dělostřelectvo má možnosti různorodé, ale proti raketám vždy omezenější. Při průměrné hloubce ničení, u většiny dělostřelectva 15 km, bude v moci v obou případech zabezpečit průlet vzdušného výsadku, ale jeho bojovou činnost však až po přiblížení na dostřel. O něco výhodnější budou možnosti oddílů s větším dostřelem (203mm SHK, 130mm K), jejichž hloubky ničení jsou kolem 25 až 30 km do sestavy nepřítele a umožňují podporu výsadků na delší dobu. Je nutné ale počítat pouze s jejich omezeným počtem v sestavě dělostřelectva.

Možnosti podpory vzdušného výsadku jednotlivými zbraňovými systémy RVD jsou z hlediska času ukázány v **tabulce 3** (při průměrném tempu postupu 6 km.h⁻¹).

Podpora bojové činnosti obou druhů výsadků bude mít z hlediska bojového použití RVD společné rysy, ale i některé zvláštnosti, které vyplývají ze specifiky jejich bojové činnosti.

Tabulka 3

Zbraňový systém	Taktický vzdušný výsadek		Výsadkový úderný prapor	
	20 km	30 km	40 km	50 km
arb	trvale		trvale	
ovr	trvale		trvale	skoro trvale
dělostřelectvo s větším dostřelem	trvale	asi po 1 h	asi po 2—3 h	asi po 3—4 h
ostatní dělostřelectvo	asi po 1 h	asi po 2—3 h	asi po 4—5 h	asi po 5—6 h

Můžeme je takto stručně charakterizovat:

— **Taktický vzdušný výsadek** se bude obvykle používat k dobytí a udržení důležitých čar, horských přechodů, přepravišť apod. do příchodu vlastních vojsk, nebo k úderům do boku a týlu přisunovaných záloh. Půjde tedy více méně pouze o statickou činnost v omezeném prostoru.

— **Výsadkový úderný prapor** se bude především využívat k vedení výsadkové předpádové činnosti s cílem zničit prostředky jaderného napadení a pozemní prvky vysoce přesných zbraňových systémů, místa velení, navádění atd. Může být rovněž použit k průlomu mezilehlých obranných čar, či při násilném přechodu vodních překážek z chodu, na pomoc vojskům útočícím čelně. Činnost výsadkového úderného praporu musí být po vysazení vysoce aktivní, útočná, úkoly může plnit na několika místech a proti několika objektům. Činnost bude tedy více dynamická a v širším prostoru.

Jestliže divize vysazuje taktický vzdušný výsadek nebo je-li v jejím pásmu použit výsadkový úderný prapor nadřízeného velitele, je třeba, aby **velitel divize z hlediska úderů a palby RVD stanovil:**

- posilové prostředky pro vzdušný výsadek,
- způsob jaderného a palebného ničení nepřítele, především jeho prostředků protivzdušné obrany, v průletovém pásmu a v prostoru vysazení,
- organizaci palebné podpory činnosti vzdušného výsadku po vysazení,
- způsob podpory postupu útočících vojsk (obvykle předsunutého odřadu nebo předvojů) do prostoru činnosti vzdušného výsadku,
- způsob palebné činnosti při spojení výsadku s vojsky a při společné činnosti k zničení nepřítele,
- signály, způsob velení a spojení,
- doby pohotovosti.

Náčelník RVD divize by pak měl upřesnit:

- složení a úkoly dělostřeleckých průzkumných jednotek, začleněných do sestavy předsunutého odřadu (předvojů) či čelních jednotek, postupujících k výsadku, jakož i úkoly vrtulníků dělostřeleckého průzkumu,
- dobu vedení jaderných úderů nebo úderů s konvenční bojovou hlavicí, a to jak na objekty v průletovém pásmu a na jeho bocích, tak v prostoru vysazení vzdušného výsadku,
- dobu trvání a způsob uskutečnění palebného přepadu dělostřelectva na nepřátelské objekty (zvláště protivzdušné obrany) při ochraně průletu a v prostoru vysazení (samozřejmě s přihlédnutím k dostřelu jednotlivých zbraňových systémů),
- úkoly RVD při podpoře vysazení a bojové činnosti vzdušného výsadku po vysazení, především složení dělostřelectva přibraného k plnění jednotlivých úkolů a jeho rozmístění,
- způsob začlenění posilového dělostřelectva výsadku do jeho sestavy ve výchozím prostoru pro vysazení,
- způsob velení RVD a otázky součinnosti zejména na čáře setkání výsadku s předsunutými odřady (předvojí), či útočícími vojsky divize, která postupují do prostoru činnosti výsadku.

Při plánování podpory vzdušného výsadku musí ještě náčelník RVD divize samozřejmě vždy respektovat úkoly, které popřípadě bude plnit v jeho prospěch svými prostředky velitel armády. Ten se na zabezpečení vysazení vzdušného výsadku, zvláště výsadkového úderného praporu může podílet.

K činnosti RVD při plnění jednotlivých dílčích úkolů

Vzhledem k době pohotovosti výsadku k naložení se musí do jeho sestavy **zařadit posilové prostředky.**

U taktického vzdušného výsadku obvykle při zařazování RVD do sestavy nebudou problémy vzhledem k tomu, že výsadek i posilové prostředky budou zpravidla vyčlenovány z pluku druhého sledu. Proto do výchozího prostoru pro vysazení, vzdáleného většinou 20 až 30 km od linie fronty se přesunou společně.

Složitější bude situace u výsadkového úderného praporu. Tam výchozí prostor pro vysazení bývá většinou 50 až 70 km od linie fronty a pluk druhého sledu se pohybuje ve vzdálenosti 15 až 20 km za prvním sledem. Bude proto třeba důsledně promyslet jak a kdy uskutečnit změnu podřízení posilových prostředků veliteli vzdušného výsadku. Možností je několik. Ponechat posilové prostředky při postupu v před-

pokládáném výchozím prostoru pro vysazení, kde si je velitel výsadku převezme, nebo současně s převzetím výsadku orgány divize předat i posilové prostředky apod. Základním hlediskem musí být, aby uskutečněný manévř byl co nejkratší a jednoduchý. Vlastní začlenění posilových prostředků do sestavy výsadkového úderného praporu by měl řídit důstojník štábu RVD divize.

Pro posilové prostředky je třeba počítat se 6 vrtulníky Mi-26 (hmotnost 122mm SHH je 15,7 t + 3,3 t palebný průměr munice) a 3 vrtulníky Mi-6 (hmotnost 9 P 133 je 7,21 t + 0,173 t palebný průměr munice). Vrtulníky do své únosnosti 20 t (popřípadě 12 t) mohou být samozřejmě doplněny ještě i jinými silami a prostředky.

Zahájení jaderných úderů musí nejméně o 15 minut předcházet dobu, kdy daným prostorem bude prolétat či do něj bude vysazen vzdušný výsadek. Při jaderných úderech se zásadně využívají vzdušné výbuchy. Ve prospěch výsadku lze počítat v rámci divize v průměru s 2 až 3 jadernými údery nebo výstřely dělostřelectva, s použitím jaderné munice. Ty budou obvykle použity na rozhodující prostředky protivzdušné obrany, letouny taktického letectva a bitevní vrtulníky na předsunutých letištích, či na vojska, která mohou bezprostředně ohrozit bojovou činnost výsadku po vysazení.

V některých případech může být k ničení objektů ve prospěch výsadku, zvláště u výsadkového úderného praporu, uskutečněn i skupinový úder s využitím armádní raketové brigády.

Při vedení bojové činnosti bez použití jaderných zbraní lze vhodně ve prospěch vzdušného výsadku využít i **úderů raket s konvenčními bojovými hlavicemi**. Cílem úderu budou v tomto případě především prostředky protivzdušné obrany, radioelektronické prostředky nepřítel, střediska (stanoviště) velení a navedení letectva nebo další důležité objekty. Přitom je třeba říci, že oddíl vojskových raket je schopen ve dvou odpáleních, v souladu s danými spotřebami raket na jednotlivé druhy cílů, zničit 2 až 3 objekty podobného charakteru.

Průletové pásmo vzdušného výsadku se vybírá na směru, kde má nepřítel nejméně prostředků protivzdušné obrany a kde jsou terénní podmínky pro průlet v malých výškách. Průletové pásmo pro taktický vzdušný výsadek bývá v šířce 2 až 4 km a pro výsadkový úderný prapor 3 až 7 km.

Při vytváření podmínek pro průlet vzdušného výsadku ničí RVD zvláště prostředky protivzdušné obrany nepřítel. U protiletadlových řízených střel v pásmu, rovném šířce pásma průletu, zvětšeném do stran na celkovou šířkou dálku jejich odpálení, u protiletadlového dělostřelectva v pásmu, rovném šířce pásma průletu, zvětšeném do stran na poloviční vzdálenost jejich dostřelu. Konkrétně tedy půjde zpravidla o tyto široké pásmy ničení, a to u:

- protiletadlových řízených střel středního doletu typu Hawk 70 až 80 km,
- protiletadlových řízených střel malého dosahu typu Chaparral 12 až 14 km,
- jednotek malorázových kanónů typu Vulcan 6 až 8 km.

Současně se vyřazují střediska řízení a uvědomování protivzdušné obrany, organické radiotechnické prostředky palebných jednotek nebo i systém zjišťování nízkoletečích vzdušných cílů.

Je třeba počítat i s ničením letounů taktického letectva a bitevních vrtulníků na předsunutých letištích, středisek (stanovišť) velení a navedení letectva, vševojskových jednotek a jejich prostředků protivzdušné obrany, velitelských stanovišť a prostředků průzkumu a velení v pásmu průletu a 2 až 3 km do stran. K zamaskování přeletu výsadku lze vhodně použít i prostředky dělostřelectva, a to dýmové střely.

Počítáme-li průměrnou rychlost letu vrtulníků 200 km . h⁻¹, pak palba se u taktického vzdušného výsadku obvykle zahajuje při vzletu vrtulníků z výchozího prostoru pro vysazení, tak asi kolem 30 km od linie fronty. U výsadkového úderného praporu může být zahájena i dříve. Končí v době jejich přeletu k prostoru palebných postavení (asi 5 km od předního okraje), přepad všech prostředků nepřítel bude trvat 7 až 8 minut a někdy i více. Dále se vede palba jen na prostředky mimo pásmo průletu, až po dostřel většiny prostředků dělostřelectva (zhruba do 15 km), tj. další 4 až 5 minut.

Úder raket s konvenčními bojovými hlavicemi bude zpravidla předcházet zahájení palebného přepadu dělostřelectva tak, aby v době vysazení výsadku mohlo být uskutečněno druhé odpálení na objekty do prostoru vysazení (po 1. odpálení do 40 minut).

Je teoreticky dokázáno a prakticky ověřeno, že vysazení může být úspěšné pouze tehdy, jsou-li v pásmu průletu a v prostoru vysazení umlčeny prostředky protivzdušné obrany s účinností nejméně 0,9 a sestava přepravních vrtulníků po dobu přeletu je zabezpečena stíhacím letectvem s důrazem na ničení vzdušného nepřítele v zájmovém prostoru.

Možná varianta rozpočtu potřeby dělostřeleckých hlavních a munice k ničení nepřítele při průletu a vysazení vzdušného výsadku.

K ničení nepřítele může být v tomto období k dispozici do 15 dělostřeleckých oddílů (7 organických divizních, 4 posílové a 4 z armádních skupin), což zabezpečuje požadovanou potřebu hlavních ($18 \times 15 = 270$ — ztráty).

Tabulka 4

Jednotky nepřítele	Rozsah úkolů	Potřeba jednotek výpočtových zbraní	Množství jednotek výpočtových nábojů
Vševojskové jednotky a jejich prostředky PVO (ztráty 20 %)	na předním okraji — část mechanizovaných praporů (čet — 6, KŽS)	$18 \times 4 = 72$ $18 \times 2 = 36$	$1800 \times 4 = 7200$ $1600 \times 2 = 3200$
	v hloubce — tanková rota v prostoru soustředění (rota — 1, ŽS v T)	$36 \times 1 = 36$	$2000 \times 1 = 2000$
Bitevní vrtulníky	přistávací plocha	$12 \times 1 = 12$	$500 \times 1 = 500$
PLŘS a PLD typu Chaparral a Vulcan	četa CH — 2 četa V — 1	$18 \times 3 = 54$	$360 \times 3 = 1080$
PLŘS typu Hawk	baterie H-2	$8 \times 2 = 16$ (celkem 226 děl)	$600 \times 2 = 1200$
Vševojskové jednotky a jejich prostředky PVO (ztráty 20 %)	v prostoru vysazení — mechanizovaná rota (čet — 3, KŽS)	$18 \times 3 = 54$	$1200 \times 3 = 3600$ (celkem munice $18\,780 - 20\% =$ $= 15\,024 : 226 = 66)$

Poznámka: V tabulce nejsou zahrnuty úkoly plnění raketami a letectvem; normy spotřeby munice jsou sníženy o 20 % k proporčním ztrátám nepřítele.

Posloupnost a pořadí plnění úkolů navazuje na období činnosti vzdušného výsadku. Přitom je třeba mít na zřeteli, že palebné přepady dělostřelectva i úderu raket s konvenční bojovou hlavicí a letectva na nepřátelské objekty se musí ukončit 1,5 až 2 minuty před přiletem vzdušného výsadku k těmto objektům (cílům).

Složitým momentem bude **dobu vlastního vysazení** vzdušného výsadku, která se bude pohybovat u taktického vzdušného výsadku do 5 minut, u výsadkového úderného praporu do 15 minut. Ať již bude vysazen přímo na objekt nebo v jeho bezprostřední blízkosti, či dokonce ve větší vzdálenosti od objektu, vždy v této době bude vzdušný výsadek zvláště zranitelný. Z toho důvodu činnosti všech prostředků, které vysazení zabezpečují (stíhací a bitevní letectvo, raketové vojsko nebo i dělostřelectvo), musí být důsledně promyšlena a dokonale organizována a sladěna co do prostoru i času. Nejprve obvykle prostor izoluje stíhací letectvo, pak vedou úderu rakety a bitevní letectvo a konečně dělostřelectvo, které má dostřel a vede palbu na nepřátelské objekty, které ohrožují zahájení bojové činnosti výsadku.

Hlavními objekty pro úder raket a palbu dělostřelectva budou nepřátelské dělostřelecké (minometné) baterie či čety, které mohou vést palbu do prostoru vysazení a vševojskové jednotky nepřítele, vyváděné do prostoru vysazení. Je třeba říci, že v prvním období bude hrát, vzhledem k možnostem dostřelu, rozhodující roli letectvo, částečně rakety s konvenčními bojovými hlavicemi a samozřejmě organické a posilové dělostřelectvo výsadku, které se maximálně přibližuje k bojovým sestavám vysazovaných jednotek. V této situaci má prvořadý význam iniciativa velitelů dělostřeleckých jednotek, kteří osobně vyhodnocují situaci a rozhodují o ničení (umličování) pozorovaných nepřátelských cílů přímou či nepřímou střelbou.

Po ukončení vysazení a zahájení bojové činnosti vzdušným výsadkem, s přibližováním čelních jednotek či předstunutého odřadu, postupně přebírá více úkolů dělostřelectvo, které postupuje za nimi. Po vysazení může být tedy vzdušný výsadek ihned či v krátké době podporován dělostřelectvem s větším dostřelem (203mm SHK, 130mm K) soustředěnými palbami či palbami na jednotlivé cíle, po vyjití na dostřel dalších prostředků dělostřelectva (152mm SHKH, 122mm RM a další) lze organizovat ve prospěch boje vzdušného výsadku již i hromadné, soustředěné a přehradné palby. Přitom se určuje:

- bojová sestava dělostřelectva k plnění úkolů,
- prostory palebných postavení,
- rozsah palebných úkolů a způsob jejich plnění,
- přibližná spotřeba munice,
- rozdělení palebných úkolů mezi vykonavatele.

Náčelník RVD divize a ostatní dělostřelečtí velitelé musí zabezpečit zjišťování výsledků úderu a paleb. Podle stupně zničení nepřátelských objektů či nově zjištěných průzkumných údajů, v souladu s pokyny vševojskových a nadřazených dělostřeleckých velitelů, upřesňují a určují doplňující palebné úkoly, a to samostatně, bez čekání na rozkazy či požadavky.

Možný rozpočet potřeby dělostřeleckých hlavních a muničních nádrží k ničení nepřítele v prostoru vysazení se uskutečňuje obdobným způsobem, jak jsem ukázal dříve. Přitom musíme brát v úvahu zvlášť ničení:

- záloh nepřítele v prostorech jejich rozmístění, při jejich vyvádění do prostoru vysazení na osách přesunu a čarách rozvinutí,
- záloh nepřítele, které zahájily boj se vzdušným výsadkem,
- ničení palebných baterií, které mohou působit do prostoru vysazení a dalších důležitých cílů.

Vhodné může být v této situaci i uskutečnění zaminování terénu na dálku s důrazem na přístupové cesty nepřátelských záloh.

Některé specifiky bude mít vzhledem ke svému způsobu bojové činnosti **podpora výsadkového úderního praporu**. Při bojové činnosti k ovládnutí či ničení stanovených objektů (jednoho až dvou, bráněných silou jedné roty) nebo při vedení útoku z týlu na bránícího se nepřítele v pásmu širokém do 2 km, bude předcházet palebný přepad a bojová činnost bude podporována palebnou podporou zteče. Palebný přepad se bude zpravidla zahajovat, jakmile se jednotky přiblíží k hranici pásma dosahu nepřátelských protitankových prostředků. Jeho cílem je vyřadit živou sílu a palebné prostředky, bránící dobývaný objekt. Úkoly při něm budou v široké míře plnit prostředky přímé střelby. Po ukončení palebného přepadu bude na signál velitele praporu zahájena dělostřelecká podpora zteče, a to obvykle soustředěnou palbou, dále palbou na jednotlivé cíle s úkolem umlčet ty nepřátelské prostředky, které nebyly zničeny nebo umlčeny v průběhu palebného přepadu. Palebná podpora bude probíhat až do doby, kdy se výsadkové jednotky zmocní hlavních prvků dobývaného objektu.

Pokud přechází prapor v týlu nepřítele do kruhové obrany (může bránit obranný rajón o rozměrech 3 až 5 x 3 km), pak hlavními druhy paleb budou soustředěné, při dostatku prostředků i hromadné palby na výchozí prostory nepřítele a přehradné palby před předním okrajem obrany.

Údery raket a palby dělostřelectva k ničení objektů nepřítele se **plánují podle mapy velkého měřítka (leteckého snímku)**, a to na základě dostupných průzkumných údajů. Po vysazení se některé palebné úkoly upřesňují. K tomu je třeba, aby štáb RVD divize sladil se štábem divize způsob vedení vzdušného průzkumu se zaměřením na prostory předpokládaných úderů a paleb. Fotografování by mělo postihovat obranná postavení nepřítele s možností zjistit jejich obsazení vojsky.

Důležitým momentem pro úspěšnou podporu vzdušného výsadku je **zařazení prostředků RVD do sestavy útočících vojsk**. Oddíl vojskových raket postupuje obvykle vcelku, za pluky prvního sledu divize. Dělostřelectvo, které používá jadernou municii, postupuje pak v čele pochodového proudu hlavních sil divize. Oba jsou v pohotovosti k rozvinutí a k vedení úderů a paléb na nepřítele v prostoru vysazení a k podpoře následující činnosti vzdušného výsadku. K včasnému splnění těchto úkolů se může oddíl vojskových raket a dělostřelectvo s větším dostřelem rozvinovat v prostorech bojového rozmístění (palebných postavení) již předem.

Dělostřelectvo zařazené do sestavy předsunutých odřadů postupuje za předsunutými jednotkami nebo v čele pochodového proudu hlavních sil předsunutého odřadu. Při zahájení boje se rozvíjí v bezprostřední blízkosti osy přesunu. Jednotlivé baterie (čtyř), zvláště samohybného dělostřelectva, mohou být vysunovány dopředu a ničit nepřítele přímou střelbou (i polozaměřením).

Plukovní a divizní dělostřelecké skupiny je vhodné přemísťovat za předvoji pluku prvního sledu nebo v čele pochodových proudů hlavních sil. Část dělostřeleckých skupin se může rozvinout v palebných postaveních, ve vzdálenosti poloviny dostřelu i více od prostoru vysazení s cílem podporovat boj vzdušného výsadku palbou na maximální vzdálenosti. I za cenu zvětšení spotřeby střeliva a tak podporovat postup předsunutého odřadu (předvojů), zároveň i vytvářet útvarům a jednotkám prvního sledu podmínky pro nerušené spojení s výsadkem. Ostatní jednotky těchto skupin se naopak rozvíjí co nejbližší k prostoru vysazení ke stálé a účinné podpoře činnosti vzdušného výsadku i jednotek, které ve směru jeho činnosti postupují.

Činnost vzdušného výsadku a k němu postupujících jednotek (předsunutého odřadu) je třeba **důsledně sledit** s činností prostředků RVD. Důraz je nutné položit na způsob vedení úderů, zahájení a ukončení palby, způsob udržování spojení, signály pro vzájemné rozpoznávání, vyžadování a zastavení palby, doby a způsob získávání a předávání průzkumných údajů o nepřátelských objektech a informací o průběhu bojové činnosti. Ujednotit je také třeba orientační body v prostoru vysazení (i s využitím leteckého snímku) a způsob udávání cílů.

K řešení těchto otázek se do sestavy vzdušného výsadku začleňuje **dělostřelecký styčný důstojník** s příslušnými spojovacími prostředky. Náčelník RVD divize musí mít s tímto důstojníkem nepřetržité spojení, s jeho pomocí či jiným dostupným způsobem pozorovat výsledky paléb a upřesňovat úkoly. K zabezpečení úzké součinnosti mezi RVD a letectvem je vhodné, aby tento styčný důstojník byl ve stálém spojení s leteckým návodčím, vysazeným s výsadkem.

Ve svém článku jsem samozřejmě nemohl řešit danou problematiku v celém rozsahu, ale pokusil jsem se soustředit na ty otázky, které působí problémy vzhledem k tomu, že jsou často nedostatečně pochopeny a ujasněny veliteli a příslušníky štábů.

K ZABEZPEČENÍ PVO PROSTORU ZMOBILIZOVÁNÍ POZEMNÍCH VOJSK A JEJICH PŘESUNŮ

Jedním z hlavních úkolů svazku PVOS je zabezpečit PVO pozemních vojsk v prostorech zmobilizování, při jejich přesunech, zaujímání operační sestavy a při vedení útočné nebo obranné operace VŠA. Tento úkol bude plnit svazek PVOS vždy v úzké součinnosti s vojsky pozemních vojsk. Výsledek PVO bude záviset na připravenosti jednotlivých druhů vojsk PVOS a na tom, jak se velitelům a štábům podaří plnění úkolů naplánovat a řídit útvary protiletadlového raketového vojska (PLRV), stíhacího letectva (SL) a radiotechnického vojska (RTV) při vedení bojové činnosti.

Jestliže je před štáb svazku PVOS postavený úkol zajistit protivzdušnou obranu přesunujících se pozemních vojsk prostorem bojové činnosti, který zabezpečuje svazek PVOS, tak musí štáb při přípravě k zabezpečení tohoto úkolu vycházet z hodnocení nepřítele, ale především z možností nepřátelských prostředků vzdušného napadení (NPVN). Štáb svazku PVOS z hlediska nepřítele hodnotí:

- jakými silami je schopen nepřítelem působit na bráněný prostor,
- jaké prostředky vzdušného napadení pravděpodobně použije,
- z jakých směrů, v jakých prostorech, v jaké době a na kterých výškách bude proti vojskům na přesunu nepřítelem působit.

Při hodnocení vzdušného nepřítele musí velitel a štáb svazku PVOS počítat s tím, že bude působit tehdy, kdy z hlediska PVO jsou bráněná vojska nejzranitelnější. Takovými místy a prostory jsou:

- prostory zmobilizování,
- otevřený terén na osách přesunu,

- místa denního odpočinku,
- přechody přes vodní překážky,
- prostory, kde zaujímá VŠA operační sestavu.

Z hlediska důležitosti jednotlivých prvků VŠA budou NPVN působit především na útvary a svazky, které mají být zasazeny do prvního sledu a raketové a jaderné prostředky.

Proto se nepřítelem bude snažit působit již na prostory zmobilizování VŠA z důvodu velkého prostoru a značné vzdálenosti od linie fronty diverzními skupinami, odřady, skupinami zvláštního určení a popřípadě i výsadky. Úkolem svazku PVOS bude ničit letouny, které budou přepravovat síly a prostředky výsadků.

Proti vojskům na přesunu bude nepřítelem působit s využitím průzkumné palebného systému Assault Breaker a na vhodných přístupech letouny taktického letectva. Úkolem svazku bude ničit především letoun TR-1, který bude nepřátelskou průzkumnou činnost vykonávat do 200 km od linie fronty a ve výšce 15 000 m nad vlastním územím. Dalšími důležitými objekty ničení budou letouny taktického letectva na pravděpodobných náletových směrech.

Proti vojskům, které se budou nacházet v místech denního odpočinku, bude nepřítelem používat odřady zvláštního určení, diverzní skupiny a prostředky taktického letectva. Úkolem svazku PVOS bude zabránit prostředkům taktického letectva nepřítele dosáhnout hranice splnění jejich úkolu.

I proti vojskům, která budou překonávat vodní překážky, nepřítelem použije vedle raketových prostředků i taktické letectvo. Obdobných prostředků použije

i při zaujímání vojsky operační sestavu VŠA. Proto i zde bude mít svazek PVOS za úkol ničit nepřátelské prostředky vzdušného napadení na přístupech ještě před splněním jejich úkolu.

Při hodnocení vlastních vojsk musí štáb svazku PVOS vyhodnotit možnosti palebného systému PLRV, možnosti SL a RTV. Dále musí vyhodnotit, zda pozemní vojska jsou již v prostoru účinné působnosti jednotek a útvarů PLRV a nebo popřípadě kdy do něj vstoupí. Na základě toho uvede jednotky PLRV do pohotovosti číslo 1. Podobně uvede do pohotovosti číslo 1 i rozmístěné jednotky PLRV na předmět již vyhodnocených pravděpodobných náletových směrů. **Když by to bylo nezbytné nutné a umožnil to čas do zahájení bojové činnosti, je vhodné uskutečnit přesuny palebných raketových oddílů (plro) do nových palebných postavení.** Přesuny plro se budou konat pravděpodobně při řešení úkolů PVO přechodů vojsk přes velké vodní překážky. Součástí přípravy vojsk PLRV ke splnění úkolů je správně vyhodnotit a realizovat možnosti přímého a prvotního uvědomování plro od jednotek RTV PVOS. Důležité také bude v tomto období zabezpečit napojení přesunutých plro na automatizovaný systém vedení protiletadlové raketové brigády (plrb).

Počet útvarů a jednotek, které budou plnit úkoly v pohotovosti číslo 1 závisí na tom, ve kterém období přesunu se útvary a svazky pozemních vojsk nacházejí, popřípadě z hlediska dalších přesunů vojsk důležitých součástí VŠA. Udržování jednotek v pohotovosti číslo 1 závisí především na přiletové době NPVN.

Hodnotí-li štáb svazku možnosti SL musí navrhnout veliteli svazku i jaké síly a prostředky a ze kterých letišť se vyčlení k PVO přesunující se vojsk. Velitel určí, které síly budou připraveny působit ze stěhu na letišti, které z prostorů ze vzduchu proti cílům na středních výškách a které z prostorů stěhu proti nízké leticím cílům. Důležité bude vybrat k navedení SL taková navedací stanoviště, která budou mít v zájmovém prostoru optimální možnosti. Proti cílům na středních výškách a na nebezpečných náletových směrech se určí pro SL čáry zasazení do boje, na které budou letouny vyváděny buď ze stěhu ve vzduchu nebo ze stěhu na letišti. Střeh SL ve

vzduchu bude vhodné použít v době, kdy prvosledové svazky a raketové jaderné prostředky budou překonávat vodní překážky a nebo když budou zaujímat v sestavě VŠA operační sestavu. V ostatních případech bude vhodné používat pohotovost číslo 1 a 2 určených sil a prostředků na letišti. Působení ze stěhu na letišti nebo ze stěhu ve vzduchu bude rovněž závislé jako u PLRV na přiletové době NPVN.

Vyhodnocené možnosti aktivních prostředků lze realizovat, jestliže útvary a jednotky PLRV a SL jsou zabezpečeny uvědomováním o vzdušné situaci prostředky RTV. To znamená především zjistit přiletovou dobu NPVN — tj. doby potřebné pro let nepřátelských prostředků od hranice objevení prostředky RTV po vnější hranici prostoru účinné působnosti (PÚP) u PLRV nebo pro let SL na čáru zasazení tak, aby bylo zabezpečeno splnění úkolu aktivními prostředky. Důležité bude udržovat takový počet radiolokačních stanic (RLS) v bojovém provozu, aby bylo možné včas rozpoznat prostředky vzdušného napadení a zjistit zámysl nepřítel.

K hodnocení možností PLRV, SL a RTV v období zpracování rozhodnutí se ve štábu svazku bude využívat výpočetní techniky. S její pomocí se hodnotí palebný systém, možnosti navedení a dosahy RLS.

Rozhodnutí velitele svazku PVOS štáb připraví na mapě 1 : 500 000. Po schválení rozhodnutí nadřízeným, štáb svazku zpracovává úkoly pro jednotlivé útvary formou bojových nařízení. V případě, že by bylo nutné uskutečnit přesuny, potom je zapotřebí již v průběhu zpracování rozhodnutí velitele připravit, popřípadě zahájit přesuny palebných oddílů a k tomu vydat předběžná nařízení, aby se zkrátila doba realizace rozhodnutí.

Po dobu přesunu VŠA prostorem bojové činnosti svazku PVOS se rovněž zvyšuje i pohotovost na místech velení svazku, útvarů a jednotek. Ve funkcích velitelů na místech velení se střídají organizační velitelé se svými náčelníky štábu. Na sálech míst velení vykonávají službu úplné bojové směny. Soustavně se prověřují kanály velení. Úkoly a informace se předávají zásadně utajovanými kanály velení nebo kurýrní poštou.

Úkol PVO VŠA za přesunu lze splnit jen společnou činností všech druhů vojsk

svazku PVOS v úzké součinnosti s PVO pozemního vojska.

PROTIVZDUŠNÁ OBRANA OPERAČNÍ MANÉVROVACÍ SKUPINY VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

Operační manévrovací skupina (OMS) bude plnit úkoly při rozvíjení operace zpravidla v čele úderného uskupení vojsk vševojskové armády nebo i ve značném odtržení od tohoto čela, a to zvláště na nejdůležitějších směrech bojové činnosti armády.

Je zřejmé, že cílem nepřítele bude tuto činnost omezit nebo zmařit. K dosažení tohoto cíle bude nepřítele používat i vzdušné prostředky, a to stíhací bombardovací a bitevní letouny, ale i bitevní vrtulníky.

Lze předpokládat, že úder vzdušného nepřítele budou vedeny prakticky proti všem prvkům sestavy OMS (při jejím přesunu, zasažení i v průběhu její bojové činnosti), ale zejména při překonávání vodních překážek, horských masívů (např. při průchodech soutěskami a průsmyky).

Bitevní vrtulníky jako velmi pohyblivé protitankové prostředky může nepřítele použít především na čáře zasažení OMS, při zasažení druhých sledů nebo záloh, zvláště při vedení boje ve složitém terénu. Napadat bude i speciální odřady, které se vyčleňují k ničení důležitých objektů nepřítele.

Stíhací bombardovací a bitevní letouny budou vést úderu na vysílané před-

sunuté odřady, speciální odřady a čela hlavních sil OMS především malými skupinami letounů (zpravidla dvojicemi nebo roji). Hlavní síly OMS bude nepřítele ničit většími skupinami letounů, současnými nebo postupnými údery (v počtu několika letek), zvláště v době jejího zasažení.

Pro názornost uvádím některé orientační normy taktického letectva nepřítele k ničení a umlčování některých jednotlivých prvků sestavy vševojskové divize v tabulce 1.

Z tabulky je zřejmé, že počty potřebných letounů k zničení a umlčení jsou značně nižší u typů A-10 a F-16, což vyplývá z jejich možného vyzbrojení a použití přesných zbraní.

U bitevních vrtulníků lze předpokládat, že při vedení palby protitankovými řízenými střelami ze vzdálenosti 2 500 m může vrtulník zničit do 4 až 8 tanků než je sám zničen.

Z toho je vidět, že stíhací bombardovací a bitevní letouny nepřítele i bitevní vrtulníky budou pro operační manévrovací skupinu natolik nebezpečné, že mohou vzhledem ke svým manévrovacím a palebným možnostem činnost OMS nejen omezit nebo zpomalit, ale i zároveň zmařit.

Tabulka 1

Úkol	Cíl	Potřebný počet letounů	
		F-4, D, E	A-10, F-16
Umlčet	- velitelské stanoviště divize	4	2—3
	- oddíl taktických raket	4	2
	- dělostřelecká baterie	2	1—2
	- tankový prapor	12	4—6
	- tanková rota	4	1—2
	- radiotechnická hláska	4	2—3
Zničit	- tankový prapor	30—60	8—12
	- tanková četa	4	1—2
	- oddíl taktických raket	12	4
	- dělostřelecká baterie	6	2

Organizace protivzdušné obrany operační manévrovací skupiny bude závislá především na:

— složení, výzbroji a typu vševojskové divize,

— úloze divize v operační sestavě armády před jejím určením jako operační manévrovací skupiny,

— celkové organizaci protivzdušné obrany v pásmu armády.

Význam složení, výzbroje a typu vševojskové divize je dán zejména možnou různorodostí výzbroje prostředků PVO u jednotlivých vševojskových divizí.

Prakticky se mohou vyskytnout čtyři základní možné varianty výzbroje vojska PVO u divize:

— motostřelecká divize s organickým protiletadlovým raketovým plukem malého dosahu (MD),

— tanková divize s organickým protiletadlovým raketovým plukem blízkého dosahu (BD),

— motostřelecká divize s organickým protiletadlovým dělostřeleckým plukem (MPLD),

— tanková divize s organickým protiletadlovým dělostřeleckým plukem (MPLD).

Porovnání potenciálních palebných možností prostředků PVO u těchto typů vševojskových divizí jsem uvedl v tabulce 2.

V tabulce uvedená celková matematická naděje ukazuje výsledný počet možných zničených vzdušných cílů nepřítele všemi prostředky PVO divize. Výpočet je uskutečněn na základě spotřeby jednoho palebného průměru protiletadlových raket a střeliva.

Z toho je zřejmé, že k vytvoření OMS z hlediska zabezpečení protivzdušné ob-

Tabulka 2

Typ divize	Palebné možnosti prostředků PVO				Celková matematická naděje
	útvár PVO	čety S-10	čety 30mm PLdvK	družstvo S-2	
Tanková s plrp BD	11	0,92	0,1	0,57	12,6
Motostřelecká s plrp MD	8,4	0,92	0,1	1,02	10,4
Tanková s plp MPLD	0,08	0,92	0,1	0,57	1,7
Motostřelecká s plp MPLD	0,08	0,92	0,1	1,02	2,1

rany je nejvýhodnější tanková divize s organickým protiletadlovým raketovým plukem blízkého dosahu. To je zdůrazněno i celkovými bojovými možnostmi protiletadlového raketového pluku blízkého dosahu, které nejvíce odpovídají charakteru bojové činnosti OMS.

Poněkud méně výhodné je vytvoření OMS z motostřelecké divize s organickým protiletadlovým raketovým plukem malého dosahu (vzhledem k horším manévrovacím možnostem a sníženým palebným možnostem při PVO pochodových proudů). Nejméně příznivé je vytvoření OMS z divize s organickým protiletadlovým dělostřeleckým plukem. Protože posílení divize palebnými prostředky PVO armády je v současné době nereálné, může být za určitých podmínek uskutečněna záměna organických útvarů PVO vševojskových divizí ve prospěch OMS s cílem zvýšit účinnost její PVO. Tato záměna však má řadu organizačních potíží.

Podle úlohy divize v operační sestavě armády může být OMS vytvořena buď z prvosledové nebo druhsledové divize.

Je-li vytvořena OMS z prvosledové divize bude nutné organizovat její protivzdušnou obranu v období:

- přeskupování a zasazení,
- vedení její bojové činnosti v průběhu útočné operace.

Z hlediska účinnosti PVO je pro organizaci protivzdušné obrany příznivější období přeskupování a zasazení. Přestože organické prostředky PVO divize budou mít sníženou účinnost vlivem svého postupného přeskupování, bude účinnost PVO zabezpečována prostředky PVO armády. Dále jejich vhodným uskupením a součinností s prostředky PVO sousedních vševojskových divizí. Kromě toho lze zvýšit účinnost PVO zasazované OMS působením stíhacího letectva frontu, a také i působením dalších prostředků PVO frontu.

Snížení účinnosti PVO lze očekávat při vedení bojové činnosti OMS, zejména při větším odtržení od hlavních sil armády. V tomto období bude účinnost protivzdušné obrany zabezpečena působením organických prostředků PVO OMS. Ve prospěch OMS může působit ještě v tomto období svým zvýšeným úsilím stíhací letectvo frontu.

Je-li vytvořena OMS z druhsledové divize bude nutné organizovat její protivzdušnou obranu:

- při přesunu a zasazení,
- v průběhu vedení bojové činnosti.

Přesun divize na čáru zasazení bude bráněn především jejími organickými prostředky PVO a dále i celkovým systémem PVO armády. Podle organizace vojska PVO armády může být OMS bráněna účinně zejména tehdy, je-li u armády organicky začleněna protiletadlová raketová brigáda středního dosahu (viz obr. 1). Ke zvýšení účinnosti PVO přesunu OMS lze využít i stíhací letectvo frontu ze stěhu, umístěné na letištích poblíž nebo v pásmu přesunu divize — OMS.

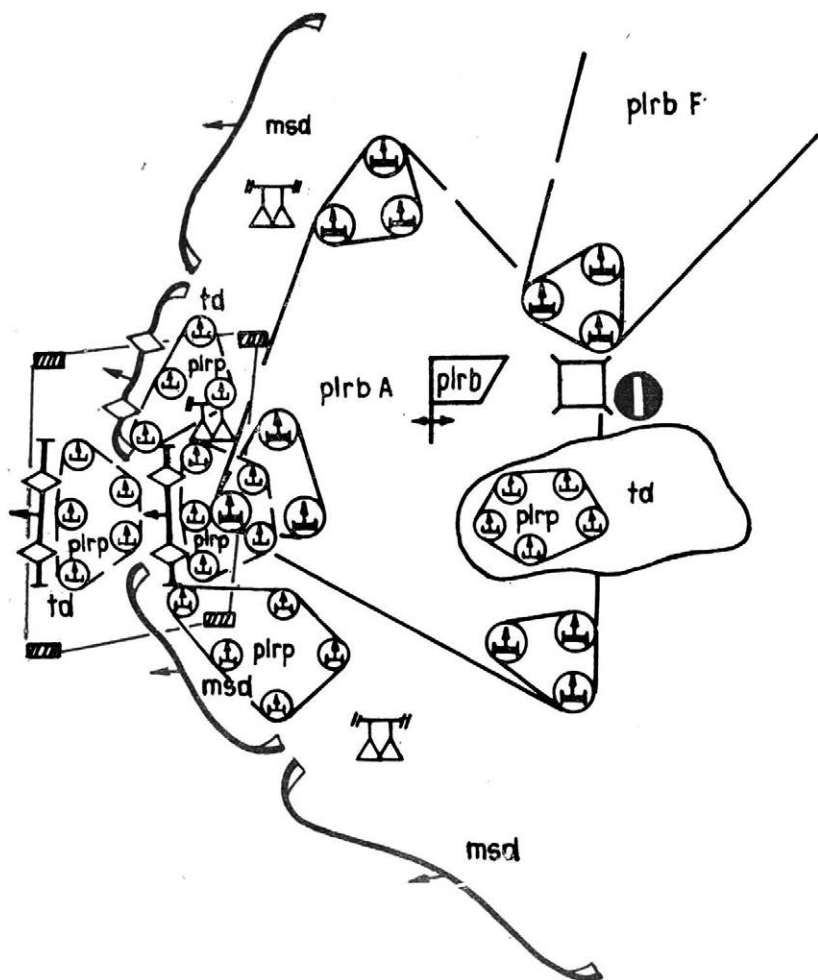
Zasazení OMS bude z hlediska PVO bráněno nejúčinněji jako v 1. variantě, kdy budou bránit její zasazení kromě organického útvaru PVO i útvary PVO sousedních divizí, zejména raketové a stíhací letectvo frontu. Z armádních prostředků PVO bude výhodnější varianta, kdy u armády je začleněna protiletadlová raketová brigáda středního dosahu. V tomto případě lze vhodným přemístěním některého palebného oddílu bránit bezprostřední zasazení v daném prostoru podle plánovaných variant. Navíc lze předpokládat, že ve prospěch zasazované OMS mohou působit i některé další palebné oddíly.

V případě, kdy armáda má organický protiletadlový raketový pluk malého dosahu, bude protivzdušná obrana OMS při zasazení vyžadovat zvláštní manévry pluku. Ten se zpravidla vykoná na úkor dalších objektů PVO armády, a to zejména v situaci, kdy OMS bude tvořena z tankové divize nebo divize s organickým protiletadlovým dělostřeleckým plukem.

Protivzdušná obrana OMS v průběhu vedení její bojové činnosti bude vycházet především ze situace ve které se nacházela při zasazení.

Nejvýhodnější bude opět varianta, kdy armáda má protiletadlovou raketovou brigádu středního dosahu. V tomto případě je možné počítat s jejím působením (např. hodnotou jednoho oddílu) ve prospěch OMS v některých případech i po celou dobu prvního dne jejího vedení boje (palebný dosah 30 až 40 km). Dále pak lze účinnost PVO zabezpečit, mimo organické prostředky PVO, ještě působením stíhacího letectva.

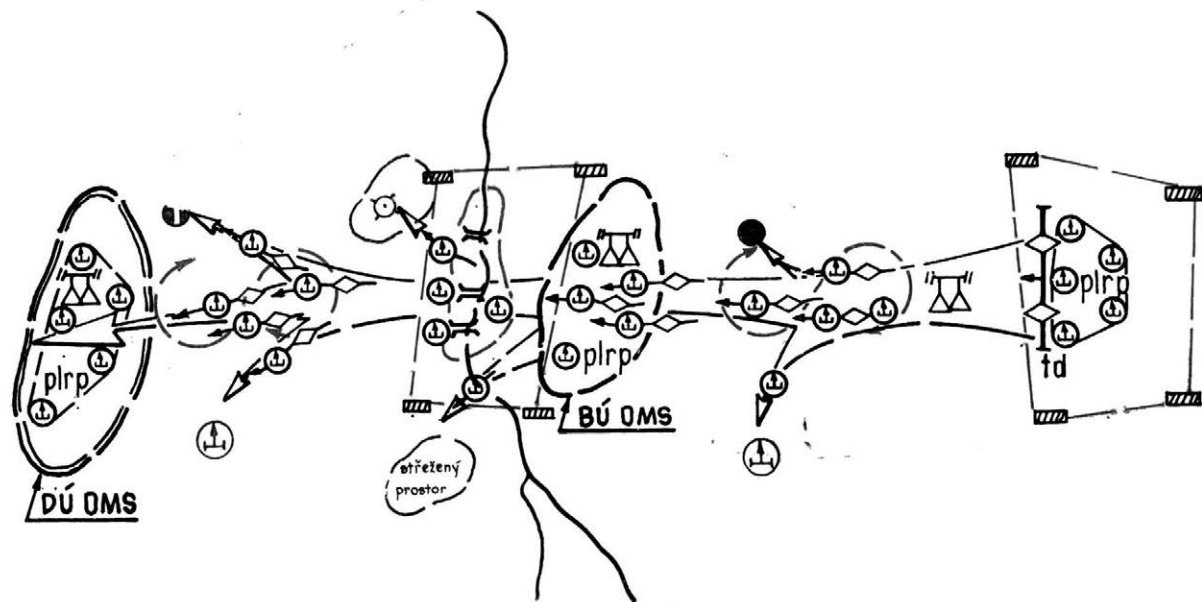
Bude-li OMS vyslat předem odřad nebo speciální odřady, je nutné posílit jej buď některou z čet, nebo celou protiletadlovou raketovou dělostřeleckou baterií vševojskového pluku. V obzvláště důležitých případech vyslání těchto odřadů bude je vhodné ještě posílit i protiletadlovými raketovými bateriemi, zejména blízkého dosahu (viz obr. 2).

Obr. 1

Bude-li OMS přecházet do pronásledování, je nutné jednotky PVO začlenit do čela předbojových a pochodových sestav k ničení vzdušného nepřítele při jeho úderech na OMS střelbou z krátkých zástávek. Je zřejmé, že činnost prostředků PVO bude často decentralizovaná do palebných jednotek.

Ve všech případech vytváření OMS bude nutné prostředky PVO ještě před zasedáním doplnit raketami, municí a pohonnými hmotami na maximální hodnotu přepravní kapacity. U protiletadlových raket a munice může dosahovat přepravní kapacity až hodnoty 3,5 palebného průměru — tedy hodnoty, která odpovídá sou-

Obr. 2

dobým normám několikadenní spotřeby. Vyšší spotřebu protiletadlových raket a munice lze dále zabezpečit:

- posílením útvarů PVO přepravní (kompletační) kapacitou ještě před zasazením,
- organizováním vrtulníkové přepravy raket, munice a PHM v průběhu vedení bojové činnosti OMS.

Z hlediska **organizace PVO armády** může být účelné začlenění jedné RTH z radiotechnického praporu PVO armády do sestavy OMS. Tak se zkvalitní průzkum vzdušného nepřítele a uvědomování o něm nejen ve prospěch OMS, ale i ve prospěch hlavních sil armády (podle hloubky odtržení OMS od hlavních sil armády).

X Soudobý význam operační manévrovací skupiny a předpokládaný charakter činnosti vzdušného nepřítele při úderech na OMS jako prvku operační sestavy vševojskové armády nebo na jednotlivé prvky OMS vyžaduje:

- organizovat PVO operační manévrovací skupiny především protiletadlovými raketovými útvary, zejména blízkého dosahu,
- účelnou organizací PVO při zasazení OMS vytvořením odolného, smíšeného uskupení prostředků PVO,
- zvýšené požadavky na stíhací leteckou obranu, zejména v průběhu vedení bojové činnosti OMS,
- maximální využití přepravní kapacity, protiletadlových raket a munice u jednotek a útvarů OMS, popřípadě jejich posílení.

Pro bezprostřední zabezpečení PVO u operační manévrovací skupiny bude pak charakteristická zejména:

- snížená účinnost palby organických prostředků PVO vlivem vysokého tempa postupu OMS a snížené možnosti využívání výsledků průzkumných radiolokačních prostředků,
- častá decentralizace palébného působení prostředků PVO.

TÝLOVÉ ZABEZPEČENÍ OBRANNÉHO BOJE V POČÁTEČNÍM OBDOBÍ VÁLKY

Týlové zabezpečení obranného boje v počátečním období války musí být těsně přimknuto k činnosti vojsk a vycházet z jeho cíle — zmařit nebo odrazit útok nepřítele, způsobit mu značné ztráty, udržet určené prostory, čáry a objekty a tím vytvořit příznivé podmínky pro přechod k rozhodnému útoku.

Zaujetí obrany může probíhat mimo dotyk s nepřítelem, ale může k němu dojít po narušení naší státní hranice, kdy pohraniční svazky i úvary budou vyváděny do obrany přímo z posádek a budou obranu zaujímat ve značné časové tísní.

V podmínkách naší západní státní hranice bude zaujetí obrany, její šířka i hloubka ovlivněna horským a zalesněným terénem i vzdáleností předního okraje obrany od mírových posádek vojsk. Divize může bránit dva až tři samostatné směry, pluk jeden až dva směry. Hlavní úsilí se soustředí na pevné udržení dominantních výšin, osad, horských údolí a přechodů, dále komunikačních uzlů, důležitých objektů a úseků terénu.

Organizaci týlu, materiálního a zdravotnického zabezpečení v obraně v počátečním období války ovlivní především:

- časové možnosti přechodu z mírového na válečný stav,
- způsob vedení boje za použití nebo bez použití jaderných zbraní,
- vlastní stav týlu,
- horský a zalesněný terén,
- v zimním období nízké teploty a sněhová pokrývka.

Časově lze činnost vojskového týlu při zabezpečení obranného boje v počátečním období války rozdělit do tří časových období:

Prvé období — mírové, končí vyhlášením signálu pro uvádění vojsk do bojové pohotovosti, vojskový týl uskutečňuje všestrannou přípravu k urychlenému přechodu z mírového na válečný stav a pro svou činnost v dalším prů-

běhu války. Mírová činnost si vynucuje mít ve stálé pohotovosti síly a prostředky týlu, schopné v krátkém čase se rozvinout k zabezpečení bojové činnosti vojsk. Tato činnost je všeobecně známá a nemusím ji uvádět.

Druhé období — od vyhlášení signálu pro uvedení vojsk do bojové pohotovosti až po zahájení války, které může trvat několik hodin, dnů i týdnů.

Plnění úkolů tohoto období bude zpravidla probíhat v podmínkách zvyšování politického napětí ve světě, kdy u vojsk budou přijímána různá opatření k zabezpečení státní hranice proti agresi nepřítele a vytvoření podmínek k zajištění iniciativy ve vedení boje od samého začátku. To předpokládá mít pro týly jednotlivých stupňů zpracovány plány přechodu z mírového na válečný stav a zabezpečit jejich přesné splnění. Dosáhnout, aby týly svazků a útvarů byly schopny splnit úkoly materiálního a zdravotnického zabezpečení vyváděných vojsk z mírových posádek. Zejména včas vyvézt, rozptýlit a spolehlivě ukrýt materiál určený k zajištění boje v příhraničním pásmu. Musí pružně reagovat na vzniklou vševojskovou i týlovou situaci a předvídat její další možný vývoj.

V tomto období může vojskový týl konkrétně plnit tyto úkoly:

- vyvedení prvních a postupně i druhých sledů týlů útvarů a svazků do stanovených prostorů a dosažení jejich plné bojové pohotovosti,
- materiální a zdravotnické zabezpečení osob ze zálohy, techniky a materiálu z národního hospodářství s důrazem na organizaci doplnění zdravotnických a dopravních útvarů a jednotek,
- vyvezení pohyblivých zásob materiálu útvarů a svazků, získání přehledu o jejich množství, rozptýlení a ukrytí,
- uskutečnění druhé etapy bojového stmelení týlových jednotek a útvarů, s důrazem na zvládnutí obsluhy týlové techniky,
- doplnění spotřebovaného materiálu útvarů a jednotkám po přesunu z mírové posádky do prostoru soustředění a průběžné jeho doplňování po dobu pobytu vojsk v přikrytí státní hranice,
- poskytnutí zdravotnické pomoci raněným a nemocným, předsunutí zdravotnických etap a uskutečnění součinnosti s teritoriálními zdravotnickými zařízeními,
- převzetí vyčleněných jednotek pohraniční stráže a přidělených vojskových svazků a útvarů do materiální a zdravotnické péče,
- opatření ke zvýšení ochrany a obrany týlu,
- další úkoly podle konkrétní situace útvaru a svazku, které směřují ke zvýšení bojeschopnosti týlu.

Třetí období — po zahájení války, kdy činnost vojskového týlu bude probíhat podle zásad polního systému (v případě časově krátkého druhého období se v něm budou plnit i některé úkoly druhého období) a úkoly mohou být plněny se sníženými počty osob, dopravní a týlové techniky a bez dostatečného bojového stmelení týlů.

Rozmístění týlů v obraně bude uskutečňováno ve zděných objektech, na okraji lesů a poblíž křižovatek cest. Prostory rozmístění budeme vybírat v místech radiolokačního stínu (na odvrácených svazích od nepřítele, v údolích apod.).

K zabezpečení ochrany a obrany proti pozemnímu i vzdušnému napadení (nepřítel bude do našeho pásma obrany, zejména v počátečním období války

vysílat diverzní skupiny, na týlu bude působit letectvo, vrtulníky, dělostřelectvo, rakety atd.) je třeba rozmísťovat jednotlivá vozidla od sebe na vzdálenost 30 až 50 m, jednotky do nepravidelného půlkruhu, což je dáno parametry submunice T-22 a možností rychle opustit daný prostor.

Při vybudování zabezpečovacího pásma a jeho obsazení jednotkami a útvary přikrytí se do něho s vojsky vyvádí organické týly praporů, u pluků pouze zdravotnické jednotky, popřípadě část zásob munice a ženijní munice. Dopravní jednotky se zásobami materiálu se ponechávají v prostorech rozmístění týlu v hlavním pásmu obrany.

Týlové velitelské stanoviště (TVS) pluku se zásadně rozmísťuje v prostoru rozmístění plukovních skladů. Týlové velitelské stanoviště divize může být rozmístěno s divizními sklady nebo i samostatně. Při samostatném rozmístění se na TVS vyčleňují potřebné síly a prostředky k zabezpečení obrany a jeho provozu z praporu materiálního zabezpečení divize.

Každý prostor rozmístění týlu se ženijně buduje — úkryty pro živou sílu, techniku i materiál, chýše z chvojí, plachet apod. Využívá se přírodních maskovacích vlastností terénu, předepsaných tabulkových maskovacích prostředků a materiálu z místních zdrojů a maskovacích nátěrů techniky.

Při použití moderních nepřátelských průzkumných prostředků je nejspolehlivější ukrýt motorovou techniku. K zabránění infračerveného záření motorů je výhodné překrýt je rohožemi z větví stromů nebo navlhčenou vozovou plachtou apod. Nesmíme zapomínat na dodržování světelné kázně.

Jako perspektivní se ukazuje použití dýmů k omezení šíření světelného, laserového i infračerveného záření a milimetrových rádiových vln. Dým velmi dobře rozptyluje procházející záření a značně ztěžuje identifikaci cílů. Vhodným využitím normovaných maskovacích prostředků a dovedným využitím maskovacích vlastností terénu je možné skrýt 50 až 70 % objektů před všemi druhy průzkumu nepřítele.

Od týlu praporu počínaje si každý týl v obraně postupně buduje 1 až 2 záložní prostory rozmístění. Přemístění do něho se zabezpečuje postupně, zpravidla po družstvech a po četách. Vzdálenost nového prostoru od dosavadního by měla být nejméně u praporního týlu 200 až 300 m, u plukovního 1 až 2 km, u divizního 2 až 3 km. Týlu divize prvního sledu je možné určit jeden záložní prostor za druhým pásmem obrany.

Po přesunu do záložního prostoru se zpravidla původní prostor ponechává jako klamný. Ponechávají se v něm 1 až 2 vozidla, která dělají demaskující činnost — projíždějí prostorem tak, aby za sebou ponechala stopy po činnosti, rozdělavají se menší ohně, topí se v kamínkách apod., čímž se vytvoří i zdroj záření pro submunici, která má infračervenou naváděcí soustavu.

Dopravní zabezpečení vychází z teritoriální komunikační sítě, která je v příhraničním pásmu zpravidla minimální. Silnice jsou úzké, lehkého podkladu se značným množstvím ostrých zatáček, prudkým stoupáním a klesáním, mosty mají nízkou únosnost, je omezena sjízdnost okolního terénu. Údržba cest zejména v zimním období vyžaduje mimořádné nasazení sil a prostředků.

Jako přísunové a odsunové cesty se budou využívat všechny silnice, lesní a polní cesty. Jako divizní cesty se budou využívat všechny cesty, které se nachází v prostoru rozmístění týlu divize až k prostorům rozmístění týlu

pluků a do palebných postavení divizního dělostřelectva. Mohou být až do zabezpečovacího pásma. Plukovní přísunové a odsunové cesty se pak určují z cest v prostorech rozmístění týlů pluků až do prostoru rozmístění týlů praporů a plukovního dělostřelectva. Vždy zahrnují i záložní prostory rozmístění týlu a vojsk. Jejich délka se ve srovnání s délkou v útočném boji podstatně prodlouží. Kalkulujeme-li, že divize bude určovat 2 až 3 přísunové a odsunové cesty, pak jejich délka může dosáhnout 150 až 250 km, u pluků do 60 km i více.

K údržbě cest jsou velitelé povinni vyčleňovat ženijní nebo vševojskovou jednotku. Vyžaduje to úzkou součinnost mezi zástupcem velitele pro týl a náčelníkem ženijní služby, kteří společně navrhnou veliteli, jak údržbu cest dělat. Mimořádnou pozornost bude nutné věnovat objížďkám komunikačních uzlů, přechodům přes potoky a řeky (mosty, brody) a označení cest při snížené viditelnosti. To platí zejména pro zabezpečovací pásmo a zimní období. K tomu se používají tyče, věchty slámy, reflexní značky zhotovené z fólií, které používají okresní správy silnic k označení okrajů silnic v míru apod.

Materiální zabezpečení boje bude vycházet ze spotřeby jednotlivých druhů materiálu, která bude nerovnoměrná a závislá na činnosti nepřítelů.

K dispozicím pro vedení obrany v počátečním období války budou vojska mít pohyblivé zásoby, zásoby ponechané v mírových posádkách po odchodu vojsk a vyčleněné zásoby na teritoriu (stacionární sklady, vyvezený materiál na železnici, z výdejních míst na produktovodech apod.).

Pohyblivé zásoby svazku zabezpečují jeho bojovou činnost po dobu asi 5 dnů.

Kromě toho v příhraničních mírových posádkách a ve vyčleněných zásobách na teritoriu mohou být zásoby materiálu na 2 až 3 dny bojové činnosti vojsk.

Pohyblivé a vyčleněné zásoby na teritoriu zabezpečí tedy vedení bojové činnosti vojsk na dobu asi 8 dnů. Prakticky lze předpokládat, že z uvedených zásob bude pokryta spotřeba materiálu, zejména pohonných hmot na přesun z mírových posádek do místa zaujetí obrany, dobu budování obrany a spotřebu do tří i více dnů vedení bojové činnosti.

Při průměrné denní spotřebě munice podle druhů 0,2 až 0,4 palebného průměru a PHM 0,2 až 0,3 náplně (LPH — 1 náplň) může činit objem denního přísunu v rámci svazku do 900 až 1200 tun.

Z rozvahy zdrojů a spotřeby vyplývá zároveň pravděpodobný systém doplňování materiálu.

Vojska vyvedená do obrany na státní hranici po zaujetí obrany využívají zásoby zanechané v mírových posádkách a z vyčleněných zdrojů **na teritoriu zpravidla odběrem** vlastními dopravními prostředky.

Po zahájení bojové činnosti si budou především munici, pohonné hmoty a proviant odebírat svazky a útvary až po vyčerpání zdrojů na teritoriu a postupně přejdou na polní zásobovací systém. Polní zásobovací systém ve vojenském týlu bude možné rozvinout do 24 až 48 hodin.

Zásoby vzhledem k jednodenním zásobám na stupni praporu a pluku a k zabezpečení plynulosti přísunu je třeba doplňovat denně, zejména v noční době.

Samostatně bude nutné zplánovat přisunutí munice do palebných postavení dělostřelectva u státní hranice a ženijního materiálu na budování obrany. K tomu se použijí všechny druhy dopravních prostředků i za cenu dočasného složení částí jiných druhů materiálu na zem v prostoru rozmístění týlu.

Přisunutí munice do palebných postavení dělostřelectva může být zahájeno ihned po zaujetí příkrytí státní hranice vojsky pohraniční stráže. Týlová muniční vozidla se ještě v posádce přičlení k proudům baterií dělostřelectva, zaujmou s nimi palebná postavení, složí vezenou municí na zem a vrátí se do muničních skladů pro další koloběh. Obdobně bude vyvážen do pole ženijní materiál.

Z organizačního hlediska bude nejsložitější pro týlové funkcionáře zplánování a uskutečnění odběru zásob zanechaných v mírových posádkách. Dále bude nutné mít přesný přehled o výši zanechaných zásob, o počtu nakládacích míst, jejich hodinové nakládací kapacitě, zajištěny pracovní síly pro rychlé naložení a na tomto základě zpracovat harmonogram odběru. V celém rozsahu se s ním seznámí výdejce materiálu v mírových posádkách a ve výpisech útvarů, které odebírají materiál.

Zdravotnické zabezpečení se organizuje a uskutečňuje s cílem zachování bojeschopnosti a upevnění zdraví vojáků, včasného poskytnutí zdravotnické pomoci raněným a nemocným, jejich léčení a rychlého navrácení k útvarům a jednotkám. Organizuje se systém etapového léčení raněných a nemocných a jejich odsunu podle určení.

Pro činnost zdravotnické služby v počátečním období války bude charakteristické, že může být donucena celkovou situací pracovat na snížených počtech a bude využívat teritoriální zdravotnická zařízení rozvinutá v příhraničním pásmu. Tento stav především ovlivní, že zdravotnická pomoc bude zúžena. První lékařská pomoc u útvarů bude poskytována jen v rozsahu záchran života a zabezpečení schopnosti k odsunu na dočasná léčebně odsunová střediska (DLOS) nebo jiné teritoriální zdravotnické etapy.

U pluků bude pracovat pojízdná převazovna, u praporů praporeční obvaziště umístěné v obrněném transportéru nebo osobním terénním vozidle. Jako dočasná shromaždiště a překladiště raněných bude možné využívat i objekty a zařízení vojsk pohraniční stráže.

Polní etapy odborné lékařské pomoci (divizní obvaziště, zdravotnický oddíl) zůstanou nerozvinuté a rozmístí se poblíž teritoriálních zdravotnických etap. Jejich odborníci a odsunové zdravotnické prostředky budou vypomáhat u DLOS a budou posilovat plukovní obvaziště.

Na základě předpokladu zdravotnických ztrát plánuje zdravotnická služba zasazení a použití svých sil a prostředků.

Ke zdravotnickým odsunům budeme využívat všechny odsunové prostředky, včetně vracejících se zásobovacích a ostatních nákladních vozidel. K dosažení okamžitého zahájení odsunu předsunují se zdravotnická vozidla k jednotkám a nižším zdravotnickým etapám již v mírové posádce nebo během přesunu do obrany.

Hygienická a protiepidemická opatření, zejména kontrola stravování a zásobování pitnou vodou, se uskutečňují v celém pásmu obrany. Zjištěná ohniska infekčních onemocnění u vojsk i civilního obyvatelstva se ihned likvidují.

Velení týlu je součástí velení vojskům a spočívá v neustálém a cílevědomém řízení veškeré činnosti služeb, týlových útvarů a jednotek. Jeho cílem je dosažení včasného a úplného zabezpečení vojsk za jakýchkoli podmínek. Velení týlu je velmi náročné v období do zaujetí obrany. V dalším je kladně ovlivňováno relativně stálejší situací a rozmístěním týlu.

Předně musí zabezpečovat vyvedení týlových jednotek a útvarů, vyvezení pohyblivých zásob materiálu ve stanovených časových lhůtách, zabezpečit doplnění útvarů a jednotek osobami ze zálohy a technikou z národního hospodářství, plné rozvinutí spojovacích prostředků týlu, zavedení plní dokumentace i evidence materiálu a zajištění plynulého toku informací.

Jestliže počáteční období války je charakterizováno rychlostí, rozhodností, manévrovostí, náhlými změnami situací, pak prostředky a metody velení týlu musí tyto podmínky splňovat a ve všech situacích plně zabezpečovat činnost vojsk.

K tomu slouží zpracované metodiky práce, vyčlenění týlových funkcionářů na rozhodující pracoviště. Hlavní úlohu bude mít úplná informovanost o týlovém zabezpečení.

Pružné velení týlu zabezpečuje styčná skupina, která je vyčleněna z týlového na velitelské stanoviště. Její složení může být podle konkrétních podmínek různé. Na velitelském stanovišti získává přehled o situaci u vojsk a podřízených týlů, řeší dílčí úkoly týlového zabezpečení, informuje velitele a náčelníka štábu o stavu týlu, uskutečňuje součinnost s náčelníky druhů vojsk a služeb. K řešení a sledování plněných úkolů využívá opisy hlavních dokumentů zpracovaných k týlovému zabezpečení obrany.

Trvalé stanoviště NT-ZV svazku (ZT útvaru) je na týlovém velitelském stanovišti, odkud velí týlu a podle potřeby krátkodobě vyjíždí na velitelské stanoviště nebo k podřízeným.

Mimořádný význam pro velení týlu má neselehávající spojení mezi místy velení, s podřízenými i nadřízeným týlem. V počátečním období války je v prvním pořadí využíváno telefonické spojení, osobní styk a kurýři při přísném dodržování zásad utajeného velení. Po souhlasu náčelníka spojení i radioreléové spojení. Při ztrátě spojení je třeba použít všech sil a prostředků k jeho obnově.

Základem pro velení týlu je týlový rozkaz, který podepisuje velitel, náčelník štábu a zástupce velitele pro týl, což jej staví na úroveň bojového rozkazu a zabezpečuje sladění uložených v něm úkolů s celkovou bojovou činností. Vydává se k době zaujetí obrany. V dalším, zpravidla denně, je vydáváno týlové nařízení, které upřesňuje činnost týlů na příští den s důrazem na normy spotřeby materiálu, systém zásobování a zdravotnických odsunů. Týlové nařízení podepisuje pouze zástupce velitele pro týl a je závazné pro všechny velitele, náčelníky i materiální funkcionáře.

Týlové zabezpečení obrany v počátečním období války má řadu zvláštností, které si musí všichni velitelé a zejména týloví funkcionáři uvědomit, řešit a využít jich k dosažení plného zabezpečení vojsk pro boj.

Ke zvýšení efektivity součinnosti vojsk v operacích

Redakčně upravený a zkrácený článek generálmajora A. P. Saprykina, kandidáta vojenských věd, docenta, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 9/1986.

Dosažení úspěchu v soudobých operacích závisí na mnoha faktorech, mezi nimiž nabývá na zvláštním významu součinnost vojsk. Její obsah se neustále rozvíjí. V operacích Velké vlastenecké války byl předurčen hlavně bojovým složením svazů, důležitostí a způsoby plnění bojových úkolů. Např. v sestavě frontů v závislosti na plnění úkolu a důležitosti směru současně působily od 2 až 3 vševojsových armád, několik svazků (útvárů) druhů vojsk, speciálních vojsk a letectva od 8 až 9 vševojsových, 1 až 3 tankových, 1 až 2 leteckých armád, dále celá řada tankových, mechanizovaných a jezdeckých sborů, desítky svazků (útvárů) různých druhů vojsk a speciálních vojsk. Jejich počty dosahovaly od 100 až 200 do 700 až 800 i více tisíc lidí, od několika stovek do 2 až 3 tisíc tanků a SHD, od 1 až 2 do 10 až 14 tisíc děl a mlometů hlavních ráží, od 150 až 200 do 2 až 3 tisíc letounů. Úspěch frontů takového složení v obranných a útočných operacích zcela závisel na tom, nakolik se velitelům podařilo na základě jednoho plánu organizovat a uskutečňovat sladěné použití svazů (svazků) druhů ozbrojených sil, každého druhu vojsk, maximálně využívat jejich bojových možností.

V poválečném období v důsledku rozvoje vědeckotechnického pokroku vznikly a neustále se zdokonalují principiálně nové druhy zbraní — jaderné a raketové různé určení. Došlo k širokému rozvoji vzdušných výsadkových svazků a útvárů. V armádách USA a dalších států NATO bylo zahájeno vytváření vysoce přesných zbraní. Současně pokračuje proces pancéřování a mechanizace pozemních vojsk, zvyšuje se jejich úderná a palebná síla, aerizace a manévrovost, zdokonalují se dělostřelecké systémy, taktické a vojenské letectvo atd. To všechno mělo za následek zvýšení bojové síly vojsk, zvětšilo počet prvků operační sestavy svazů a přináší zásadní změny do vojenského umění.

Dnes vznikly možnosti vedení mohutných palebných úderů na nepřitele do velké hloubky se současným rozvinutím aktivní činnosti útočného charakteru různorodým složením vojsk současně v různých sférách — na zemi, ve vzduchu, čelně, na bocích a v týlu nepřátelských uskupení s použitím vysoce pohyblivých pozemních vojsk a vzdušného sledu k jejich obchvatu ze vzduchu. Zvláště důležitou úlohu v boji s radioelektronickými systémy vedení vojskům a zbraním má radioelektronický boj. Charakteristickými rysy operací se staly velký prostorový rozmach, vysoká dyna-

mičnost a intenzita sražení na zemi a ve vzduchu, nasycení operačních uskupení, soudobými vysoce efektivními prostředky ničení, široké používání manévru k přenesení úsilí na výhodné směry, včetně obchvatu nepřítele ze vzduchu. Všechno to mělo za následek značné ztížení organizace součinnosti, zvětšení různorodosti forem a metod jejího uskutečňování.

Hlavní formou současné bojové činnosti je vševojsková operace s použitím svazků všech nebo většiny druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk. Svým obsahem např. frontová útočná operace bude velmi složitá a může zahrnovat:

— první a další útočné (na vedlejších směrech i obranné) operace armád prvního sledu,

— útočné operace armád druhého sledu,

— vzdušné výsadkové operace,

— bojovou činnost raketového vojska a dělostřelectva, letectva a vojska PVO frontu, svazků a útvarů speciálních vojsk frontové podřízenosti a frontových záloh.

Nejdůležitějšími prvky jejího obsahu budou hromadné jaderné nebo vysoce účinné údery konvenčními prostředky ničení, boj se zbraněmi hromadného ničení, průzkumnými palebnými systémy nepřítele k získání palebné převahy, k vybojování nadvlády ve vzduchu, ochrana proti jaderným a vysoce přesným zbraním.

Vševojsková operace dnes zahrnuje komplex vzájemně co do cíle, úkolů, místa a času spojených operací, sražení, bojů, úderů a manévru různorodých vojsk, vedených podle jednoho zámyslu a plánu silami frontu v součinnosti se svazky různých druhů ozbrojených sil ke zničení protistojícího nepřítele na jednom strategickém nebo několika operačních směrech. Přitom je velmi důležité, aby vševojskoví velitelé a štáby dobře znali bojové možnosti a způsoby použití všech druhů vojsk, sil a prostředků v operaci, velitelé a štáby svazků druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk hluboce chápali podstatu soudobých vševojskových operací, mohli v praxi přesně sladit činnost podřízených útvarů v zájmu toho uskupení nebo druhu zbraní, které v dané době hrají rozhodující úlohu při plnění celkového úkolu. Přitom ve spojitosti s narůstáním úlohy vzdušného sledu je zapotřebí hluboce znát principy jeho sladěného použití společně s vojsky, která útočí čelně. **Jednota názorů různých kategorií velitelů a jejich orgánů velení na nové způsoby vedení bojové činnosti je objektivní nezbytností, nejdůležitějším předpokladem vysoké efektivnosti součinnosti všech sil a prostředků.**

Součinnost jako základní princip vojenského umění se dnes stává nejen ústředním prvkem rozhodnutí, ale i nejhlavnější a zásadní otázkou přípravy celé operace. Při řešení této otázky je nezbytné přesně rozdělit úkoly mezi součinnostní vojska, sladit způsoby a doby jejich plnění podle objektů a čar i při společném ničení jednotlivých uskupení nepřítele, stanovit, v zájmu kterého svazu, svazku je organizována součinnost a kdo má zodpovědnost za splnění kteréhokoli úkolu, zásady velení různorodým silám a prostředkům v období společné činnosti. Na tom, jak pečlivě a všestranně to bude všechno promyšleno, zplánováno a rozpracováno při přípravě a s jakou efektivností realizováno v průběhu operace, závisí její úspěch.

Přitom je nezbytné brát v úvahu rychlý průběh operací a v nich rostoucí význam faktoru času. Příprava k útoku v minulosti probíhala v několika týdnech, často i měsících. V soudobých podmínkách je možné na to určovat značně menší dobu a bezprostředně na organizaci součinnosti, bez ohledu na rostoucí objem úkolů, často bude vyčleněna velmi omezená doba. **Proto nejdůležitějším problémem, který stojí před vojenskými kádry, je hledání způsobů kvalitativní organizace součinnosti ve velení v krátkých lhůtách.** Řešit ji a značně zvýšit její efektivnost v operaci je možné uskutečněním řady opatření, mezi kterými má prvořadý význam rozdělení celého kom-

plexu otázek součinnosti podle stupňů velení i v jejich rámci. Jde o přesné rozdělení funkcí jak mezi stupně velení (svazy, svazky, útvary), tak i v jejich rámci — mezi funkcionáři na základě jednoho zámyslu operace a stanoveného způsobu jeho uvedení do života. Je nutné z množství otázek součinnosti vyčlenit nejobecnější a hlavní pro daný stupeň velení. Na každé úrovni je nutné sladit především úsilí přímo podřízených vojsk, sil a prostředků při plnění nejdůležitějších úkolů při zahájení operace na rozhodujících směrech, zabezpečovat přesnou koordinaci úderů jadernými a konvenčními prostředky, rovněž činnosti svazů, svazků a útvarů druhů ozbrojených sil a druhů vojsk mezi sebou a se sousedy ke zmaření překvapivého napadení nepřítelů a zničení jeho nejnebezpečnějších uskupení. Plnění těchto úkolů na druhých směrech je možné nařídít zástupcům nebo podřízeným velitelům. Takový přístup k řešení otázek ke sladění úsilí vojsk vyžaduje na jedné straně rozumnou centralizaci této práce a na druhé straně ponechání široké iniciativy a tvůrčí činnosti na všech úrovních velení.

Součinnost vojsk při přípravě útočných operací v letech Velké vlastenecké války byla organizována podle operačních úkolů (bližšího, dalšího), čas a doby, nejpodrobněji do hloubky bližšího úkolu, zejména na první den. Přitom hlavními dílčími úkoly, na jejichž základě bylo nejpodrobněji sladováno úsilí činnosti vojsk, byly:

- dělostřelecká a letecká příprava,
- průlom obrany nepřítelů,
- zasazení rychlých skupin, druhých sledů a záloh do sražení,
- odražení protiúderů a zničení záloh nepřítelů,
- násilný přechod širokých vodních překážek atd.

Podstata a obsah operačních úkolů v soudobých operacích budou složitější a množství a možnosti vojsk, která se zúčastní jejich plnění, se značně zvyšují. Ovšem obecné zásady organizace součinnosti se uchovávají, ale do metod jejího uskutečnění je zapotřebí vnést řadu podstatných změn.

Soudobá operace s využitím výpočetní techniky je programována (modelována) a čím více je k dispozici údajů o situaci, tím podrobněji je zpracovávána. Na základě toho jsou důkladněji připravovány plán operace a zásady součinnosti vojsk v ní. Nakonec v podmínkách jejího dynamického rozvíjení je velmi obtížné předem všemožno předvídat a zplánovat i s využitím výpočetní techniky. Rychlý přechod vojsk od jedné činnosti ke druhé vyžaduje častěji než v minulosti sladovat jejich úsilí při plnění jednotlivých úkolů. **Proto práce v rámci organizace součinnosti při přípravě operace musí být dnes chápána jako základ, výchozí bod, jako opora k rychlému reagování na změny situace v průběhu vedení bojové činnosti.**

Vzhledem k vysoké dynamičnosti soudobé operace, pravděpodobnosti častých a zásadních změn v situaci musí být součinnost při přípravě operace nejpodrobněji organizována na první hodiny a dny i v celku ke sladěnému uskutečnění řady důležitých, průřadových operačních úkolů. Např. na rozdíl od minulé války vedení palebných úderů dalekonosnými prostředky bude uskutečňováno do hloubky jak bližšího, tak i dalšího úkolu, tj. do celé hloubky operační sestavy nepřítelů. Všechny otázky sladění úsilí vojsk v daném případě musí být řešeny podrobně a přesně. Druhý dílčí úkoly do hloubky bližšího úkolu je účelné zpracovávat více spojenými opatřeními a přihlížet k tomu, že na základě konkrétně vzniklé situace budou upřesňována před zahájením a v průběhu další činnosti vojsk. K včasnému splnění dalšího úkolu je nezbytné svazům a svazkům stanovit orientační zásady jeho splnění a termíny dosažení konečných čar.

Základem praktické práce při organizaci součinnosti je plán operace. Jak ukazují zkušenosti z Velké vlastenecké války, rozpracování speciálních náročných plánů sou-

činnosti s podrobnými zásadami činnosti vojsk podle všech nejdůležitějších dílčích úkolů v operačním měřítku, nebylo vždy vyzváno reálnými požadavky velení. To mělo svůj význam při delších lhůtách na přípravu operace. Při omezené době, jako doplněk k plánu operace, byla zpracovávána nařízení velitele, a ke splnění jednotlivých úkolů připravovány nezbytné propočty, tabulky a signály součinnosti. O všem plánu prací k její organizaci byl ve všech případech rozpracováván.

Praktická práce velitelů a štábů při organizaci součinnosti, v závislosti na délce času, je uskutečňována různými metodami v souladu s konkrétními podmínkami situace. Přitom je účelné využívat zkušeností z Velké vlastenecké války. V mnoha operacích součinnost mezi armádami (svazky), druhy vojsk byla zpočátku organizována při stanovení bojových úkolů vojskům na mapě a v terénu. V dalším byla rozpracovávána na všech stupních na speciálních cvičeních (hrách) a zaměstnáních. Na taktických stupních rozpracování končilo cvičeními v terénu, často i s bojovou střelbou. V případě dostatečné doby na přípravu operace byla organizována postupně: na začátku u frontu, potom u armád a nakonec již u svazků a útvarů.

Na základě analýzy zkušeností velitelů a štábů při organizaci součinnosti v operacích minulé války je možné udělat závěr o nezbytnosti konání této práce s přihlédnutím k situaci a časovým možnostem, a to různými metodami. Je ovšem nutné připustit, že největší efektivnost sladění úsilí uskupení sil a prostředků je dosaženo, je-li organizováno současně za přítomnosti velitelského sboru všech podřízených a součinnostních svazů, svazků a útvarů. Kromě pokynů velitele si mohou podřízení lépe ujasnit úkoly součinnostních vojsk a vyměňovat si názory o nejlepší způsobu činnosti v rámci plnění odpovídajících úkolů frontů nebo armád.

Je-li operační úkol plněn společně několika svazy, které jsou ve složení určitého úderného uskupení, a součinnostními útvary druhů vojsk a speciálních vojsk, pak jejich úsilí může být sladěno jen za přítomnosti velitelského sboru těchto sil a prostředků. Se svazy a svazky, které působí na samostatných směrech, může být součinnost organizována odděleně. Někdy k prověření ujasnění zásad splnění zvláštního operačního úkolu u podřízených může být uskutečněna doplňková práce k organizaci součinnosti zvláště s každým svazem. Taková metoda se může stát hlavní v průběhu operace, kdy charakter plněných úkolů a samostatná činnost vojsk na směrech nevyžadují současně sladění úsilí s jinými svazy.

V soudobých podmínkách, tak jako i v minulosti, může být používáno různých metod organizace součinnosti, včetně **velitelsko-štábních cvičení a válečných her** s velitelským sborem. Mohou být konány na začátku přípravy po ukončení plánování na základních stupních velení. Jejich hlavním cílem bude podrobnější sladění činnosti všech sil a prostředků podle různých variant situace v průběhu splnění operačních úkolů. V tom případě se organizuje součinnost hlavně na mapě, avšak jednotlivá období mohou být rozpracována na plastickém stole nebo přímo v terénu. Je velmi důležité, aby velitelé a štáby mohli přesně propočítat možnosti vlastních vojsk, určit způsoby jejich činnosti při plnění odpovídajících operačních úkolů a kromě toho prověřit efektivnost každého z nich s využitím výpočetní techniky.

Práce při organizaci součinnosti na plastickém stole umožňuje názorně a podrobně sladit použití vojsk, sil a prostředků, zvláště na období plnění prvního nebo dalšího operačního úkolu.

Součinnost v terénu na operačním stupni je zpravidla organizována v těch případech, dovoluje-li to čas. Zpravidla ji bude velitel řídit na směru hlavního úderu z jednoho nebo několika stanovišť do hloubky viditelnosti. V závislosti na podmínkách situace může být práce v terénu konána v různé posoupnosti. Nejdříve může udělat rekognoskaci a organizovat součinnost v celku, v měřítku celého svazu, s přizváním

podřízených na určené stanoviště, potom podrobněji podle směrů s postupným výjezdem ke každému svazu nebo svazku.

Může být používáno i takové metody, kdy velitel organizuje součinnost na hlavním a jeho zástupci na dalších směrech. Přitom zvláštní pozornost je nutné věnovat utajení přesunu a práce velitelského sboru v terénu.

V podmínkách **omezených lhůt** přípravy operace je účelné organizovat součinnost v rámci svazů v plném rozsahu na mapách a na nejdůležitějších směrech i v terénu. V některých případech mohou být nejdůležitější otázky součinnosti ve svazech doručovány podřízeným při vydávání úkolů nebo při výjezdu funkcionářů k vojskům, štábům a předávání nařízení velitele.

Při přípravě plánovaného operačního úkolu v jakýchkoli podmínkách je nutné organizovat ji podrobně bez šetření sil a času k zabezpečení všestranně sladěného použití všech sil a prostředků. Jedině za takového přístupu k tomuto problému je možné dosáhnout sladěné a efektivní činnosti všech vojsk, která se zúčastní operace.

Součinnost vojsk organizuje osobně velitel za účasti hlavních funkcionářů polního velení, velitelů podřízených a součinnostních svazů způsobem **osobních nařízení o zásadách součinnosti, postupného rozboru činnosti vojsk, sil a prostředků, rozehry hlavních operačních (taktických) období atd.**

Pro efektivnost organizace součinnosti je nezbytné, aby všichni účastníci hluboce pochopili zámysl operace, ujasnili si své úkoly a přijali rozhodnutí v souladu s nimi, aby šéf všestranně zabezpečil její konání v určené době.

Posloupnost závisí na zvolené metodě. Např. při **organizaci součinnosti na mapách nebo na plastickém stole může velitel** nejprve stanovit podřízeným cíl a plán nastávající práce, vyhlásit zámysl operace a ukázat hlavní a mezilehlé operační úkoly. Přitom zpravidla objasňuje jednu z možných variant situace, která může vzniknout na začátku plnění prvního mezilehlého úkolu s použitím buď všech druhů bojových prostředků, nebo jen konvenčních zbraní, ukazuje síly a prostředky svazů a druhů vojsk, které se zúčastní jeho dosažení, způsob jejich sladěné činnosti podle úkolů, čar, směrů, objektů a času.

K hlubokému ujasnění otázek součinnosti velitelským sborem je účelné vyslechnout krátké návrhy podřízených velitelů a náčelníků o způsobech činnosti a zásadách použití odpovídajících svazů, svazků a útvarů v průběhu společného plnění určitého operačního úkolu. Přitom se v první řadě vyslýchají velitelé, v jejichž zájmu se součinnost organizuje, nejčastěji vševojskových svazů a svazků. Velitelé a náčelníci druhů vojsk a speciálních vojsk přednášejí návrhy o činnosti podřízených sil a prostředků při plnění daného úkolu s přihlédnutím k možnému působení nepřítele. Tyto návrhy nemusí být výkladem přijatých a schválených rozhodnutí. V nich je nezbytné přesně ukázat způsob a posloupnost společné činnosti různých uskupení vojsk a sil co do cíle, času a místa.

Procesu přednášení návrhů velitel upřesňuje jednotlivé otázky a upravuje plánované zásady součinnosti. Po ukončení sladění úsilí vojsk podle dané varianty situace může buď schválit probíraný způsob činnosti vojsk, sil a prostředků, nebo upřesnit nařízení o koordinaci jejich úsilí v průběhu plnění operačního úkolu.

Aby byly kvalitně splněny práce při organizaci součinnosti, musí se velitel osobně pečlivě na ni připravit, promyslet způsoby nejúčinnějšího použití vojsk a sil při náhlých změnách situace, kromě toho i způsob změny úsilí svazků a útvarů ke splnění překvapivě vzniklých úkolů a jejich zdvojení různými uskupeními sil a prostředků. Takovým způsobem je organizována práce i k dalším mezilehlým úkolům, ovšem s menší podrobností.

Sladění úsilí vojsk způsobem rozehry hlavních období bojové činnosti je charakterističtější pro velitelsko-štabní cvičení, válečné hry, štabní nácviky, konaných k prověření otázek součinnosti. Přitom na první a další dílčí operační úkoly mohou být rozpracovány speciální náměty s rozhodnutím velitele a vydáním úkolů vojskům. Po přijetí rozhodnutí velitelem se uskutečňuje sladění způsobů jejich plnění. Nezbytnost v takové variantě probírání součinnosti vzniká nejčastěji při průlomu obrany, použití vzdušných výsadků, násilném přechodu širokých vodních překážek, zasazení druhého sledu do sražení a v jiných podmínkách situace. Rozehra činnosti vojsk v těchto případech je vedena nejen po hodinách, ale i v minutách.

Za výchozí se zpravidla používá času „C“. Z jeho významu se stanoví mezilehlé lhůty, s jejichž využitím se prověřuje znalost podřízených způsobu plnění úkolů na daném časovém úseku a sladují se způsoby činnosti součinnostních svazků a útvarů.

Např. v operacích Velké vlastenecké války při průlomu obrany nepřítel z bezprostředního dotyku s ním byl stanoven čas „C“ k době vyjití útočících vojsk na přední okraj nepřátelské obrany a na základě toho probíhala rozehra bojové činnosti. Přitom velitel stanovil jen čas (např. „C“ — 30 min) a vyžadoval od podřízených krátké objasnění činnosti vojsk v tomto období.

V soudobých podmínkách obsah takového období, spojeného s průlomem obrany, bude jiný a vzhledem k tomu i způsob jeho rozehry musí být připraven na základě možné situace podle času a čar. Nezávisle na podmínkách, metodách a zásadách práce při organizaci součinnosti je důležité, aby podřízení si důkladně osvojili obsah bojových úkolů, způsoby a lhůty jejich splnění.

Z toho všeho je zřejmá úloha přesné organizace součinnosti vojsk při dosažení úspěchu operace. Bojové zkušenosti svědčí o tom, že i sebemenší nedostatky sladění činnosti vojsk oslabují jejich úsilí a často mají za následek zmaření bojů a operací.

Nejdůležitější podmínkou dosažení úspěchu **v průběhu operace** je cílevědomá činnost velitelů, náčelníků a štábů k udržování pevné součinnosti vojsk a jejímu rychlému obnovení v případě narušení. Proto může být zapotřebí, v souladu se vzniklou situací a rozhodnutími k rozvíjení operace, aby:

- v krátké době zabezpečovali organizované a včasné přenesení úsilí hlavních sil svazů na nové směry,
- sladili úderý pozemních, vzdušných výsadkových a leteckých uskupení na nové objekty a na nově vzniklých směrech,
- koordinovali zásady vzájemné činnosti a využívání výsledků ničení nepřítel k dosažení jeho rozhodného zničení.

Sladění splnění operačních úkolů v podmínkách vysoce manévrové činnosti předpokládá především využívání útočícími vojsky nejefektivnějších prostředků ničení, které zabezpečují spolehlivé zničení životně důležitých objektů nepřátelských uskupení.

Při dosahování přesné a nepřetržité součinnosti velitelé a štáby systematicky analyzují a prognózují situaci, stanoví způsoby a posloupnost činnosti vojsk, sil a prostředků podle cíle, času a místa v průběhu přímých rozhovorů s veliteli a štáby podřízených, přidělených a podpůrných vojsk, sladují jejich úsilí a organizují vzájemnou pomoc, upřeshňují zásady vzájemného spojení, varování, ukazování cílů a na vedení.

K zabezpečení nepřetržité součinnosti je významná úloha stále a přesné informovanosti podřízených, součinnostních vojsk a sousedů o situaci, včasného doručování upřesněných úkolů a způsobů společné činnosti při jejich splnění.

Při náhlé změně situace a nutnosti splnění nových, překvapivě vzniklých úkolů vyžaduje nově organizovat součinnost na odpovídajícím směru, často způsobem výjezdu velitele a představitelů štábu k podřízeným štábům a vojskům.

z kapitalistických armád

Podplukovník Ing. František Lipták

Charakter činnosti nepřítele při nenadálém napadení v současných podmínkách

Současný agresivní, konfrontační kurs USA a jejich spojenců uplatňovaný ve všech oblastech vztahů se socialistickými státy i v politice vůči rozvojovým zemím s protimperialistickou orientací vychází z americké vojenskostrategické koncepce „přímé konfrontace“. Vychází z vykonstruovaného předpokladu, že za sřícím revolučním a pokrokovým procesem kdekoli ve světě stojí Sovětský svaz. Koncepce „přímé konfrontace“ je nejkoncentrovanějším vyjádřením současné americké státní strategie, která kromě ekonomického a diplomatického nátlaku považuje hrozbu silou nebo případné přímé použití ozbrojených sil za nejdůležitější a podle situace i za jediný prostředek k dosažení politických cílů Spojených států.

I když vojenskou doktrínou Severoatlantického paktu oficiálně zůstává vojenskostrategická koncepce „pružné reakce“. Spojené státy si různými formami nátlaku na své západoevropské spojence, Spojené státy si různými formami ustanovení koncepce „přímé konfrontace“ do doktríny NATO.

Vojenskostrategická koncepce „pružné reakce“ je založena na „odstrašování“,

zabezpečovaného tzv. odstrašovací triádou NATO tvořenou konvenčními silami paktu, jeho jadernými silami na evropském válčišti a strategickými útočnými silami USA. Triáda má umožňovat „pružně čelit jakýmkoli formám útoku ze strany Varšavské smlouvy“.

Toto „obranářské“ pojetí zastírá pravý cíl Severoatlantického paktu — získat převahu nad socialistickými státy v konvenčních silách, v jaderných silách na válčišti i v oblasti strategických prostředků jaderného napadení a tím si vytvořit předpoklady pro uplatňování politiky z pozice síly.

Nejdůležitějším principem koncepce „pružné reakce“ je strategicko-operační princip „přední obrany“, který jasně ukazuje na útočnou úlohu NATO. Jeho smyslem je od samého počátku přenést těžiště bojové činnosti na teritorium zemí Varšavské smlouvy a nedopustit v případě války výraznější ztrátu území členských států Severoatlantického paktu. Blokování důležitých mořských průlivů co nejbližší základěn vojenského námořnictva SSSR má znemožnit jeho rozvinutí a zajistit plynulost námořní přepravy vojsk a materiálu z USA do Evropy a důleži-

tých surovin pro válečnou výrobu ze všech oblastí světa jak do Evropy, tak na severoamerický kontinent.

Požadavků strategicko-operačního principu „přední obrany“ odpovídá mírová dislokace nejlépe připravených a vyzbrojených svazků a útvarů pozemního vojska pěti členských států NATO na území NSR v těsné blízkosti západoněmeckých hranic s NDR a ČSSR. Umožňuje velení paktu rychle rozvinout hlavní síly prvního strategického sledu na čarách předem určených co nejbližší k hranicím států Varšavské smlouvy a zároveň zabezpečuje, aby do jakéhokoli konfliktu na středoevropském válčišti byly automaticky vtaženy rozhodující členské země NATO.

Koaliční vojenskostrategická koncepce „pružné reakce“ rozoznává tři základní druhy válek — studenou, omezenou, a všeobecnou jadernou válku. S přímým zasazením ozbrojených sil počítá velení NATO v omezené a ve všeobecné jaderné válce. Oba druhy válek mohou být zahájeny nenadálým napadením nebo po období příprav.

Omezená válka je podle názoru velení NATO ozbrojené střetnutí charakterizované oboustranným záměrným omezením použitých sil a prostředků, případně prostorového a časového rozsahu bojové činnosti. Stupeň omezení vyplývá z politických cílů války. Omezená válka může být rozpoutána i s použitím jaderných zbraní (omezená jaderná válka), její rychlá eskalace je však záhy vyústila ve všeobecnou jadernou válku. Pravděpodobnou a v současné době nejčastěji procvičovanou variantou omezené války proti státům Varšavské smlouvy na evropském válčišti je rozpoutání války po krátkém období příprav, s použitím jen konvenčních zbraní, tj. omezená konvenční válka. V případě, že by se cíle omezené války nedařilo plnit konvenčními zbraněmi, velení NATO předpokládá přechod na omezené používání jaderných zbraní, tj. přechod na omezenou jadernou válku.

Nejvýhodnějším způsobem zahájení omezené války je podle názorů velení NATO nenadálé napadení států Varšavské smlouvy. Ozbrojené síly Severoatlantického paktu rozmístěné již v míru na středoevropském válčišti nejsou údajně schopné v současné době tento způsob realizovat.

Všeobecná jaderná válka je podle názorů velení NATO ozbrojený konflikt mezi koalicemi států v celosvětovém měřítku. Používají se v něm všechny prostředky hromadného ničení bez omezení. Všeobecná jaderná válka může být zahájena

nenadálým napadením, po období příprav nebo eskalací omezené jaderné války.

Podle názorů velení NATO by nejučinějším způsobem zahájení všeobecné jaderné války proti státům Varšavské smlouvy na evropském válčišti bylo nenadálé napadení, kterým by se dosáhlo maximálního překvapení jako rozhodujícího faktoru pro získání strategické iniciativy. Nenadálé napadení je podmíněné především úplným utajením příprav, což je při současných možnostech průzkumu, zvláště kosmického, velmi málo pravděpodobné. Při zahájení všeobecné jaderné války po období příprav se s dosažením překvapení ve strategickém rámci nepočítá. Klavnými opatřeními má být dosaženo překvapení alespoň v operačním rámci.

Nenadálé napadení států Varšavské smlouvy vojsky NATO je neoddelitelně spojeno s dosažením a využitím momentu překvapení, který lze zabezpečit jen tehdy, podaří-li se převést ozbrojené síly NATO, rozmístěné přímo proti státům Varšavské smlouvy, z mírového na válečný stav v čase kratším než 48 hodin. Mimořádná krátkost této časové lhůty má současně odpovídat dvěma základním požadavkům:

— u vlastních vojsk musí být uskutečněna nejdůležitější, zcela nezbytná opatření;

— protivník nesmí mít, i v případě, že tato opatření zjistí, dostatek času k účinným protiopatřením.

Převedení ozbrojených sil NATO z mírového na válečný stav v čase kratším než 48 hodin bude z hlediska obsahu i rozsahu znamenat, že do plné bojové pohotovosti budou uvedeny jen ty části ozbrojených sil, které jsou nezbytně nutné k vedení prvních úderů a operací. Pro ostatní síly a prostředky, které nebudou do zahájení ozbrojeného konfliktu převedeny na válečný stav, musí být zabezpečeny takové podmínky, aby mohly být včas použity pro pokračování v bojové činnosti nebo zajištění dosažených výsledků.

Vyloučíme-li z dalšího rozboru možnost vzniku války v důsledku selhání technického nebo i lidského činitele, bude správné vycházet z předpokladu, že žádný ozbrojený konflikt mezi státy NATO a Varšavské smlouvy, včetně varianty zahájené ze strany NATO nenadálým napadením, nevznikne zřetelně jasně. Vždy musí být určité, byť omezené přípravy, které vycházejí z konkrétně stanovených strategických cílů, jichž má být válkou dosaženo. Tomu bude co do rozsahu, časové posloupnosti, atd. odpovídat i veškerá

činnost i průzkumné příznaky týkající se především převádění ozbrojených sil z mírového na válečný stav.

V zásadě může jít při nenadálém napadení států Varšavské smlouvy ze strany NATO o dvě zcela odlišné varianty situací.

První varianta znamená překvapivé rozpoutání všeobecné jaderné války. Politické a na ně navazující vojenské a jiné cíle války budou mít totální charakter; tomu bude odpovídat fakticky celosvětový charakter konfliktu. Hlavní úsilí bude soustředěno na vedení překvapivého jaderného útoku. V rámci příprav budou do stavu plné bojové pohotovosti uvedeny zejména strategické útočné síly USA a dále ty části sil všeobecného určení NATO, které jsou nezbytně nutné k vedení prvních operací. Rozptýlení sil k jejich ochraně před odvety úderů protivníka bude provedeno až co nejdříve před zahájením války.

Nelze vyloučit, že v krajním případě mohou být iniciátorem této varianty pouze Spojené státy americké. Jejich spojenci v NATO mohou být, v zájmu utajení, informováni až v nejzazší možné době před zahájením války.

Druhá varianta nenadálého napadení států Varšavské smlouvy může mít podobu maximálně rychlé vojenské operace v tzv. „předpolí NATO“, tj. proti NDR nebo ČSSR, popř. proti oběma uvedeným státům, za použití jen konvenčních zbraní. Vytyčené politické i vojenské cíle budou mít omezený charakter. Podle představení NATO má být protivník touto intenzivní, omezenou konvenční válkou postaven před hotovou věc, kterou se rozumí kvalitativně nová politická i vojenská situace na středoevropském válečném území (např. obsazení území NDR nebo jeho části).

Hlavní úsilí příprav bude soustředěno na ty svazy a svazky pozemního vojska a vojenského letectva, které mají operaci uskutečnit. Protože však agrese je třeba plně zabezpečit, bude do příprav celkově zapojeno více sil a prostředků než v první variantě.

Společným znakem obou variant nenadálého napadení je to, že nebude plně využito možností strategického rozvinování ozbrojených sil NATO. Do Evropy a zvláště na středoevropské válečné nebudou organizován rozsáhlý letecký a námořní přísun sil z USA, Kanady a Velké Británie, na válečném území nebudou probíhat velké přesuny vojsk a chybět budou i mobilizační opatření. V obou variantách situací budou ze strany NATO uplatňována nejružnější opatření strategického

i operačního maskování a klamání. Charakteristické příznaky převádění ozbrojených sil z mírového na válečný stav budou velmi obtížně zjistitelné. Jejich spolehlivé ověření bude v podstatě možné jen některými druhy průzkumu. Vždy bude velmi málo času na uskutečnění protiopatření.

Základní odlišnost obou variant je dána tím, že při přípravě všeobecné jaderné války se bude těžiště všech opatření týkat prostředků jaderného napadení a zabezpečení obrany proti odvety úderům, naopak před rozpoutáním omezené konvenční války se hlavní pozornost soustředí především na vytvoření bojeschopného uskupení pozemního vojska na daném strategickém směru.

Zahájení války nenadálým napadením je v současných podmínkách pro NATO v každém případě velmi riskantní. Přestože NATO jako agresor může určit dobu a způsob zahájení války, je právě touto volbou značně omezen. K okamžiku války musí totiž nevyhnutelně dosáhnout takového stavu připravenosti, který bude odpovídat poměru sil, situaci a stanoveným cílům prvních úderů a operací. Vojenská odborníka paktu soudí, že při mimořádně krátkém období příprav nelze nejen dosáhnout žádné výhody v poměru sil, ale navíc i předstih dosažený v rozvinutí pohotovostních sil budou vojska Varšavské smlouvy schopna během několika dnů vyrovnat. Protože je to považováno za možné jak před zahájením války, tak i během jejích prvních dnů, musí se NATO rozhodnout buď pro jistý předstih, s patřičnou výhradou s mimořádně krátkým obdobím příprav nebo pro maximální posílení svých ozbrojených sil, které však lze uskutečnit jen za několik týdnů až měsíců.

Rozhodnou-li tedy řídicí orgány paktu o zahájení války proti státům Varšavské smlouvy nenadálým napadením, po období příprav do 48 hodin, bude to jen za situace, kdy výhody vyplývající z prvních úderů a operací budou jednoznačně převážovat nad rizikem zahájení války s poměrně menšími silami rozvinutými na evropských a námořních válečnících.

Za použití jaderných zbraní to ze strany NATO vyžaduje mít jasnou kvalitativní převahu v možnostech prvního hromadného jaderného úderu; při použití jen konvenčních zbraní musí být narušena celistvost obrany socialistických států a je třeba mít i dostatek sil k rozvinutí nebo alespoň zajištění dosaženého úspěchu.

Za nejnebezpečnější variantu, ke které se může NATO uchýlit, je proto třeba

považovat překvapivé rozpoutání všeobecné jaderné války. Velení NATO tento způsob vždy považovalo za rozhodující a neúčinnější, uváděje si však také, že k němu nemá vhodné prostředky a že možnosti obou stran jsou v tomto směru zhruba vyrovnané. Z tohoto hlediska je nutno také plně docenovat probíhající přestavbu dosavadních tzv. „taktických jaderných zbraní“ na kvalitativně nové „jaderné síly na válčišti“, jejichž základ budou tvořit operačně taktické řízené střely středního dosahu Pershing 2 a řízené střely s plochou dráhou letu BGM-109G. Tímto systémem má být v evropském prostoru vytvořen takový arzenál jaderných zbraní, který by zaručoval vedení „předstihujícího jaderného úderu“, tzn. především takového prvního hromadného jaderného úderu, který by neumožnil ozbrojeným silám Varšavské smlouvy vést odpovídající odvetné údery.

Vážným a mimořádně nebezpečným je úsilí Spojených států zaměřené na získání převahy ve strategických jaderných zbraních. Rozsáhlá modernizace strategických útočných sil USA a probíhající výzkumy a zkoušky k vytvoření účinné protiraketové obrany, tzv. „kosmického štítu“, mají Spojeným státům zabezpečit podmínky pro beztržné provedení hromadného úderu strategickými útočnými prostředky proti SSSR a dalším státům Varšavské smlouvy a zabezpečit „nezranitelnost“ a „zaručené přežití“ pro vlastní území. Program Reaganovy „Iniciativy ve strategické obraně“ je však z vědeckého, technického, finančního a časového hlediska velmi náročný i pro takovou velmoc, jakou jsou Spojené státy. Proto byl přehodnocen význam omezené války v Evropě.

S využitím údajné technologické převahy Západu se USA a velení NATO snaží vytvořit si podmínky pro úspěšné vedení omezené války. Omezená konvenční válka přestává být chápána jen jako krátká „předehra“ před zasazením jaderných zbraní, ale je považována za důležitou formu omezené války, umožňující splnit koaliční vojenskopolitické cíle i bez použití prostředků jaderného napadení.

Nezbytné podmínky k vedení úspěšné omezené konvenční války v Evropě mají být postupně vytvořeny v rámci tzv. Rogersova plánu, který je souhrnem nových zásad vedení konvenční války v Evropě a z nich vyplývajících požadavků na strukturální přestavbu a modernizaci konvenčních ozbrojených sil NATO postupně již v průběhu osmdesátých a začátkem devadesátých let.

Rogersův plán hodlá využít „technologického předstihu“ kapitalistických zemí k získání převahy v konvenční oblasti a k vytvoření podmínek pro dlouhodobé úspěšné vedení operací v omezené konvenční válce. V takovém případě by byl přechod na používání jaderných zbraní co nejvíce oddálen, popřípadě by zodpovědnost za jejich zasazení byla přenesena na státy Varšavské smlouvy.

Velení Severoatlantického paktu dále předpokládá, že použitím moderních konvenčních zbraňových systémů s vysokou účinností, přesností zásahu a velkým dosahem lze rozšířit bojovou zónu na úkor teritoria států Varšavské smlouvy. Současně kalkuluje s tím, že narušení nebo zmaření plánovitého vytváření a postupného zasazování druhých sledů a záloh by mělo vážné důsledky pro průběh mobilizace, rozvinování a vedení bojové činnosti vojsky Varšavské smlouvy. Komunikace mezi jejich stálými posádkami a příhraničními prostory mají podle hodnocení NATO omezenou kapacitu. Předpokládá se, že většina přesunů v hloubce území členských států Varšavské smlouvy by závisela na železničním systému, který je značně zranitelný údery na nechráněné zdroje elektrické energie, centrální řídicí pracoviště, spojovací systémy, nakládací a vykládací stanice, tunely a mosty. Souřadnice těchto objektů, podobně jako řady stacionárních tylových zařízení a letišť, má velení NATO k dispozici, což umožňuje zpracovat základní plány paleb již v míru. Moderní průzkumné systémy poskytující informace téměř v reálném čase mohou získat dostatečné podklady i k ničení mobilních cílů, především druhých sledů a záloh, včetně operačních manévrovacích skupin, středků PVO apod. Silně centralizovaná struktura velení a spojení Varšavské smlouvy by údajně byla málo odolná proti prostředkům REB Severoatlantického paktu.

K aktivní realizaci strategicko-operačního principu „přední obrany“ má přispět ničení všech prvků operačního uskupení protivníka do celé hloubky, a to od samého počátku války se současným zahájením útočných operací směřujících hluboko do boků a týlů protistojících vojsk. Podle názorů velení NATO vyžaduje naplnění tohoto principu zdokonalit konvenční síly a zabezpečit jejich rychlé rozvinutí. Od roku 1980 je postupně realizována řada opatření s cílem dosáhnout již v míru „standardu NATO“ ve vyzbrojení moderní technikou, naplněnosti a vycvičenosti vojsk jednotlivých členských zemí paktu začleněných do NATO, ale

také opatření ke zkvalitnění a urychlení strategického rozvíjení ozbrojených sil NATO jak mobilizací, tak i přísunem ze zámoří s cílem posílit konvenční odstrašování.

Podstatu strategicko-operačního principu „úderu proti silám v hloubce“ objasnil generál Rogers takto: „Když spojíme schopnost otupit a zničit první sled protivníka se schopností zdržet, rozvrátit a v konečném důsledku zabránit zasazení jeho dalších sledů, vytváříme si tak předpoklady, aby naše konvenční bojová činnost byla úspěšná.“ Velení NATO považuje vzájemné oddělení jednotlivých sledů a soustavné ničení sil protivníka v hloubce od samého počátku války za hlavní podmínku rychlého přenesení bojové činnosti na území protivníka. Strategicko-operační princip „úderu proti silám v hloubce“ je tak plně v souladu s principem „přední obrany“ a přispívá k jeho aktivnějšímu pojetí.

Odrazem strategicko-operačního principu „úderu proti silám v hloubce“ je snaha o maximální omezení pohybu vojsk Varšavské smlouvy v hloubce 150–500 km od čáry dotyku. V hloubce 50 až 150 km se předpokládá co největší snížení bojeschopnosti svazků přibližujících se k přednímu okraji, přičemž k jejich vyřazení by mělo dojít ještě před dosažením čáry zasazení. Proti stálým cílům (letišťům, velitelská stanoviště, železniční uzly, mosty, křižovatky) významným pro přesun vojsk by měly být použity převážně protizemní řízené střely, proti pohyblivým cílům (vojska na přesunu) převážně vojenské letectvo.

K realizaci principu „úderu proti silám v hloubce“ hodlá velení NATO využít současné moderní zbraňové systémy již zavedené nebo zaváděné do vojsk (nové moderní letouny, řízené střely Lance s konvenčními hlavicemi, raketomety MLRS, letouny TR-1 apod.), ale také nové zbraňové systémy, při jejichž výrobě budou využity jak osvědčené, tak i nové, nejmodernější technologie.

Colkové náklady potřebné k posílení konvenčního odstrašování v Evropě jsou odhadovány na 22,5 miliardy dolarů a všechny plánované programy by mohly být realizovány asi do roku 1994.

Posílení konvenčního odstrašování však neznamená zřeknutí se použití jaderných zbraní. Všechna výše uváděná opatření mají za úlohu pouze zvýšit tzv. jaderný práh, to znamená oddálit přechod na omezenou jadernou válku, s kterou velení paktu nadále počítá, a po její úspěšné vedení si vytvořit podmínky výstavby

„jaderných sil na válčišti“ v duchu plánu tzv. jaderného dozbrojení NATO.

Základním dokumentem Severoatlantického paktu, podle něhož se řídí zasazení jaderných sil na válčišti, je „plán jaderných operací“.

Vrchní velitel spojeneckých ozbrojených sil paktu generál Rogers, v souvislosti s uskutečněnými změnami v použití konvenčních sil paktu, považuje za nutné upravit i zásady použití jaderných zbraní. Vydal proto příkaz k vypracování návrhu koaličních postupů pro řízení omezené jaderné války. První závěry předložil k posouzení vrcholným řídicím orgánům NATO na jejich jarním zasedání v r. 1985. Na základě dílčích zasedáníných údajů lze předpokládat, že ofenzivnější pojetí konvenčního ozbrojeného konfliktu a vysoká účinnost moderních konvenčních zbraňových systémů, povedou ke snížení významu „obraných jaderných zbraní“ (jaderných min) a taktických jaderných zbraní. Jaderné dělostřelectvo a předsunuté sklady jaderné munice by byly v časově delší konvenční válce vystaveny riziku velkých ztrát a odstupňované použití jaderných zbraní by proto nebylo spolehlivě zajištěno. Rada úkolů taktických jaderných zbraní, souvisejících s odstupňovaným použitím jaderných zbraní, bude pravděpodobně přenesena na operačně taktické jaderné zbraně a řízené střely středního dosahu, které dosahují stejné přesnosti a jsou méně zranitelné. To však neznamená, že víceúčelové hlavníové dělostřelectvo ztrácí v případném jaderném konfliktu svůj význam. O tom svědčí jeho modernizace a nově zaváděné druhy jaderné munice 3. generace (s řízenými účinky — neutronová munice). Nejvíce výhod pro použití dosavadních jaderných granátů polním dělostřelectvem je odvozováno ze škod, které by vznikly v případě jejich použití k zastavení úderných uskupení protivníka na území států NATO. Použití neutronové munice se považuje za mnohem výhodnější.

Ze všech doposud uvedených skutečností vyplývá, že státy Severoatlantického paktu intenzivně vytvářejí podmínky pro zahájení války proti zemím Varšavské smlouvy nenadálým napadením, jako nejvhodnějším způsobem zahájení války. Včas zjistit přípravy armád NATO na nenadálé napadení států Varšavské smlouvy je proto každodenním a trvalým úkolem vojenského průzkumu našich armád.

Při hodnocení možností NATO rozpoutat válku v Evropě nenadálým napadením

je třeba soustředit pozornost zejména na zjištění příznaků převádění ozbrojených sil paktu z mírového na válečný stav v oblasti velení, u prostředků jaderného napadení a systému zásobování speciální municí, u pozemního vojska, vojenského letectva a námořnictva.

Dosažení pohotovosti k velení zahrnuje široký komplex opatření od zvýšené dosažitelnosti nebo přítomnosti hlavních funkcionářů a řídicích orgánů v místech velení až po úplné převedení systému velení na válečný režim na polních stanovištích. Platí zásada, že bez ohledu na variantu převedení bude plně pohotovost k velení dosaženo vždy nejprve v mírových posádkách a až pak budou velitelské orgány přemístěny na polní stanoviště připravená v předstihu předsunutými oddáky a operačními skupinami.

Zjištění příznaků převádění ozbrojených sil z mírového na válečný stav u prostředků jaderného napadení a orgánů zásobování speciální municí bude velmi obtížné, protože všechna opatření budou řešena při maximálním utajení. Ani při jejich zjištění však nebude možno jednoznačně vyvodit závěr, že válka bude zahájena za použití jaderných zbraní, protože podle zásad uplatňovaných v NATO musí být vojska paktu schopna kdykoliv, tedy i v situaci, kdy je plánováno zahájení války konvenčními zbraněmi, přejít na použití jaderných zbraní.

Zjištění příznaků převádění ozbrojených sil NATO z mírového na válečný stav lze u pozemního vojska, vojenského letectva a PVO a u vojenského námořnictva považovat za relativně snazší než v ostatních oblastech, protože se bude týkat vždy značného počtu sil a prostředků, u kterých lze závažné změny v činnosti utajit vždy jen po určité době. V reálné situaci však může být rozpoznání těchto příznaků a hodnocení skutečného stavu připravenosti vojsk paktu značně komplikováno tím, že i nenadálému napadení může předcházet určitá krizová situace nebo celé období, které, i když nebylo v nejvyšším stadiu využití velením NATO k rozpoutání války, umožnilo částečné zvýšení bojové pohotovosti vojsk. Např. rozsáhlým vyvedením svazků na plánovaná cvičení, dílčím rozvinutím systémů spojení, skrytým doplněním některých svazků na válečné počty apod. Z tohoto hlediska jsou velmi nebezpečná každoroční podzimní cvičení vojsk NATO Autumn Forge, kterých se účastní značné množství vojsk, probíhá přísun posil ze zámoří, je rozvíjen polní systém velení a spojení a vojska cvičí v bezprostřední blízkosti hranic s NDR

a ČSSR v předpokládaných operačních prostorech. Tento stav, kdy si protivník jakoby zvykl na existenci částečně rozvinutých sil NATO, pokládá velení paktu za velmi výhodný k rozpoutání války.

Stanovení závěru, že NATO v určité situaci uskutečňuje opatření s cílem zahájit válku proti státům Varšavské smlouvy nenadálým napadením bude proto vždy velmi obtížné. Z hlediska časových možností je nenadálé napadení limitováno zvláště těmito časovými lhůtami:

- systém velení ozbrojených sil NATO na středoevropském válčišti může být převeden na válečný režim asi za 24 hodin,

- prostředky jaderného napadení začleněné do "stálých hotovostních sil" NATO na středoevropském válčišti během 15 až 25 minut a řízené střely Pershing 2 dokonce během 9 až 11 minut. Ostatní prostředky jaderného napadení mohou dosáhnout pohotovosti k palbě v těchto lhůtách:

- útvary řízených střel Pershing 2 za 3,2 až 7,5 hodin

- útvary řízených střel Pershing 1A za 7,5 až 11,5 hodin

- útvary letounů nosičů taktického letectva (70–100 % sil) za 12 až 24 hodin

- útvary řízených střel Lance (93 % sil) za 5 až 12 hodin.

Strategické prostředky jaderného napadení USA mohou být aktivovány kdykoli v průběhu 7 až 15 minut.

- taktické letectvo a spojenecký systém PVO NATO na středoevropském válčišti mohou dosáhnout plně bojové pohotovosti za 12 až 24 hodin, hotovostní prostředky PVO jsou připraveny odrazit hromadný úder letectva protivníka za 5 až 30 minut;

- uskutečnění nejdůležitějších opatření decentralizace sil a prostředků pozemního vojska a vojenského námořnictva NATO na středoevropském válčišti a v oblasti Baltského a Severního moře vyžaduje minimálně 4 až 6 hodin, operační rozvinutí hlavních sil pozemního vojska může být ukončeno nejdříve za 21 hodin, vojenského námořnictva za 36 hodin.

Připravenost vojsk NATO kdykoli rozpoutat válku proti socialistickým zemím a obtížná zjistitelnost příznaků k zahájení války nenadálým napadením vyžadují udržovat naše bratrské armády ve stálé bojové pohotovosti, aby byly schopny kdykoli odrazit agresi nepřítelů a způsobit mu zrcující porážku.

Plukovník doc. Ing. Zdeněk K o d e š, CSc.

K ujasnění obsahu vojenské terminologie

(Pokračování z VM č. 3/1987)

Palebná příprava zteče (nesprávně útoku!)

je obdobím bojové činnosti raketového vojska, dělostřelectva (**dělostřelecká příprava zteče**) a letectva (**letecká příprava zteče**) před přechodem vojsk ke zteči (při útoku zahajovaném jak po přesunu z hloubky, tak z přímého dotyku s nepřítelem). Tato činnost je vedena do celé hloubky obrany nepřátelské divize a na jednotlivé důležité objekty i do větší hloubky. Její hlavní úsilí se soustřeďuje do úseku průlomu.

Cílem je zničit nepřátelské prostředky jaderného a chemického napadení, nejdůležitější uskupení v taktické a bližší operační hloubce, letectvo na bližších letištích, zálohy, dělostřelectvo, protitankové prostředky, živou sílu a palebné prostředky v opěrných bodech a uzlech obrany na předním okraji i v hloubce, prostředky PVO a REB, místa velení a další objekty. Vybíjet tak palebnou převahu nad nepřítelem, zbavit ho možnosti klást organizovaně odpor a tím vytvořit výhodné podmínky pro přechod vojsk ke zteči.

Zahajuje se v určeném čase. Při útoku po přesunu z hloubky je účelné zahajovat ji nejpozději tehdy, kdy pluky prvního sledu dosáhnou čáry rozvinování do praporních proudů.

Může zahrnovat:

— jeden nebo několik palebných přepadů dělostřelectva, které působí ze zakrytých palebných postavení spolu s palbou děl, tanků a protitankových řízených střel určených pro přímou střelbu a v součinnosti s vojskovým letectvem,

— jeden nebo dva palebné přepady letectva (letounového a vrtulníkového) společně s palbou děl, tanků a protitankových řízených střel vyčleněných pro přímou střelbu,

— hromadné (soustředěné) údery frontového letectva na objekty v hloubce,

— údery raket s konvenční náplní.

Uspořádání palebné přípravy zteče nesmí být šablonovité, musí být pro nepřítele neočekávané a odpovídat konkrétním podmínkám.

Palebná podpora zteče (nesprávně útoku!)

je obdobím bojové činnosti raketového vojska, dělostřelectva (**dělostřelecká podpora zteče**) a letectva (**letecká podpora zteče**) v průběhu zteče. Spočívá v postupném umlčování a ničení živé síly a palebných prostředků před útočícími vojsky. **Začíná** v době, kdy vojska dosáhnou čáry přechodu ke zteči a bez přerušení pokračuje do ovládnutí obranných rájů v hloubce brigád (pluků)

prvního sledu nepřítel (8—10 km a někdy i více). Vede se s největší intenzitou ke zničení nepřítel v prvním postavení.

Dělostřelectvo může v rámci dělostřelecké podpory zteče použít těchto metod:

- pohyblivé palebné pásmo,
- jednoduchý nebo dvojitý palebný val,
- jednoduché, dvojité a nebo trojité postupné soustředění palby,
- soustředění palby,
- palba na jednotlivé cíle,
- kombinace těchto metod.

Ve všech případech se palba ze zakrytých palebných postavení doplňuje přímou střelbou.

V období dělostřelecké podpory zteče se současně ničí nové zjištěné taktické prostředky jaderného napadení, dělostřelectvo, místa velení, zálohy a další důležité cíle.

Letecká svou podporu uskutečňuje obvykle současnými nebo postupnými údery na plánovaní i nově zjištěné cíle.

Pohyblivé palebné pásmo (PPPá)

Je hluboká souvislá palebná clona, vytvářená současně na třech i více čarách před čelem vojsk při zteči do hloubky od 400 do 600 i více metrů, přenášena postupně na další čáry podle jejich postupu. Vzdálenost čar se v úseku průlomu nepřátelské obrany určuje v rozmezí 150 až 200 m, přičemž první čára se volí zpravidla na předním okraji nepřátelské obrany.

Používá se, jestliže je nepřátelská obrana vybudována a nasycena velkým počtem protitankových a jiných palebných prostředků a nedostatečně prozkoumána. Dělostřelecká podpora zteče se při této metodě zpravidla uskutečňuje na směr hlavního úderu armády (divize), obvykle v hloubce obrany praporů 1. sledu nepřítel a umožňuje uskutečnit zteč v jednotné obrněné nebo kombinované sestavě tempem až do 12 km.h⁻¹.

V závislosti na vybudování nepřátelské obrany a charakteru terénu se čáry PPPá určují pouze v rozmezí úseku průlomu (bez rozšíření do stran).

Palebný val (PV)

Je rovněž souvislá palebná clona, vytvořená však na jedné (jednoduchý palebný val) nebo současně na dvou (dvojitý palebný val) čarách.

Palebný val se zpravidla volí, jestliže nepřátelská obrana je vybudována, při-

tom je neúplně prozkoumána a má členitý systém okopů, zákopů, spojovacích zákopů a postavení.

Dělostřelecká podpora zteče se při této metodě zpravidla uskutečňuje v hloubce obrany praporů 1. sledu. Umožňuje jako v předcházejícím případě zteč v jednotné obrněné nebo kombinované sestavě, avšak tempem jen do 6 km.h⁻¹. Rovněž hranice palebného valu se volí v rozmezí úseku průlomu.

Postupné soustředění palby (PSP)

spočívá v soustředování palby na cíle před čelem a na bocích vlastních vojsk při zteči a jejím postupným přenášením z čáry na čáru podle jejich postupu.

Může být vedena současně na cíle na jedné, dvou nebo třech čarách; potom hovoříme o jednoduchém, dvojitém nebo trojitém soustředění palby.

Volí se za podmínek dostatečného prozkoumání nepřátelské obrany, která má výslovně zjevný ohniskový charakter se systémem opěrných bodů na pravděpodobných směrech útoku vojsk. Dělostřelecká podpora zteče při této metodě umožňuje vojskům vést zteč v jednotné obrněné či kombinované bojové sestavě. Vševojskový velitel může kalkulovat s tempem do 10 km.h⁻¹. Charakter terénu volbu této metody zásadně neovlivňuje.

Soustředěné palby (SP — současná palba několika oddílů na jeden cíl) a

palby na jednotlivé cíle (vedou ji baterie, čtyři nebo jednotlivá děla, minomety, BVP, PTRS, samostatně ze zakrytých palebných postavení nebo přímou střelbou)

se volí při průlomu mezilehlých obranných čar, které mají nízký stupeň zeničení vybudování a jsou zahrnuty nepřítel, který má značné ztráty, popřípadě při průlomu obrany za použití jaderných zbraní.

Tato metoda dělostřelecké podpory zteče prakticky způsob zteče a její tempo neomezuje. Není ani ohraničena terénními podmínkami.

Palebný doprovod útoku vojsk v hloubce

Je obdobím bojové činnosti raketového vojska, dělostřelectva (dělostřelecký doprovod útoku) a letectva (letecký doprovod útoku) v průběhu palebného ničení nepřítel, zahajovaný po ukončení palebné podpory zteče a končící splněním bojového úkolu divizemi (hlavního operačního úkolu).

Rozhodující úlohu plní dělostřelectvo. Postupně umičuje a ničí nepřítel, který

klade odpor útočícím vojskům, podporuje zasedání a boj druhých sledů (záloh), činnost vojsk při násilném přechodu vodních překážek a při ničení nepřítele bránícího se na mezilehlých čarách. Přehrazuje mezery a boky vlastních vojsk, podílí se na upevnění ovládnutých čar, na odražení nepřátelských protiztečí a brání nepřítele v provádění manévru. Spolu s raketovým vojskem se podílí na zabezpečení a podpoře vysazení a bojové činnosti vzdušných výsadek.

Letecký doprovod útoku vojsk v hloubce se uskutečňuje údery na výzvu, přičemž úsilí je soustředěno na směr hlavního úderu.

Palebné ničení nepřítele v obraně

spočívá v komplexním palebném působení konvenčními zbraněmi, a to palbami na přístupech k obraně, před předním okrajem a v hloubce obrany.

Zahrnuje:

- údery raketového vojska a letectva za použití raket a munice s konvenční náplní,
- palebný systém (divizí, pluků a praporů),
- použití ženijní munice.

Uskutečňuje se ke zmaření prvního úderu nepřítele, oslabení úderného uskupení, k udržení určených prostorů s důležitými objekty, ke změně poměru sil a prostředků ve vlastní prospěch a k vytvoření podmínek pro přechod do útoku nebo pokračování v útoku.

Organizuje se se zřetelem k jaderným úderům a ve spojení se systémem ženijních zátarasů.

Na rozdíl od útočné operace, kde větší část objemu palebného ničení nepřítele plní RVD a letectvo, řeší při obranné operaci největší část úkolů palebného ničení **motostřelecké a tankové vojsko** (podle Pom-1/9-174 může dosáhnout až 45–55 procent z celkového objemu palebných úkolů).

Palebné ničení nepřítele v obraně se podle řešení hlavních operačních úkolů uskutečňuje plněním těchto palebných úkolů:

- palebnou protipřípravou,
- palebným ničením nepřítele při přesunu a rozvíjení jeho vojsk,
- palebným odražením nepřátelské zteče,
- palebnou podporou bránících se vojsk v hloubce obrany,
- palebným ničením nepřítele při vedení protiztečí a protiúderů.

Palebná protipříprava

je souhrn opatření ke zmaření nebo oslabení úderu nepřítele, který se soustřeďuje nebo připravuje k útoku ve výchozích prostorech, zaujatých bezprostředně v dotyku nebo hloubce.

Zpravidla obsahuje 2 až 3 palebné přepady dělostřelectva a jeden letounový a vrtulníkový přepad. Celková doba trvání je obvykle 20 až 40 minut.

Musí předejít palebnou přípravu nepřítele, aby celé uskupení palebných prostředků bylo včas připraveno k odražení nepřátelského útoku ze základních postavení.

Palebné ničení nepřítele při přesunu a rozvíjení jeho vojsk

je bojová činnost raketového vojska, dělostřelectva a letectva vedená s cílem zpomalit a dezorganizovat rozvíjení nepřítele, narušit velení vojskům, ničit jeho první sled a snížit účinnost jeho palebné přípravy.

Uskutečňuje se ihned po zjištění zahájení přesunu a pokračuje do přechodu vojsk nepřítele ke zteči.

Palebné odražení nepřátelské zteče

je účinnost frontového a vojskového letectva, raketového vojska, dělostřelectva a jiných palebných prostředků, zaměřená k zasedání úderů a vedení všech druhů paleb na útočící vojska s cílem odrazit zteč nepřítele.

Používané druhy paleb: hromadná, soustředěná, jednoduchá a hluboká nepohyblivá, jednoduchá a dvojitá pohyblivá přehradná palba a také palba na jednotlivé cíle, zejména přímou střelbou.

Hromadná palba (HP) je palba vedená současně veškerým dělostřelectvem nebo většinou dělostřelectva divize (armády) s úkolem v krátké době rozhodně zničit jeden nebo několik důležitých objektů (cílů).

Nepohyblivá přehradná palba (NPP) je palba vytvářející souvislou clonu na jedné (jednoduchá NPP) nebo současně na několika (hluboká NPP) čarách před čelem útočících vojsk.

Pohyblivá přehradná palba (PPP) je palba vytvářející souvislou clonu na jedné (jednoduchá PPP) nebo současně na dvou (dvojitá PPP) čarách na směr pohybu nepřátelských tanků (BVP, OT) a postupně překládanou na další určené čáry podle toho, jak hlavní část nepřátelských tanků (BVP, OT) vyjíždí z palebného pásma.

**Palebná podpora bránících se vojsk
v hloubce obrany**

se uskutečňuje při vedení boje o udržení hlavního a dalších pásem obrany s cílem způsobit nepříteli maximální ztráty a zabránit jejich průlomu.

**Palebné ničení nepřítele při vedení
protiztečí a protiúderů**

se uskutečňuje v souladu se zásadami palebného ničení nepřítele v útoku.

Palebný systém

je dovedné rozmístění a využití palebných prostředků k ničení nepřítele na přístupech k obraně, před předním okrajem, na bocích a při jeho vklínění do obrany v souladu s přijatým zámyslem obranného boje.

Zahrnuje:

— připravené **hromadné, soustředěné a přehradné palby** dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení na prostory, úseky a čáry na přístupech k obraně, před předním okrajem, na bocích a v hloubce obrany,

— **palebná pásma** protitankových prostředků a souvislé **několikvrstvé palby** všech ostatních druhů zbraní před předním okrajem, na bocích, v hloubce obrany a v mezerách mezi pluky a prapory,

— připravený **manévr palbou** k jejímu soustředění v krátké době na kterýkoli ohrožený směr nebo úsek.

Rozhodující úloha v palebném systému patří **protitankové palbě**.

(Pokračování v příštím čísle)

Metodická pomůcka pro dopisovatele

časopisu **Vojenská mysl**

Pro články do časopisu *Vojenská mysl* můžeme použít charakteristiku odborného pojednání, které popisuje určitý problém a usiluje na základě konfrontace dosavadního poznání s novými fakty podat novou odpověď na danou otázku, formuluje novou hypotézu nebo teorii atd. Pojednání je nutné psát odborným stylem, který je jedním z tzv. funkčních jazykových stylů. Zahrnuje odborně zaměřené projevy v oblasti teoretické (vědecké), praktické (pracovní) i popularizační. K základním rysům odborného stylu patří:

- objektivnost,
- přesnost a významová jednoznačnost vyjádření,
- systematická a logičnost.

Nejdůležitější pracovní pomůckou, v níž se rozvíjí logická struktura projevu autora a v níž krystalizuje jeho záměr, je **osnova článku**. Její sestavení je odpovědným tvůrčím aktem; je možné ji nastínit současně s ujasněním námětu článku.

Úvod článku je zapotřebí chápat nejen jako úvodní slovo k tématu, ale i jako prostředek k navázání kontaktu se čtenářem, vzbuzení jeho zájmu a pozornosti. Může být co do rozsahu shrnut do jednoho, případně dvou odstavců.

Hlavní část článku má být nejen nejobsáhlejší, ale také nejdůležitější. Téma se v ní všestranně rozvíjí a hlavní její silou by měla být opět logika. Pro lepší orientaci v textu (je-li to nutné) může být delší článek členěn na kapitoly, které ev. opatřit názvy charakterizujícími jejich obsah.

Orientaci v textu mohou někdy znesnadnit příliš dlouhé věty. Odborný styl sice dává přednost větám delším, ale tato délka má své meze dané psychologii vnímání. Složitě věty extrémní délky (přesahující 30 slov) kladou značné nároky na čtenáře a autor riskuje možnost nepochopení.

Chce-li autor článku přesvědčit čtenáře, že to, co píše, je správné, nestačí jen napsat „je to tak a tak“. Musí podat důkazy ve formě faktů.

Dalším způsobem uvádění důkazů v textu je odvolání se na autoritu.

Při dnešním množství informací čtenář hledá v našem časopisu především novinky nebo osobní názory na danou problematiku a není ochoten číst znovu to, co už vícekrát četl. Tento poznatek je pro autory odborných článků velmi důležitý. Při psaní článků je rovněž zapotřebí plně vycházet ze slov náčelníka generálního štábu ČSLA 1. zástupce ministra národní obrany generálplukovníka Ing. Miloslava Blahníka, která řekl při vystoupení k 35. výročí vzniku časopisu *Vojenská mysl*: „Nesmíme se bát uveřejňovat články, které by svým obsahem nebyly v souladu s oficiálními názory na danou problematiku. Dát místo článkům diskusní povahy — ať se autoři vyjadřují k jednotlivým, zvláště novým otázkám operačního umění a taktiky. Není nutné se obávat, že uveřejněním názorů jednotlivých autorů způsobíme nejasnost v myšlení důstojníků. Vždyť tento časopis je teoretickým časopisem, který má přispívat k rozvoji vojenskoteoretického myšlení a vojenskovědecké práce.“ (*Vojenská mysl* č. 6/1985, s. 8.)

Spolu s kompoziční a logickou stránkou soudobého písemného projevu je výjimečně důležitá obsahová stránka výkladu, umění objasňovat pomocí faktického materiálu. Účinným prostředkem přiblížení problému je i grafické znázornění.

Zvláštní místo ve faktickém materiálu zaujímají **citáty**, tj. doslovné uvádění

úryvků z knih, článků, vystoupení, dokumentů a dalších pramenů. Svou podstatou mohou citáty plnit funkci logického důkazu, jsou velice účinné a pomáhají přesvědčovat. Autor, který však bez citu pro míru zaplavuje svůj text citáty, nevědomky oslabuje jeho účinnost a zákonitě ztrácí vlastní tvář.

Důležitou podmínkou efektivního využívání faktů je jejich **vhodnost**, tj. sou-

lad s námětem, se zájmy a úrovní vzdělání čtenářů, sepětí s realitou.

Poslední logickou částí článku je **závěr** (není nutné tento termín uvádět, stačí jen vyznačit), který by měl zvýšit účinnost celého článku. Je třeba, aby byl jasný a jednoduchý, aby si jej čtenář snadno zapamatoval. Rozsahem by měl odpovídat úvodu.

Obsahová a stylistická stránka odborného textu je pro jeho přínosnost nejdůležitější, nesmí však zanedbávat ani **formální úpravu odborných článků**. Každý článek by měl mít především výstižný, nepřilíživě dlouhý název. Dále je nutné uvést hodnotu, tituly, jméno a přiče-li autor poprvé i přesnou vojenskou i civilní adresu, včetně rodného čísla.

Poznámky a odkazy na prameny uvádět v rukopisu do závěrky ihned za odkazem.

Rukopisy psát na listy velikosti A4 po jedné straně papíru na stroji s řádkováním 2, tj. 30 řádků na stránku a 60 písmen v jednom řádku. (Nepoužívat perličkové písmo.)

Nejvhodnější rozsah článku do časopisu Vojenská mysl je 10–12 stran strojopisu. Delší články snižují čtivost, poutavost a přehlednost.

Redakce požaduje, aby autor odeslal tři výtisky a podepsal je na konci článku.

Vzhledem k tomu, že časopis je tajného charakteru, je zapotřebí pracovat s těmito materiály a odeslat je přesně podle příslušných předpisů.

Začínající autor jistě narazí i na jiné problémy, které přesahují rámec této stručné pomůcky. Nepochybně, že zkušenější spolupracovníci, redakce i členové redakční rady mu vždy ochotně poradí, jak v jednotlivých případech postupovat.

Redakce časopisu Vojenská mysl

Grafické znázornění (obrázky) musí být skloubeno s textem a názorněji by mělo zobrazovat (vysvětlovat) písemný text. Nesmí být samoúčelné. Redakce žádá, aby obrázky byly zhotovovány na oleátě (bez jejich názvu, označit jen obr. 1, 2...), a to jednobarevně (černě), nebo tříbarevně (např. černá, modrá a červená) — v tomto případě jednotlivé barvy rozkreslit na zvláštní oleáty. Doporučená velikost: A4, A5.

V dalším redakce potvrdí autorům přijetí článků, rozešle je příslušným členům redakční rady, kteří na nejbližším zasedání tohoto orgánu zhodnotí jejich obsah a vhodnost k uveřejnění (posoudí, zda články je možné uveřejnit v předloženém znění, či zda je nutné materiál upravit, doplnit, nebo vrátit autorovi jako nevhodný k uveřejnění). O výsledku zasedání redakční rady informuje redakce autory (telefonicky, písemně) nejpozději do 10 dnů od zasedání redakční rady.

Po vyjití příslušného čísla (zpracování korektury) redakce připraví honoráře, předá je vydavatelství Naše vojsko, které cestou Státní banky československé zabezpečí jejich vyplacení.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Станислав Ганчил, кандидат философских наук

- Вопросы повышения эффективности идейно-воспитательной работы** 3
Автор объясняет некоторые актуальные задачи укрепления марксистско-ленинского мировоззрения, социалистического патриотизма, пролетарского и социалистического интернационализма, как неделимой составной части системы идеологической работы в ЧНА.

Генерал-майор Йосеф Микулец
подполковник Аугустин Галик

- Вопросы подготовки научных кадров в ЧНА** 7
Авторы рассматривают некоторые актуальные вопросы эффективности использования научной квалификации в ЧНА. Данные, раскрывающие современные недостатки в этой области и способы их решения, являются полезным вкладом в общественную практику.

Подполковник Лудвик Ярош

- Вопросы кадровой и персональной работы в области доукомплектования вооруженных сил в мирное время – часть вторая** 10
На основе первой части автор оценивает применяемый способ получения информации об личных качествах призывников и предлагает варианты улучшения этого процесса с точки зрения необходимости постоянного повышения боевой и мобилизационной готовности.

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Полковник Йосеф Бергман

- Создание реальных условий для воспитательного и учебного процесса** 13
Автор, исходя из требований повышения уровня форм и метод работы командиров и начальников, рассматривает некоторые вопросы улучшения системы планирования в условиях ЧНА. Особое внимание он обращает на способы работы командира и штаба соединения и части.

Полковник Вацлав Длоуги

- Вопросы управления оперативными учениями** 18
Автор на основе полученного опыта представляет важнейшие данные по действиям руководства учения и посреднического аппарата в ходе подготовки и проведения учений.

Полковник Станислав Потужник, кандидат военных наук, доцент

- Вопросы разработки общевойсковых тактических учений** 26
Автор представляет некоторые данные по разработке общевойсковых тактических учений. Основное внимание уделяет подготовке документов, особенно тех, в которых произошли важнейшие изменения в соответствии с подготавливаемым новым наставлением.

Полковник Милан Кубичка

- Опыт подготовки и проведения штабных тренировок** 35
Автор обобщает некоторый опыт по подготовке личного состава штаба военного округа, особенно по подготовке и проведению комплексных штабных тренировок и командно-штабных учений на картах и на местности.

Полковник Ярослав Коларж, кандидат военных наук, доцент
полковник Франтишек Коржистек, кандидат военных наук, доцент

- Вопросы подготовки офицеров оперативного направления** 37
Авторы реагируют на актуальную проблему, которую решает Приказ Министра Национальной обороны ЧССР № 015. Объясняют место и роль двухмесячных курсов повышения квалификации для офицеров оперативного направления в звене дивизия и полк. Творческим способом информируют читателей о направлении содержания подготовки слушателей.

Майор Милан Кулик	
Возможные задачи и способ использования резервного управления армии . . .	43
Автор рассматривает некоторые задачи резервного управления армии, уделяя особое внимание месту этого управления в ходе наступательной операции фронта, предположительно быстрого принятия командования и выполнению этой задачи, вероятной методике действий командующего и штаба резервного управления армии.	
Подполковник Мирослав Матейка, кандидат военных наук	
Распределенная база данных – перспективное средство автоматизации	48
Автор предупреждает о возрастающей сложности проблемы автоматизации управления войсками и о необходимости соблюдения определенных правил и последовательности при разработке и создании базы данных с учетом систематичности, эффективности и реальной применимости созданных величин в штабах и войсках.	
Полковник Милан Новотны, кандидат военных наук, доцент	
Действия РВИА при поддержке воздушного десанта в наступательном бою дивизии	55
Автор разбирает положение боевого устава по использованию тактического воздушного десанта с точки зрения поддержки его действий ракетными войсками и артиллерией. Далее раскрывает свои взгляды на основе современной организации, или организации ближайшей перспективы, намечает новые исходные моменты для решения этой проблематики.	
Генерал-майор Ян Клоцок	
Вопросы обеспечения ПВО районов отоблизования сухопутных войск и их перемещения	63
Автор в актуальной тематике раскрывает задачи, которые должен решить штаб соединения ПВОС при подготовке решения командира соединения в интересах передвижения отоблизованных войск.	
Подполковник Йосеф Фанфуле, кандидат военных наук	
Противовоздушная оборона ОМГ общевойсковой армии	65
Статья знакомит с актуальной проблематикой – противовоздушной обороной оперативной маневренной группы общевойсковой армии. Основное внимание в статье уделяется огневым возможностям противовоздушной обороны отдельных типов дивизий и проблематике ПВО в отдельных периодах действий ОМГ.	
Полковник Йиржи Ржигла	
Тыловое обеспечение оборонительного боя в начальном периоде войны	71
В статье нашел свое отражение многолетний практический опыт автора, который выделяет принципы постепенного развертывания транспортной системы обеспечения. Решает вопросы создания запасов, оставленных в гарнизонах мирного времени и в складах территории, для снабжения войск в начальном периоде войны.	
ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ	
Вопросы повышения эффективности взаимодействия войск в операциях . . .	77
ИНФОРМАЦИИ	
Подполковник Франтишек Липтак	
Характер действий противника при внезапном нападении в современных условиях	83
В соответствии с военной доктриной и военно-стратегической концепцией „гибкой реакции“ автор объясняет варианты возникновения войны и ее возможные виды, способы начала боевых действий в двух различных ситуациях.	
Полковник Зденек Кодеш, кандидат военных наук, доцент	
Вопросы уяснения содержания военной терминологии – часть вторая	89
Автор продолжает уточнение и обобщение взглядов на содержание некоторых понятий. Во второй части статьи уделяет внимание вопросам огневой подготовки и огневой поддержке атаки, огневому сопровождению наступления войск в глубине и огневому поражению противника в обороне.	
Методическое пособие для корреспондентов журнала Военская мысль	93
Редакция представляет корреспондентам инструкцию по разработке как письменной, так и графической части направляемых статей.	